

T.C.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK EĞİTİM VE ARAŞTIRMA MERKEZİ

**TÜRKİYE'DE GENÇ İŞSİZLİĞE YÖNELİK BİR ALAN ARAŞTIRMASI:
ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİ ARASINDA KAYGI VE UMUTSUZLUK
DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ**

Uzmanlık Tezi

Berna YAZAR ASLAN

ANKARA-2014

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK EĞİTİM VE ARAŞTIRMA MERKEZİ

**TÜRKİYE'DE GENÇ İŞSİZLİĞE YÖNELİK BİR ALAN ARAŞTIRMASI:
ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİ ARASINDA KAYGI VE UMUTSUZLUK
DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ**

Uzmanlık Tezi

Berna YAZAR ASLAN

Tez Danışmanı

Betül GÜRLER

ANKARA-2014

T.C.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK EĞİTİM VE ARAŞTIRMA MERKEZİ

**TÜRKİYE'DE GENÇ İŞSİZLİĞE YÖNELİK BİR ALAN ARAŞTIRMASI:
ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİ ARASINDA KAYGI VE UMUTSUZLUK
DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ**

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim Uzmanlığı Tezi

Tez Danışmanı: Betül GÜRLER

Tez Jürisi Üyeleri

Adı SOYADI

İmzası

İsmail AKBIYIK

.....

Doç. Dr. Sonay BAYRAMOĞLU ÖZUĞURLU

.....

Dr. Ali İhsan SULAK

.....

Dr. Erdem CAM

.....

Dr. Elif ÇELİK

.....

Tez Sınavı Tarihi

T.C.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK EĞİTİM VE ARAŞTIRMA MERKEZİ

BAŞKANLIĞI'NA

Bu belge ile, bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları andığımı ve kaynağını gösterdiğimi ayrıca beyan ederim. (...../...../.....)

Tezi Hazırlayanın

Adı ve Soyadı

Berna YAZAR ASLAN

İmzası

.....

TEŐEKKÖR

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim Uzman Yardımcısı olarak memuriyet görevine baőladıđım Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim ve Araştırma Merkezi'nde üç yıllık hazırlık dönemimi tamamlamıő bulunup, "Türkiye'de Genç İşsizliğe Yönelik Bir Alan Araştırması: Üniversite Öğrencileri Arasında Kaygı Düzeyi ve Umutsuzluk Düzeylerinin Belirlenmesi" konulu tez çalıőmamı sunmaktayım.

Uzmanlık tezimi hazırlamamda desteklerini esirgemeyen başta Merkez Baőkanım Sayın İsmail AKBIYIK olmak üzere, Merkez Baőkan Yardımcıları Sayın Dr. Ali İhsan SULAK ve Mehmet ARSLAN'a, meslek hayatındaki engin tecrübesinden yararlandığım tez danıőmanım Sayın Betül GÖRRLER'e, kıymetli çalışma arkadaşlarıma desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen aileme ve eőime teőekkürü bir borç bilirim.

İÇİNDEKİLER DİZİNİ

TEŞEKKÜR.....	iii
TABLULARIN LİSTESİ.....	vi
ŞEKİLLERİN LİSTESİ	viii
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	ix
1.GİRİŞ.....	1
2.İŞSİZLİK.....	4
2.1. İşsizlik	4
2.2. İşsizlik Türleri.....	6
2.2.1. Gizli İşsizlik.....	6
2.2.2. Açık İşsizlik.....	7
2.3. İşsizliğin Ölçümü.....	10
2.4. Makro Ekonomik Göstergeler.....	11
2.5. Türkiye’de İşgücü Piyasası.....	13
2.5.1. Nüfus Yapısı.....	13
2.5.2. İşgücü yapısı.....	17
3. GENÇ İŞSİZLİK.....	30
3.1. Genç Kavramı.....	30
3.2. Genç İşsiz ve Genç İşsizlik Oranı.....	33
3.3. Genç İşsizliğin Boyutları ve Mevcut Durum.....	34
3.4. Genç İşsizlik Teorileri.....	39
3.4.1. İş Arama Teorisi (Job Research Theory).....	40
3.4.2. Seçici İşten Çıkarma Teorisi (Selective- Redundancy Theory).....	41
3.4.3. Yaşam Süreci Teorisi (Life Cycle Theory).....	42
3.4.4. Trend Teorisi (Trend Theory).....	43
3.4.5. Sıra İşsizlik Teorisi (Quene-Unemployment Theory).....	43

3.5. Genç İşsizliğinin Nedenleri.....	44
3.6. Genç İşsizliğinin Özellikleri.....	53
3.7. Genç İşsizliğinin Sonuçları.....	61
3.7.1. Ekonomik Sorunlar.....	63
3.7.2. Sosyal Sorunlar.....	64
3.7.3. Psikolojik Sorunlar.....	67
4. GEREÇ VE YÖNTEMLER.....	70
4.1. Araştırmanın Amacı.....	70
4.2. Araştırmanın Varsayımları.....	71
4.3. Evren ve Örneklem.....	71
4.4. Araştırmanın Planı.....	73
4.5. Seçim Kriterleri.....	74
4.6. Araştırma Soruları.....	74
4.7. Sınırlılıklar.....	75
4.8. Veri Toplama Aracı.....	76
4.9. Verilerin İstatistiksel Açıdan Değerlendirilmesi ve Analizi.....	81
5. BULGULAR.....	82
6. GENEL DEĞERLENDİRME.....	103
6.1. Sonuçlar.....	115
6.2. Öneriler.....	115
KAYNAKÇA.....	115
ÖZGEÇMİŞ.....	124
ÖZET.....	125
ABSTRACT.....	127
EK-1.....	129

TABLolar DİZİNİ

Tablo 2.1: Nüfusun Ortanca Yaş Dağılımı.....	17
Tablo 2.2: Eğitim Düzeyine Göre İşsizlik Oranları.....	25
Tablo 2.3: Yaş Gruplarına Göre İşsizlik Oranları.....	26
Tablo 2.4: AB-28 ve Türkiye’de Yaş Gruplarına Göre İşsizlik Oranları.....	28
Tablo 3.1: AB-28 ve Türkiye’de Genç İşsizlik ile İlgili Göstergeler.....	36
Tablo 3.2: Türkiye’de Cinsiyete Göre Genç İşsizlik Oranları.....	54
Tablo 3.3: AB-28 ve Türkiye’de Cinsiyete Göre Genç İşsizlik Oranları.....	55
Tablo 3.4: Cinsiyet Bazında Eğitim Düzeylerine Göre Genç İşsizlik Oranları.....	56
Tablo 3.5: AB ve Türkiye’de Eğitim Düzeylerine Göre Genç İşsizlik Oranları.....	58
Tablo 4.1: Tabaka Bazında Seçilen Örnekleme İlişkin Cinsiyet Dağılımı.....	73
Tablo 5.1: Katılımcıların Cinsiyet Dağılımı.....	82
Tablo 5.2: Katılımcı Sayısının Fakülte Bazlı Dağılımı.....	83
Tablo 5.3: Bilgi Formu Sorularına Ait Tanımlayıcı İstatistikler.....	84
Tablo 5.4: Durumluk ve Sürekli Kaygı ile Umutsuzluk Ölçeği Değerlendirmelerine Ait Güvenilirlik Analizi Sonuçları.....	86
Tablo 5.5: Durumluk ve Sürekli Kaygı ile Umutsuzluk Puanlarına İlişkin İstatistikler.....	86
Tablo 5.6: Cinsiyete Göre Durumluk ve Sürekli Kaygı ile Umutsuzluk Puanları.....	87
Tablo 5.7: Akademik Başarı Düzeyine Göre Durumluk ve Sürekli Kaygı ile Umutsuzluk Puanları.....	88
Tablo 5.8: Akademik Başarı Düzeylerine Göre Umutsuzluk Puanlarına İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	89
Tablo 5.9: Öğrenim Görülen Fakülteleere Göre Durumluk ve Sürekli Kaygı ile Umutsuzluk Puanları.....	90

Tablo 5.10: Öğrenim Görülen Fakültelere Göre Sürekli Kaygı Puanlarına İlişkin Dunnett T3 Testi Sonuçları.....	92
Tablo 5.11: İş Deneyimlerine Göre Durumluk ve Sürekli Kaygı ve Umutsuzluk Puanları.....	95
Tablo 5.12: Alınan Eğitime Uygun Bir İş Bulabilmek İçin Geçmesi Beklenen Süre Düşüncelerine Göre Durumluk ve Sürekli Kaygı ile Umutsuzluk Puanları.....	96
Tablo 5.13: Alınan Eğitime Uygun Bir İş Bulabilmek İçin Geçmesi Beklenen Süre Düşüncelerine Göre Umutsuzluk Düzeyine İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	97
Tablo 5.14: Alınan Eğitime Uygun Bir İş Bulabilmek İçin Geçmesi Beklenen Süre Düşüncelerine Göre Sürekli Kaygı Düzeyine İlişkin Dunnett T3 Testi Sonuçları.....	98
Tablo 5.15: Alınan Eğitimin İş Yaşamına Başlangıç İçin Yeterliliği Düşüncelerine Göre Durumluk ve Sürekli Kaygı ile Umutsuzluk Puanları.....	99
Tablo 5.16: Alınan Eğitimin İş Yaşamına Başlangıç İçin Yeterliliği Düşüncelerine Göre Umutsuzluk Düzeyine İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	100
Tablo 5.17: Alınan Eğitimin İş Yaşamına Başlangıç İçin Yeterliliği Düşüncelerine Göre Durumluk Kaygı Düzeyine İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	100
Tablo 5.18: Alınan Eğitimin İş Yaşamına Başlangıç İçin Yeterliliği Düşüncelerine Göre Sürekli Kaygı Düzeyine İlişkin Scheffe Testi Sonuçları.....	101
Tablo 5.19: Ölçekler Arası Korelasyonlar.....	102

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 2.1. Nüfus Piramidi 2013-2050	16
Şekil 2.2 Yıllar İtibariyle İşsizlik Oranı	22
Şekil 2.3 Yıllar İtibariyle Cinsiyet Bazlı İşsizlik Oranları	23
Şekil 3.1. Genç Nüfusun Bölgesel Dağılımı	34
Şekil 3.2. Yıllar İtibariyle Genç İşsizlik Oranı	39
Şekil 3.3. Türkiye’de Genç İşsizlik Nedenleri	61

KISALTMALAR

- ILO /UÇÖ	Uluslararası Çalışma Örgütü
- AB	Dünya Sağlık Örgütü
- BM	Birleşmiş Milletler
- TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
- İŞKUR	Türkiye İş Kurumu
- OECD	Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Teşkilatı
- UNESCO	Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü
- WB	Dünya Bankası
-EUROSTAT	Avrupa İstatistik Ofisi
-ADNKS	Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi
-HİA	Hanehalkı İşgücü Anketi
-GSYİH	Gayri Safi Yurtiçi Hâsıla
-ISCED	Uluslararası Standart Eğitim Sınıflaması
-KILM	İşgücü Piyasası Temel Göstergeleri
-ICLS	Çalışma İstatistikçileri Konferansı
-STAI	Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri
-BUÖ	Beck Umutsuzluk Ölçeği

1. GİRİŞ

Uluslararası Çalışma Örgütü (UÇÖ) tanımına göre işsizlik, referans dönemi boyunca çalışabilir çağdaki kurumsal olmayan nüfusa dâhil olan ve işi olmayan, iş bulduğu takdirde iş yapabilecek durumda olan, bir iş arayan ve bu konuda bir girişimde bulunmuş olan herkesi kapsamaktadır (UÇÖ, 1982). İşsizlik sosyal ve ekonomik boyutları farklı olmak üzere tüm toplumları etkileyen sorundur. Gelişmişlik düzeyi fark etmeksizin bütün toplumları derinden etkileyen işsizlik, nüfusun demografik yapısında meydana gelen değişimle kronik bir hale gelerek 20. yüzyılın son dönemlerinde tüm dünya ülkelerinin yaşadığı en önemli sosyo ekonomik sorunlarından biri olmuştur. Üretim, teknoloji ve ticaret gibi alanlarda yaşanan hızlı gelişmeler küreselleşme sürecini hızlandırmış ve işsizlik oranlarında yükselmeler başlamıştır.

İşsizlik sorunu Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerin yanı sıra gelişmiş kabul edilen birçok Avrupa Birliği ülkesinin de önemli sorunlarından biri haline gelmiştir. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre, Türkiye ekonomisinde son dönemlerde meydana gelen büyüme, istihdam oluşturma ile desteklenememiş ve işsizlik oranları yükselmiştir. Çalışabilir nüfusun artış hızı yeni istihdam yaratma hızına göre yüksek kalmış ve işsiz sayısının her geçen gün artmasına neden olmuştur.

Toplumun tüm katmanlarını etkileyen işsizlik dezavantajlı grupların başında gelen gençler için büyük önem taşımaktadır. İşsizlik, uluslararası birçok kuruluş tarafından 15-24 yaş arası olarak kabul edilen toplumların en dinamik, en hassas ve en önemli

demografik grubu sayılan gençleri ekonomik, sosyal ve psikolojik yönden olumsuz olarak etkilemekte ve taşıdığı önemi bir kat daha artırmaktadır. Türkiye genç nüfusunun fazla olması nedeniyle genç işsizlik sorunundan fazlasıyla etkilenen ülkelerden biridir.

İktisadi kalkınma ve beşeri sermaye göstergelerinden olan eğitimin işsizlik üzerindeki etkisi büyüktür. İşgücünün sahip olduğu niteliklerin artırılması ve eğitim seviyesinin yükseltilmesi gençlere işsizlikle mücadelede önemli avantajlar sağlamaktadır. Diğer taraftan işgücü piyasası ihtiyaçları ve işgücü niteliği arasındaki uyumsuzluk eğitilmiş işgücünün işgücü piyasası dışında kalmasına neden olmakta ve eğitilmiş işsizlik sorununu ortaya çıkarmaktadır. Toplumun en dinamik grubu sayılan gençlerin işgücü piyasası içinde yer alamamaları hem gençlerin tüm hayatını etkileyen sorunlara, hem de ülkelerin geleceği açısından telafisi mümkün olmayan beşeri sermaye kaybına neden olmaktadır (Erdayı, 2009:135).

Bu çalışmanın amacı, işsizliğin psikolojik sonuçları arasında yer alan kaygı ve umutsuzluğu gençler üzerinde farklı etkenlere göre incelemektir. Çalışmanın literatür kısmında genç işsizlik tanımı, mevcut durum, AB üye ve aday ülkeleri ile karşılaştırılması, teorileri, nedenleri, özellikleri ve sonuçları ortaya konulmaktadır.

Bu çerçevede birinci bölümde işsizlik kavramı ve türleri, ölçümü, Türkiye işgücü piyasasına dair genel özellikler, AB ülkeleri ve Türkiye’de işgücü piyasası istatistikleri incelenmektedir.

İkinci bölümde gençlik ve genç işsizlik kavramı tanımlarına yer verilmiş, genç işsizlik oranı demografik değişkenlerle AB ülkeleri ile karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Ayrıca genç işsizliği teorileri, özellikleri, nedenleri incelenmiş ve işsizliğin sonuçları ekonomik, sosyal ve psikolojik yönden ayrıntılı olarak ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Üçüncü bölümde işsizliğin psikolojik etkilerinden kaygı ve umutsuzluğun gençler üzerindeki etkisini incelemek amacıyla üniversitede 8. ve 10. dönemde eğitim gören bir grup üniversite öğrencisi üzerinde gerçekleştirilen alan araştırmasına yönelik bilgiler verilmektedir.

Dördüncü bölümde Spielberger Durumluk Kaygı Envateri ve Beck Umutsuzluk Anketi ile gerçekleştirilen alan araştırmasından elde edilen verilerin analiz sonuçları yer almaktadır

Sonuç ve değerlendirme bölümünde ise bütün inceleme ve analizler ışığında elde edilen bilgiler literatür ile birlikte değerlendirilmekte ve genel bulgular yer almaktadır.

2. İŞSİZLİK

2.1. İşsizlik

Tüm üretim faktörlerinin (emek, toprak, sermaye ve girişim) üretimde yer alması ve dolayısıyla hiç birinin atıl kalmaması geniş anlamda tam istihdamdır. Dar anlamda tam istihdam ise ekonomide çalışma istek ve arzusunda olan tüm yetişkin insanların iş bulup çalışmalarını ifade etmektedir. Bir ekonomide çalışmak istediği halde iş bulamayanların (işsizlerin) olması ise eksik istihdam olarak tanımlanmaktadır (Dinler, 2005: 447).

Bir ekonomik düzenin düzgün şekilde çalışıp çalışmadığı, geçerli ücret karşılığı çalışmak isteyen herkese iş temin edilip edilemediği ile ölçülür. Bir ülkede kişiler çalışmak istedikleri halde iş bulamıyorlarsa, iş bulamamaları uygulanan iktisadi politikaların hatalı ve yetersiz oluşudur (Aren, 1975: 29). İktisadi literatürde işsizlikle çeşitli tanımlamalar yer almaktadır:

İşsizlik, emek faktörünün fiili olarak üretime katılmaması bir diğer deyişle çalışma gücünde ve arzusunda olan ve cari ücrette çalışmaya razı olup da iş bulamayan işgücünün varlığıdır. Bu tanıma göre işsizlik oranı ise, iş bulamayan işgücünün toplam işgücüne oranıdır (Yıldırım vd, 2011:60).

Ayrıca işsizlik, toplumun gereksinimlerini karşılayacak mal ve hizmet üretiminde kullanılacak insan kaynaklarının israfı anlamına geldiği şeklinde de ifade edilmiştir (Dinler, 2005:449).

Bir başka tanımlama da işsizlik kişi ve toplum bakımından olmak üzere iki biçimde incelenmektedir. Başta işgücü olmak üzere üretici kaynakların bir bölümünün kullanılmaması, boşa harcanması toplum açısından işsizliği ifade etmektedir. Kişi bakımından işsizlik ise, çalışma yeteneğinde ve isteğinde ve çalışmaya hazır bir durumda olup gelir sağlayan bir işe sahip olamama durumunu ifade etmektedir. İşten kaynaklanan gelirin kesilmiş olması ise ekonomik açıdan işsizlik anlamına gelmektedir (Talas, 1983:94-95).

Uluslararası Çalışma Örgütü (UÇÖ) tarafından 13. Uluslararası Çalışma İstatistikçileri Konferansında (ICLS) (Geneva 1982) kabul edilen ve iktisadi açıdan aktif nüfus, istihdam, işsizlik ve eksik istihdam istatistiklerine ilişkin alınan kararda işsizlik, referans dönemi boyunca, belirli bir yaşın üzerinde olan bir başka ifadeyle çalışabilir çağdaki kurumsal olmayan nüfusa dâhil olan (15 ve daha yukarı yaş);

- işi olmayan (without work)
- İş bulduğu takdirde iş başı yapabilecek durumda olan, (currently available for work)
- Bir iş arayan ve bu konuda bir girişimde bulunmuş olan (seeking work)

herkesi kapsamaktadır (UÇÖ, 1982).

Türkiye İstatistik Kurumu (TUIK) tanımlamasına göre, referans dönemi içinde istihdam halinde olmayan (kâr karşılığı, yevmiyeli, ücretli ya da ücretsiz olarak hiç bir işte çalışmamış ve böyle bir iş ile bağlantısı da olmayan) kişilerden iş aramak için son üç ay içinde iş arama kanallarından en az birini kullanmış ve iki hafta içinde işbaşı yapabilecek durumda olanlar işsiz nüfusa dâhildirler.

Ayrıca, üç ay içinde başlayabileceği bir iş bulmuş ya da kendi işini kurmuş ancak işe başlamak ya da işbaşı yapmak için çeşitli eksikliklerini tamamlamak amacıyla bekleyenler de işsiz nüfus kapsamına dâhildirler. Buna göre işsizlik oranı ise, işsiz nüfusun işgücü içindeki oranıdır (TUİK, 2012:129-130).

2.2. İşsizlik Türleri

Çeşitli sınıflandırma türleri bulunan işsizliğin tek ve mutlak bir sınıflandırması bulunmamaktadır. İşsizlik yaş, cinsiyet, eğitim durumu, etnik köken gibi çeşitli kişisel karakteristiklere göre bir gruplandırılabilir gibi coğrafi dağılıma, mesleğe ve işsizliğin süresine, ülke veya dünya konjonktüründeki değişikliklere göre de sınıflandırılabilir. Bu farklılıklar çeşitli işsizlik türlerinin oluşmasına neden olmaktadır (Bekiroğlu, 2010:46). Nitekim “derece yönünden”; tam- kısmi, “istem yönünden”; gönüllü-gönülsüz, “süre yönünden”; kısa-uzun süreli, olarak sınıflandırılabilen işsizlik; yaygın olarak “açık ve gizli işsizlik” olarak sınıflandırılmakta; bu ayırımı bazı kaynaklarda sürekli durgunlukta eklenmektedir (Işığınçok, 2011:66).

2.2.1. Gizli İşsizlik

Nitelik itibarı farklılık gösteren gizli işsizlik, işsizliğin bir türü olmakla birlikte, işsizliğin özel bir durumunu açıklamaktadır. Genel anlamda, toplam çıktı miktarında bir değişim olmaksızın, bir işletmeyi veya ekonomik sektörü terk eden işçilerin toplam sayısı, gizli işsizlik miktarını vermektedir. Kısaca, toplam çıktı veya ürünün

miktarının aynı kalması, teknik deyim ile, işgücünün marjinal verimliliğinin sıfır olması halini ifade etmektedir (Lordoğlu ve Özkaplan, 2003:401). Genellikle az gelişmiş ülkelerde yüksek nüfus artışına karşın yetersiz sermaye birikiminin olması nedeniyle istihdam alanlarının sınırlı olmasından kaynaklanmaktadır (Dinler, 2005:449).

2.2.2. Açık İşsizlik

Açık işsizlik, genellikle çalışma istek ve gücüne sahip olup da, cari ücret ve çalışma koşullarında iş aradığı halde bulamayanların durumunu ifade etmektedir. Teknolojik İşsizlik, Konjonktürel İşsizlik, Mevsimlik İşsizlik, Friksiyonel İşsizlik ve Yapısal İşsizlik Açık İşsizlik çeşitleridir (Ersel, 1999:18). İşsizlik tanımında kullanılan genel kriterler aynı zamanda açık işsizlik kavramını da kapsamakta; işsizliğe ilişkin istatistiklerde yer alan veriler de açık işsizlik verilerinden oluşmaktadır (Işığışok, 2011:66).

Mevsimlik İşsizlik

Turizm ve inşaat gibi sektörlerde, üretim düzeyi ve buna bağlı olarak da işsizlik oranı mevsimsel olarak dalgalanır. Üretimin mevsimsel olarak arttığı dönemlerde artan çalışan sayısının önemli bir kısmı izleyen dönemde işini kaybeder ve üretim düzeyi bir sonraki dönemde artana kadar işsiz kalırlar (Ünsal, 2005:93).

Ekonomide bazı faaliyet alanları yıl içerisinde bazı mevsimlerde üretimlerini artırırlarken, bazı mevsimlerde ise belirgin bir daralma yaşamaktadırlar. Endüstrilerin, taleplerinde baş gösteren mevsimsel dalgalanmalardan kaynaklanan işsizliğe mevsimsel işsizlik denilmektedir (Durusoy ve Akın, 1998:8).

Teknolojik İşsizlik

Üretimde insan gücü yerine makinenin kullanılması veya yeni teknoloji ve tekniklerin uygulanması nedeniyle ortaya çıkmaktadır. Bir diğer ifadeyle, üretimde otomasyona dayalı yüksek teknolojilerin kullanılması, daha az insan gücüne gereksinim duyulmasına, dolayısıyla da işsizliğe yol açmaktadır (Özdemir vd. 2006:72-73).

Konjonktürel (Dönemsel) İşsizlik

Konjonktürel işsizlik; ekonomik dalgalanma süresince yaşanan, dönemsel talep yetersizliği nedeniyle ortaya çıkan işsizlik türü olarak tanımlanmaktadır (Özay ve Kılıç, 2009:17). Ekonomik canlanmanın olduğu dönemlerde talep artışına paralel olarak, istihdam ve milli gelir artmaktadır. Belirli bir zaman sonra, üretimin artması sonucu mal ve hizmet arzı, talebi aşmaya başladığında, talep yetersizliği nedeniyle canlılık yerini durgunluğa bırakacaktır. Böylece stoklar artıp, üretim gerilerken, iş gücüne olan talebin azaldığı bu depresyon dönemlerinde işsizlik artacaktır (Dinler, 2005:449).

Yapısal İşsizlik

Toplumun ekonomik, sosyal ve kültürel yapısında meydana gelen değişimlere bağlı olarak ortaya çıkan işsizlik türüdür (Özdemir vd, 2006:70). Ülkelerin ekonomik, sosyal ve kültürel yapılarındaki ve alışkanlıklarındaki değişmelere bağlı olarak ortaya çıkmaktadır (Güney, 2009:138).

Friksiyonel İşsizlik

Bir ekonomide toplam emek arzının toplam emek talebine eşit olması durumunda dahi, işyeri bölge ve şehir değiştirilmesi sonucunda ve yeni işgücü arzı nedeniyle oluşan işsizliğe friksiyonel işsizlik denilmektedir (Unay, 2001:350).

Friksiyonel işsizlik ancak tüm işçilerin ve işlerin birbirinin aynı olduğu hayali bir dünyada sıfıra eşit olabilecek olan bir işsizlik türü olup aslında işgücünün verimliliğini artırmaktadır. Bir işçi kendi bilgi ve becerilerine uygun olmayan bir işte hemen çalışmak yerine, kendi vasıflarına uygun bir iş aradıktan sonra bu şekilde bir işte çalışırsa, üretime daha fazla katkıda bulunacaktır. Bu nedenle ortadan kaldırılması mümkün olmayan friksiyonel işsizlik makul düzeyde olmak şartıyla bir ekonomi için faydalı bir olgudur (Özay ve Kılıç, 2009:17).

Sürekli Durgunluk

Özellikle 1929 ekonomik buhrandan sonra iktisatçılar arasında asırlık ve sürekli durgunluk kavramı ortaya çıkmıştır. Bütün işsizlik türleri kapitalist iktisadi sistemin

yıpranmış olduğu ve yıpranmadan dolayı ortaya çıkan hastalığın müzminleşen bir hal alacağına dair bir kanaatin oluşması ile gelişen bir kavramdır (Zaim, 1997:193).

2.3. İşsizliğin Ölçümü

İşsizlik hacmini belirlenebilmesi, 1920’li yılların sonunda birçok Avrupa ülkesinde zorunlu işsizlik sigortası sisteminin kurulması ve karşılaştırılabilir verilerin elde edilmesiyle sistematik hale gelmiştir. İlerleyen yıllarda gerçekleştirilen uluslararası toplantılarda işsizlikten çok istihdam yaratma konusu üzerinde durulmuş ve işsizlik ile istihdamın birlikte ölçülmesini sağlayan “işgücü çerçevesi yaklaşımı” geliştirilmiştir. Hanehalkı işgücü anket tekniklerinin yaygınlaştırılması ve iyileştirilmesi de işgücü çerçevesinin oluşturulmasın da kolaylık sağlamıştır. 1947 yılında 6. Uluslararası Çalışma İstatistikçileri Konferansında (ICLS) “işgücü çerçevesi yaklaşımı” uluslararası standart olarak belirlenmiştir.

İşsizlik ölçümü ilgili bilgilerin yer aldığı uluslararası işsizlik istatistikleri veri tabanı, hanehalkı anketleri, işsizlik sigortası kayıtları ve istihdam ofisleri gibi çeşitli kaynaklara dayanabilmektedir. Bu kapsamda bahsedilen hanehalkı anketlerinin, işgücü çatısı yaklaşımına göre işsizlik ve istihdamın birlikte ölçülmesini olanaklı kılan tek veri kaynağı olması nedeniyle uluslararası istatistikler için en uygun kaynak olduğu kabul edilmiştir (Lordoğlu ve Özkaplan, 2003:401). Ayrıca anketlerden elde edilen sonuçlar işgücü piyasasının yapısını ortaya koymakta ve verilere tamamlayıcı bir nitelik kazandırmaktadır (Ataman, 1998:3).

Türkiye’de ise işgücünün bütününe kapsayan ana veri kaynaklarını şu şekilde sıralamak mümkündür (Yüceol, 2005:120):

- Adrese Dayılı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS)
- TÜİK Hanehalkı İşgücü Anketi (HİA)
- Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) yayınları
- Kalkınma Bakanlığı (KB)

Türkiye’de işsizlik verileri TÜİK tarafından 2005 yılından itibaren üçer aylık dönemler esas alınarak Hanehalkı İşgücü Anketi (HİA) vasıtasıyla her ay haber bülteniyle kamuoyuna duyurulmaktadır.

İşsizlikle birlikte işgücü istatistiklerinde kurumsal olmayan sivil nüfus, kurumsal olmayan çalışma çağındaki nüfus, işgücü, işgücüne katılma oranı, istihdam ve istihdam oranı, işsiz, genel işsizlik, genç işsizlik ve tarım dışı işsizlik oranı ile işgücüne dâhil olmayanlar bulunmaktadır.

2.4. Makro Ekonomik Göstergeler

GSYİH, ekonomik büyüme, enflasyon, istihdam ve işsizlik makroekonomik göstergelerden olup işgücü piyasasının genel özellikleri hakkında bilgi vermektedir. Ekonomik büyüme ile ifade edilen durum gayrisafi yurtiçi hâsılanın (GSYİH) büyüme oranıdır (Stanley vd, 2007:12). İktisat politikasının en temel amaçlarından biri fiyat istikrarının sağlanması ve ekonomik büyümenin gerçekleştirilmesidir (Karaçor vd, 2011:30). Bir ekonomide toplam üretim, toplam yatırım, toplam ithalat

ve toplam ihracat gibi temel göstergelerin, istihdam ve üretim kapasitesi ile ilgili olarak bir dönemden bir döneme artması en genel anlamıyla ekonomik büyümeyi ifade etmektedir (Ok, 2008:6). Kişi başına GSYİH, GSYİH'nin nüfusa oranıdır (Stanley, vd. 2007:60). Bir ülkede yaşayan insanların ne kadar üretim yaptığını, gelir elde ettiğini ve tüketim yapabileceğini göstermektedir (Taymaz ve Suiçmez, 2005:3).

Enflasyon, fiyatlar genel seviyesinin sürekli artması olarak tanımlanmaktadır (TCMB, 2004:3). Ayrıca fiyatlar genel düzeyinin etkili bir şekilde devamlı yükselmesi nedeniyle paranın sürekli olarak değer kaybetmesi, bunun sonucu olarak tüketicilerin satın alma gücünü yitirmesidir. Enflasyon oranı ise, fiyatlar genel düzeyinde belirli bir zaman diliminde meydana gelen değişme oranıdır (TUIK, 2008:1).

TUIK verilerine göre 2013 yılında işsizlik oranı %9.7, tarım dışı işsizlik oranı ise %12.0 oranında gerçekleşmiştir. İşsizlik oranı kentte %11.5 iken kırsal kesimde %6.1 olarak gerçekleşmiştir. İşgücüne katılım oranları %50.8 seviyesinde ve istihdam edilen kişi sayısı 25 milyon 524 bin, işsiz sayısı ise 2 milyon 747 bin kişi olmuştur. İstihdam edilenlerin %23.56'si tarım, %19.41'i sanayi, %6.69'u İnşaat ve %50.03'ü ise hizmetler sektöründe yer almaktadır.

Ekonomide küresel krize bağlı olarak meydana gelen daralma, pek çok ülkede olduğu gibi ülkemizde de istihdamın azalmasına, işsizliğin artmasına neden olmuştur. İşgücü piyasasında mevcut yapısal sorunların yanı sıra kriz ortamının getirdiği belirsizlikler yeni iş olanaklarının yaratılmasını engellemiştir (İŞKUR, 2011:18).

Bir lke ekonomisinde ekonomik büyümeye rağmen işsizlik oranlarının kaygı verecek düzeyde yüksek olması makul görünmese de, bugün hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde ekonomik büyümeye rağmen istihdam artmamakta, işsizlik oranları ise yükselmekte ve bu durumu açıklamada her ülkenin kendine özgü nedeni bulunmaktadır (Akkaya ve Gürbüz, 2006:188).

Türkiye’de son dönemlerde gözlemlenen güçlü ekonomik büyüme performansı, bu büyüme ile uyumlu istihdam artışını beraberinde getirmemiş işsizlik öncelikli ekonomik sorun olarak enflasyonun yerini almış bulunmaktadır (Ercan, 2007:ix).

Türkiye’de işsizlik 1980 sonrası ‘‘ihracata dayalı sanayileşme stratejisi’’ çerçevesinde önemli bir yapısal sorun haline gelmiştir. Özellikle 1990’lı yılların başından itibaren emek arzının nitelik ve vasıf seviyesi ile emek talebinin arzu ettiği nitelik ve vasıf ihtiyacı arasında önemli farklılıkların ortaya çıkması bu yapısal sorunu daha önemli hale getirmiştir. İşsizlik nüfus artışının da etkisiyle 2000’li yıllardan sonra ülkemizin kronik bir sorunu olarak günümüze kadar gelmiştir (zay ve Kılıç, 2009:33).

2.5. Türkiye’de İşgücü Piyasası

2.5.1. Nüfus Yapısı

1935 yılında yapılan nüfus sayımında Türkiye nüfusu 16.2 milyon iken 2013 yılında 76.7 milyon kişidir. Nüfusun %50.2’si erkek %49.8’i ise kadınlardan oluşturmaktadır. Yıllık nüfus artış hızı ise 2012 yılında %1.2 iken 2013 yılında %1.37’ye yükselmiştir (TUİK, 2014a).

Türkiye nüfusunun coğrafi dağılımı TÜİK tanımlamalarına göre “kent” ve “kır” şeklinde iki grupta incelenmektedir. 1990’lı yılların başından itibaren kent nüfusu kır nüfusunu geçmiştir. Bu değişimin en önemli nedeni tarımsal katma değerın giderek azalması ve kırdan kente iç göçün yaşanmasıdır (Özay ve Kılıç, 2009:33). 2012 yılında nüfusun %77.28’i il ve ilçe merkezlerinde yaşamakta iken 2013 yılına ait verilerde ise kent nüfusunun %91.34’e ulaştığı görülmektedir. Kent nüfusundaki hızlı yükselme, 12/11/2012 tarih ve 6360 sayılı “On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” gereğince bazı il ve ilçelerde yapılan değişikliklerden kaynaklanmaktadır.

TÜİK, 2013 yılı göç istatistiklerine göre (Düzey 1) en fazla göç alan bölgeler İstanbul, Batı Anadolu ve Doğu Marmara’dır. Bu durum net göç hızı istatistikleriyle de örtüşmekte ve net göç hızı en yüksek olan bölgeler ise yine Doğu Marmara, Batı Marmara ve İstanbul’dur. Net göç hızı en düşük olan bölgeler ise Kuzeydoğu Anadolu, Güneydoğu Anadolu, Ortadoğu Anadolu ve Batı Karadeniz bölgeleridir. Bu durum iç göçün sanayileşme düzeyi düşük olan doğu ve kuzey bölgelerden batıya doğru gerçekleştiğini göstermektedir. (TÜİK, 2014b) Ekonomik gelişmişlik düzeyi yüksek olan bölgelere sosyo-ekonomik ve kültürel faktörlerin yanı sıra eğitim imkânlarının gelişmişliği ve eğitimde fırsat eşitliğinin olması nedenleriyle de göç edilmektedir (Özay ve Kılıç, 2009:33).

Nüfusun yaşa göre dağılımı işgücü piyasasının genel yapısını ortaya koymakta oldukça önemlidir. Özellikle çalışma çağındaki nüfusun toplam nüfus içerisinde

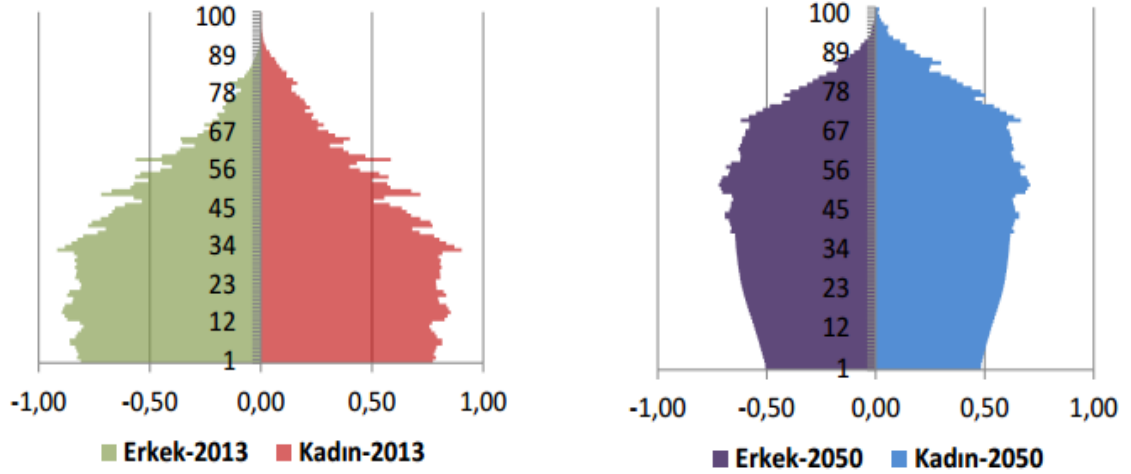
önemli yer tutuyor olması işgücü miktarı ve işgücüne katılım oranını dolaylı olarak etkilemektedir (Özay ve Kılıç, 2009:33).

TÜİK verilerine göre 2007 yılında 0-14 yaş grubunda bulunanların oranı %26.4 iken bu oran 2013 yılında %24.6'ya gerilemiştir. Nüfus artış hızında meydana gelen düşme nedeniyle 0-14 yaş aralığındaki nüfus giderek azalmakta TÜİK projeksiyonlarına göre bu oran 2023 yılında %21.2'ye, 2050 yılında ise %15.7'ye gerileyecektir. 65 ve üzeri yaş aralığında bulunan nüfusun oranı ise 2007 yılında %7.1, iken 2013 yılında %7.7 olup TÜİK projeksiyonlarına göre 2023 yılında bu oran %10.2'ye, 2050 yılında ise %20.8'e yükselecektir (TÜİK, 2014c).

Her ülkenin yaş itibariyle nüfus yapısı birbirinden farklı olduğu için çalışma çağındaki nüfus miktarı da değişmektedir. Nüfusu aynı olan iki ülkeden, yetişkin nüfus oranı genç ve yaşlı nüfus oranına göre fazla olan ülkelerde emek arzı kapasitesi de yüksek olmaktadır. Buna karşın, çocuk ve yaşlı nüfus oranı fazla olan ülkelerde ise emek arzı kapasitesi azalmaktadır (Şahin, 2009:137). Avrupa İstatistik Ofisi (EUROSTAT) verilerine göre 2013 yılında çalışma çağındaki nüfusu gösteren 15-64 yaş grubunun toplam nüfus içerisindeki oranı AB-28 ortalaması için %66.3, Türkiye için %67.4'dür (EUROSTAT, 2014).

Çalışma çağındaki nüfusun toplam nüfusa oranının Türkiye'de Avrupa ülkelerine göre daha yüksek olması genç bir nüfus yapısına sahip olduğunu göstermektedir. Nüfusun azalan oranda artmaya devam etmesiyle çalışma çağındaki nüfusun toplam nüfus içindeki payının 2040 yılında en yüksek seviyeye ulaşarak sonrasında azalma eğilimine girecektir. (Güray; 2007:99) TÜİK projeksiyonlarına göre 2023 yılında bu

oranın %68.6'ya yükseleceği, 2050 yılında ise %63.4 seviyesine ineceği tahmin edilmektedir (TUİK, 2014c).

Kaynak: Türkiye'nin Demografik Dönüşümü ve Dinamik Nüfus Yapısını Korumaya Yönelik Yeni Nüfus ve Aile Politikası http://www3.kalkinma.gov.tr/DocObjects/view/15346/N%C3%BCfus_Politikas%C4%B1_Bas%C4%B1na_Sunum_23_Ekim_20_20.pdf (Erişim Tarihi: 01.06.2014)

Şekil 2.1. Nüfus piramidi, 2013-2050

Demografik geçiş sırasında nüfus artış hızı yavaşlarken potansiyel işgücü arzının başka bir deyişle çalışabilir yaştaki nüfusun artmaya devam etmesi demografik fırsat penceresi olarak tanımlanmaktadır. Türkiye'nin yıllık nüfus artış hızı 2013 yılında %1.37 iken, 2050 yılında %0.1'e ve 2013 yılında %16.6 olan 15-24 yaş grubundaki nüfus oranının, 2050 yılında %11.7'ye düşeceği tahmin edilmektedir. Ayrıca 2013 yılında %11.34 olan yaşlı bağımlılık oranı 2050 yılında %32.86'ya çıkacaktır. Böyle bir durumda Türkiye artık "genç nüfusa" sahip bir ülke olmaktan çıkacak ve demografik fırsat penceresi 2040 yılından sonra 15-64 yaş grubunun sayıca gerilemeye başlaması ile kapanacaktır. Mevcut durumda Türkiye demografik geçiş sürecini büyük ölçüde tamamlamıştır (İŞKUR, 2011: 25).

Tablo 2.1: Nüfusun Ortanca Yaş Dağılımı (Türkiye)

Yıl	Toplam	Erkek	Kadın
2012	30.1	29.5	30.6
2013	30.4	29.8	31
2023	34.0	33.3	34.6
2050	42.9	46.0	48.7

Kaynak: TÜİK, Nüfus Projeksiyonları 2013-2075 (Erişim Tarihi: 01.06.2014)

Demografik fırsat penceresine ilişkin değerlendirmeler nüfusunun ortanca yaş dağılımı ile de paralellik göstermektedir. 2013 yılında Türkiye nüfusunun ortanca yaşı 30.4'e yükselmiştir. Bir diğer ifadeyle, 2013 yılında Türkiye nüfusunun yarısı 30 yaşının üzerindedir. 2013 yılında erkeklerde ortanca yaş 29.8 olurken kadınlarda 31'dir. TÜİK projeksiyonlarına göre 2023 yılında Türkiye nüfusu ortanca yaşı 34'e yükselirken 2050 yılında 42.9'a ulaşacaktır. 2050 yılına gelindiğinde Türkiye nüfusunun yarısı yaklaşık olarak 43 yaşında olacaktır (TÜİK, 2014c).

2.5.2. İşgücü yapısı

İşgücüne Katılma Oranı

İktisadi faaliyet alanı olarak adlandırılan işgücüne katılma oranı, toplam işgücünün çalışma çağındaki nüfusa oranlanmasıyla elde edilmekte ve çalışma çağındaki nüfus içinde işgücünün nispi ağırlığını göstermektedir. İşgücüne katılım oranının yükselmesi ekonomik faaliyet oranının yükselmesi, düşmesi ise aktif nüfusun daha büyük kısmının ekonomik faaliyetlerin dışında kalması anlamına gelmektedir (Şahin, 2009:150).

Kurumsal olmayan çalışma çağındaki nüfusun artmasıyla birlikte işgücü miktarı da sürekli artış göstermektedir. TÜİK verilerine göre 2013 yılında işgücü 28 milyon 271 bin kişi, 15-24 yaş aralığındaki genç işgücü 4 milyon 584 bin kişi, işgücüne dâhil olmayan nüfus ise 27 milyon 337 bin kişidir. Genç işgücüne katılım oranı ise %39.6 iken genel işgücüne katılım oranı %50.80 olup ve mevcut işgücünün yarısı istihdam içerisinde yer almıştır (TÜİK, 2014d).

EUROSTAT verilerine göre 2013 yılı Avrupa Birliği ülkelerinde (AB-28) işgücüne katılma oranı ortalaması ise %72.0'dir. Birlik üyesi ülkeler içerisinde en yüksek işgücüne katılım oranı İsveç (%81.1), Hollanda (%79.7) ve Danimarka'da (%78.1), en düşük ise Hırvatistan'dadır (%59.6). Türkiye %54.4 işgücüne katılma oranı ile birlik üyesi ve aday ülkeler içerisinde en düşük işgücüne katılma oranına sahiptir. İşgücüne katılım oranının cinsiyet bazında incelendiğinde AB-28 ortalaması kadınlarda %66.0, erkeklerde ise %78.0'dır. En yüksek erkek işgücüne katılım oranı Hollanda (%84.7) ve en düşük ise Hırvatistan'dadır (%64.5). Kadınlarda işgücüne katılım oranı ise en yüksek İsveç (%78.8) ve en düşük Malta'dadır (%50.2) (EUROSTAT, 2014).

Türkiye'de de mevcut durum Avrupa ülkeleriyle aynı paralellikte olup, TÜİK verilerine göre 2013 yılında hem erkeklerde işgücüne katılım oranı (%71.0), kadınlara (%30.8) göre hem de genç işgücü içerisinde erkeklerin işgücüne katılım oranı (%51.9), kadınlara (%27.5) göre oldukça yüksektir. Kent ve kırsal düzeyinde işgücü miktarı ve işgücüne katılma oranları farklılaşmakta olup 2013 yılında kent düzeyinde işgücü 18 milyon 907 bin kişi, işgücüne katılma oranı ise %49.6 iken, kırsal

düzeyinde işgücü 9 milyon 364 bin kişi işgücüne katılma oranı ise %53.6'dır. Kent düzeyinde genç işgücü 3 milyon 066 bin kişi işgücüne katılım oranı %38.4 iken, kırsal düzeyindeki genç işgücü 1 milyon 518 bin kişi, işgücüne katılım oranı ise %42.4'dür. Genel işgücü ve genç işgücü miktarları kent düzeyinde yüksek olmasına rağmen işgücüne katılma oranları kırsal düzeyinde daha yüksektir (TUİK,2014d).

Avrupa Birliği ülkelerinde işgücüne katılma oranları Türkiye'ye göre oldukça yüksek düzeyde seyretmektedir. Türkiye açısından bu durumun nedenleri arasında çalışma çağında bulunan nüfustaki artışın işgücüne yansımaması, kırsaldan kente göç olgusu ve özellikle genç nüfusa sahip ülkelerde bu nüfusun önemli bir kısmının eğitim sürecine devam ediyor olması sayılmaktadır (Şahin, 2009:151).

İstihdam Oranı

Ekonominin çalışma arzusunda olanlara iş yaratma kapasitesinin bir göstergesi olan istihdam oranlarındaki değişimin ve genel eğilimin değerlendirilmesi, işgücü kaynağının etkin kullanımını ve ekonominin büyüme hızını anlama ve yönetme açısından önemlidir (Selamoğlu ve Lordoğlu, 2006:52). İktisadi açıdan, çalışma ve gelir elde etme kararında olan bireylerin, hizmetlerinden faydalanılmak üzere iradi ve ihtiyari olarak çalıştırılmaları olarak tanımlanmaktadır (Işığışık, 2011:19).

İstihdam oranı, istihdam edilen kişi sayısının kurumsal olmayan çalışma çağındaki nüfusa oranlanmasıyla elde edilmektedir (TUİK, 2007:26). TUİK verilerine göre 2013 yılı istihdam edilen kişi sayısı 25 milyon 524 bin, istihdam oranı ise %45.9'dur.

15-24 yaş aralığında istihdam edilen genç kişi sayısı 3 milyon 727 bin, istihdam oranı ise %32.2'dir (TUİK, 2014d).

EUROSTAT verilerine göre 2013 yılı AB-28 ülkelerine ait istihdam oranı ortalaması %64.1'dir. Birlik üyesi ülkeler içerisinde en yüksek istihdam oranı İsveç'tedir (%74.4) ve 15-64 yaş grubundaki her 4 kişiden 3'üne istihdam imkânı sunulmaktadır. İstihdam oranı en düşük ülke ise Hırvatistan'dır (%49.2). Türkiye birlik üyesi ve aday ülkelerle karşılaştırıldığında nispeten düşük istihdam oranına (%49.5) sahiptir (EUROSTAT, 2014). Bu durum istihdam yaratma ve çalışabilir yaştaki nüfustan yararlanmada zayıflıkların olduğunu göstermektedir. İstihdam oranlarının cinsiyete dayalı olarak incelenmesi ülkelerin gelişmişlik düzeyleri hakkında önemli ipuçları vermekte, kadın istihdamının yüksek olması ülkelerin gelişmişlik düzeylerinin de yüksek olduğunu göstermektedir (Şahin, 2009:141). İstihdam oranı cinsiyet bazında incelendiğinde AB-28 ortalaması kadınlarda %58.8, erkeklerde %69.4'tür. Kadın istihdamı en yüksek ülke İsveç (%72.5), en düşük Yunanistan (%40.1) iken erkek istihdamı en yüksek ülke Hollanda (%78.7), en düşük ise Hırvatistan'dır (%52.8)(EUROSTAT, 2014).

Türkiye'de mevcut durum Avrupa ülkeleriyle karşılaştırıldığında paralel sonuçlar vermekte fakat kadın istihdamı oranları oldukça düşük seyretmektedir. Bununla birlikte son on yıllık dönemde istihdam oranındaki artıştan kadın istihdamı daha fazla pay almıştır. 2013 yılında kadın istihdamı oranı %27.1 iken genç kadın istihdamı %21.5, erkek istihdamı oranı %65.2, genç erkek istihdamı ise %43.1'dir (TUİK, 2014d). Bu durumun nedenleri arasında geleneksel ve ataerkil yapının hala egemen olması, kadınlara ağırlıklı olarak ev içi sorumlulukların yüklenmesi, kadınlarda

eğitim düzeyinin düşük olması, tarımda istihdamın azalarak buna paralele olarak köyden kente göçün artmasıyla birlikte kadınların işgücü piyasalarına uyum sorunları yaşayarak işgücü piyasasından çekilmeleri sayılabilmektedir (Şahin, 2009:142).

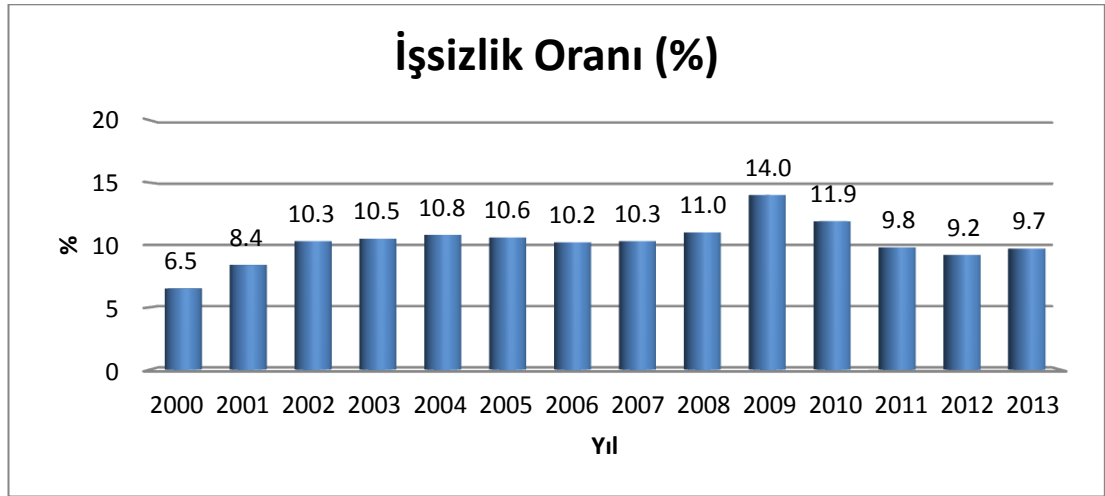
Kent düzeyinde genel istihdam oranı %43.9, genç istihdam oranı %30.3 iken kırdaki genel istihdam oranı %50.3, genç istihdam oranı ise %36.6'dır. Kadın istihdam oranı ise kentte %23.4 iken kırdaki %35.0'dir. Kentte genç kadın istihdamı %19.5 iken kırdaki %26.1'dir (TUİK, 2014d). Kentlerde kadın istihdamının daha düşük bulunması durumunun işgücünün tanım ve kapsamından kaynaklandığı ileri sürülebilir. Kentlerde "ev kadını" olarak işgücü dışında kalan kadın, kırsalda "ücretsiz aile işçisi" olarak istihdamda yer almaktadır (Özay ve Kılıç, 2009:17).

İşsizlik Oranı

Ekonomi geneli açısından işsizlik kıt üretim faktörü olan emeğin atıl tutularak potansiyel üretim gücünün değerlendirilememesi anlamına gelmektedir. (Biçerli, 2004:6) İşsizlik oranı, işgücünün işini kaybetmiş olup bir iş arayan ya da işten çıkarıldıktan sonra geri çağırılmayı bekleyen kısmını ölçmekte ve ekonominin ne kadar iyi bir performans gösterdiğini ölçmede kullanılan önemli bir göstergedir (Stanley vd. 2007:146).

TUİK verilerine göre 2013 yılında işsiz sayısı 2 milyon 747 bin kişi iken işsizlik oranı ise %9.7'dir. Ülke ekonomisinde yaşanan değişimler yıllar içerisinde işsizlik oranında değişimler meydana getirmiş, 2000 yılında %6.5 olan işsizlik oranı 2001 ekonomik krizinin ardından 2005 yılında %10.6'e yükselmiştir.

Kriz dönemi sonrasında tarım sektörü istihdamında ciddi azalmalar oluşmuş, hizmet ve sanayi sektörlerinde yaratılan istihdam tarım istihdamındaki bu hızlı azalmayı karşılayamamıştır. Açığa çıkan işgücü, işgücü piyasasına katılan gençler ve mevcut işsizler karşısında istihdam yetersiz kalmış ve işsizlik oranları yükselmiştir. Ülke ekonomisinde yaşanan büyüme etkisiyle 2006 yılında %10.2'ye gerileyen işsizlik oranı 2008 yılı sonunda kendini gösteren küresel ekonomik krizin etkisiyle %14'e yükselmiştir. Kriz sonrasında ekonomide gerçekleşen hızlı toparlanma ve uygulanan politikalar neticesinde işsizlik oranı 2012 yılında %9.2'ye gerilemiş, 2013 yılında ise %9.7 oranına yükselerek ekonomik kriz öncesindeki düzeye gerileyememiştir (Diriöz 2012:15-16).

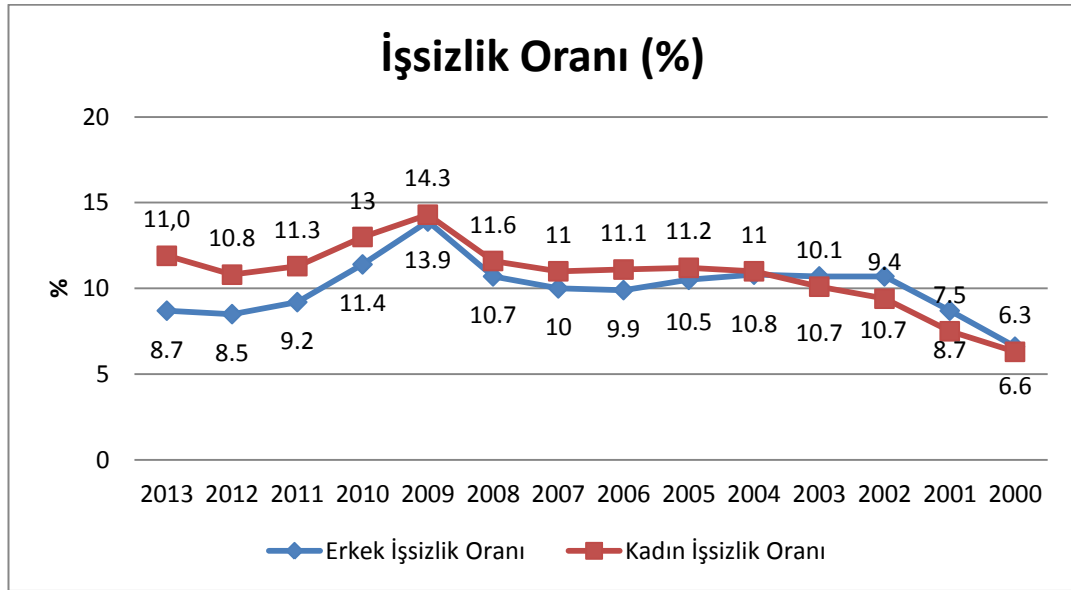
Kaynak: TÜİK, İşgücü İstatistikleri Dinamik Sorulama (Erişim Tarihi: 03.06.2014)

Şekil 2.2: Yıllar İtibariyle İşsizlik Oranı (Türkiye)

EUROSTAT verilerine göre 2013 yılı AB- 28 ülkelerinde işsizlik oranı ortalaması %11,0'dir. Birlik ülkeleri içerisinde en yüksek işsizlik oranı İtalya'dadır (%27.5) ve bu durum 15-64 yaş grubundaki her 4 kişiden 1'inin işsiz olduğunu göstermektedir.

İşsizlik oranı en düşük ülke ise Avusturya (%5.0)'dır. Türkiye %8.9 işsizlik oranıyla AB-28 ortalamasının altında yer almakta ve birçok birlik üyesi ülkeden daha düşük bir işsizlik oranına sahiptir.

Birlik ülkelerinde işsizlik oranı ortalaması kadınlarda %10.9 iken erkeklerde %11.0 olup erkek işsizlik oranlarının artış trendi göstermektedir. Kadın işsizlik oranı en yüksek olan ülke Yunanistan (%31.5), en düşük ülkeler Avusturya ve Danimarka (%5.0) iken erkek işsizlik oranı en yüksek olan ülke İspanya (%25.7), en düşük ise Avusturya'dır (%5.0) (EUROSTAT, 2014).

Kaynak: TÜİK, İşgücü İstatistikleri Dinamik Sorulama (Erişim Tarihi: 03.06.2014)

Şekil 2.3: Yıllar İtibariyle Cinsiyet Bazlı İşsizlik Oranı (Türkiye)

İşsizlik oranının cinsiyete göre yıllar itibariyle seyri Şekil 1.2'de verilmektedir. TÜİK verilerine göre 2013 yılında Türkiye'de kadın işsizlik oranı %11.0 iken erkek işsizlik oranı %8.7'dir. İşsizlik oranı 2000 yılında erkeklerde %6.3 kadınlarda ise

%6.6 iken 2009 yılında etkileri gözlemlenen küresel krizin etkisiyle erkeklerde %14.3, kadınlarda ise %13.9 oranına yükselmiştir.

Kır düzeyinde işsizlik oranı %6.1, kent düzeyinde ise %11.5 olup kent düzeyindeki işsizlik oranı kır düzeyindeki işsizlik oranının yaklaşık iki katıdır. Kent düzeyinde kadın işsizlik oranı (%16.4) erkek işsizlik oranından (%9.5) yüksektir (TUİK, 2014d). Kırsalda ise kentlerdeki mevcut görünümün tam tersi bir durum söz konusudur. Kır düzeyinde işsizlik oranları tarıma dayalı istihdamdan kaynaklanmakta ve tarım sektöründeki istihdamın azalmasıyla birlikte hem genel işsizlik oranının hem de kent işsizlik oranının altında gerçekleşmektedir. (Özay ve Kılıç, 2009:35) Kır düzeyinde genel işsizlik oranı %6.1, erkek işsizlik oranı %7.0, kadın işsizlik oranı ise %4.5'dir (TUİK, 2014d).

Tarım sektöründeki istihdamın azalmasıyla birlikte kırsal alanda ücretsiz aile işçisi olarak çalışan ve işsizlik hesaplamalarına dâhil olmayan önemli sayıdaki nüfusun, kentsel alana göç etmesi, kentlerde nüfusun artmasını sağlamış kentlerdeki istihdam olanakları bu nüfus artışı karşısında yetersiz kalarak kentlerde işsizlik oranları yükselmiştir (Şahin, 2009:167). Kırdan kente göç eden nüfus içerisinde yer alan kadın nüfusu vasıf yetersizliği, eğitim seviyesi düşüklüğü gibi sebeplerle kentlerde işsiz durumuna düşmektedirler.

Beşeri sermayenin göstergelerinin başında bireylerin eğitim durumu gelmektedir. Bireylerin eğitim durumunun yükselmesiyle temelde işgücüne katılım oranı ve gelir düzeyi artmakta, yoksulluk, işsizlik ve sosyal güvencesiz çalışma oranları ise azalmaktadır (Karadeniz vd., 2007:51).

Tablo 2.2: Eğitim Düzeyine Göre İşsizlik Oranları (%) (Türkiye)

	2004	2007	2010	2013
GENEL				
Okuryazar Olmayan	4.3	5.2	6.0	4.9
Lise Altı Eğitimliler	9.7	9.8	11.6	9.3
Lise	14.7	13.9	15.9	12.0
Mesleki veya Teknik Lise	16.0	12.0	13.2	10.5
Yüksek Öğretim	12.2	9.7	11.0	10.3
ERKEK				
Okuryazar Olmayan	8.9	12.4	13.7	11.6
Lise Altı Eğitimliler	10.4	10.3	12.1	9.3
Lise	12.3	11.0	12.6	9.0
Mesleki veya Teknik Lise	13.0	9.7	10.5	7.5
Yüksek Öğretim	9.8	7.4	8.0	7.4
KADIN				
Okuryazar Olmayan	1.7	1.7	2.4	2.3
Lise Altı Eğitimliler	7.3	7.8	10.3	9.4
Lise	22.9	22.1	24.9	20.1
Mesleki veya Teknik Lise	26.6	20.9	22.5	20.4
Yüksek Öğretim	17.0	13.9	15.9	15.1

Kaynak: TÜİK, Eğitim Durumuna Göre İşgücü Durumu (Erişim Tarihi: 17.03.2014)

TÜİK tarafından eğitim düzeyinde işsizlik oranları Okuryazar Olmayanlar, Lise Altı Eğitimliler, Lise, Mesleki veya Teknik Lise ve Yüksek Öğretim olmak üzere beş grup altında değerlendirilmektedir. TÜİK verilerine göre 2013 yılı işsizlik oranları okuryazar olmayanlarda %4.9, Lise Altı Eğitimlilerde %9.3, Lise Eğitimlilerde %12.0, Mesleki veya Teknik Lise Eğitimlilerde %10.5 ve Yüksek Öğretim eğitimlilerde %10.3'tür.

Cinsiyet düzeyinde ise okuryazar olmayan ve Lise Altı Eğitimliler grubunda yer alan erkekler kadınlara göre; Lise, Mesleki veya Teknik Lise ve Yüksek Öğretim grubunda ise kadınlarda erkeklere göre işsizlik riskiyle karşı karşıya kalmaktadır. Lise, Mesleki veya Teknik Lise ve Yüksek Öğretim gruplarındaki kadın işsizlik oranları erkek işsizlik oranlarının yaklaşık iki katıdır. Bu sonuçlar eğitim seviyesinin yükseldikçe işsizlik oranlarının yükseldiği, eğitim ve istihdam arasındaki ilişkide sorunlar olduğunu göstermektedir.

Yaş gruplarına göre işsizlik oranlarının incelenmesi, yaş grupları için işsizlik riski durumunun görülebilmesi ve gerekli önlemlerin alınabilmesi, politikalar oluşturulması, yürütülmesi konusunda önemlidir. TÜİK 2013 yılı verilerine göre gruplarına göre işsizlik oranları Tablo 2.3’de verilmektedir.

Tablo 2.3: Yaş Gruplarına Göre İşsizlik Oranları (%) (Türkiye)

	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65+
2013	16.4	20.0	12.6	8.8	7.8	6.7	6.4	6.7	5.8	4.2	1.1
2012	14.9	19.0	12.2	8.3	6.9	6.5	6.7	6.4	5.3	3.3	0.9
2011	15.8	19.8	12.5	8.6	7.5	7.0	7.0	6.8	5.9	3.1	1.2
2010	18.8	23.5	14.9	10.3	9.6	8.5	8.6	8.3	6.7	4.4	1.5
2009	23.6	26.3	17.5	12.6	11.2	10.2	9.5	9.2	7.7	4.1	1.4
2008	19.6	21.0	13.2	9.7	8.2	7.7	7.6	6.8	6.0	3.7	1.0
2007	19.7	20.1	12.4	8.7	7.4	6.8	7.0	6.2	5.0	3.2	0.8
2006	17.4	20.1	12.9	8.6	7.4	6.9	6.6	6.8	5.3	2.8	0.8
2005	18.2	20.9	13.2	9.3	7.7	6.9	6.9	6.9	4.6	2.9	0.8
2004	17.7	22.2	13.9	9.3	7.8	6.8	6.3	6.5	4.0	2.9	1.1

Kaynak: TÜİK, İşgücü İstatistikleri Dinamik Sorulama (Erişim Tarihi: 01.06.2014)

İşsizlik oranının en yüksek olduğu yaş grubu 20-24 (%20,0) iken en düşük olduğu yaş grubu ise 65+ 'dir(%1,1). İşsizlik oranı 25 ve üzeri yaş gruplarında yaş düzeyi arttıkça görece olarak azalmakta iken işsizlik riski ile en fazla karşı karşıya kalan yaş grupları 20-24 ve 15-19 yaş gruplarıdır. Küresel krizin etkisiyle 2009 yılında işsizlik oranlarının tüm yaş gruplarında en yüksek seviyede olduğu görülmektedir.

Genç işsizlik olarak tanımlanan 15-24 yaş grubu için işsizlik yapısı yetişkin işsizliğinden farklı bir yapıda olup nedenlerini anlaşılması, incelenmesi ve işgücü politikalarına dahil edilmesi gerekmektedir (Yentürk ve Başlevent, 2007:3).

Genç işsizliği ve yetişkin işsizliği oranlarını incelemek için 15-24 ve 25-64 yaş gruplarında Avrupa ülkelerindeki durum Tablo 2.4'de verilmektedir. EUROSTAT verilerine göre 2013 yılı AB-28 ülkelerinde işsizlik oranı 25-64 yaş grubunda %9,6, 15-24 yaş grubunda ise %23,3'dür. Genel işsizlik oranının en yüksek olduğu İspanya mevcut duruma paralel olarak 25-64 yaş grubunda işsizlik oranı en yüksek olan ülke iken genel işsizlik oranı en düşük ülke olan Avusturya benzer şekilde 25-64 yaş grubunda işsizlik oranı en düşük olan ülkedir.

Tablo 2.4: AB-28 ve Türkiye’de Yaş Gruplarına Göre İşsizlik Oranları (%), 2013

Ülkeler	15-24	25-64	Ülkeler	15-24	25-64
Belçika	23.7	7.1	Malta	13.0	5.3
Bulgaristan	28.4	11.9	Hollanda	11.0	5.9
Çek Cumhuriyet	19.0	6.2	Avusturya	9.2	4.3
Danimarka	13.1	6.1	Polonya	27.3	8.8
Almanya	7.9	5.1	Portekiz	37.7	15.3
Estonya	18.7	7.8	Romanya	23.6	6.1
İrlanda	26.8	11.8	Slovenya	21.6	9.4
Yunanistan	58.3	25.4	Slovakya	33.7	12.6
İspanya	55.5	23.9	Finlandiya	19.9	6.7
Fransa	23.9	8.4	İsveç	23.5	5.9
Hırvatistan	49.7	14.3	İngiltere	20.5	5.5
İtalya	40.0	10.4	İzlanda	10.6	4.3
Kıbrıs	38.9	13.7	Norveç	9.1	2.6
Letonya	23.2	11.0	İsviçre	8.5	3.9
Litvanya	21.9	11.0	Makedonya	51.9	26.5
Lüksemburg	15.5	5.3	Türkiye	16.9	7.3
Macaristan	27.2	9.0	AB- 28	23.3	9.6

Kaynak: EUROSTAT; “Unemployment Rates by sex, age and nationally”, <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do> (Erişim Tarihi: 12.03.2014)

Avrupa ülkelerinde 15-24 yaş aralığındaki işsizlik oranını gösteren genç işsizlik oranı 25-64 yaş aralığındaki işsizlik oranlarından yüksektir. En yüksek genç işsizlik oranına sahip ülke Yunanistan (%58.3) iken en düşük Almanya’dır (%7.9). Türkiye ise hem 25-64 hem de 15-24 yaş aralığında AB-28 ortalamasından daha düşük işsizlik oranlarına sahiptir. Türkiye’de 25-64 yaş aralığı için işsizlik oranı %7.3 iken 15-24 yaş aralığı için işsizlik oranı %16.9 olup Türkiye bu oranlarla birçok Avrupa ülkesinden daha düşük işsizlik oranlarına sahiptir.

Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) istatistiklerine göre 2012 yılı OECD ülkelerinde ortalama genç işsizlik oranı %16.23'tür. En yüksek genç işsizliği oranına sahip ülke Yunanistan (%55.2) iken en düşük ülke Avusturya'dır. Türkiye ise %17.52 genç işsizlik oranına sahiptir. Hem EUROSTAT istatistiklerine göre Avrupa birliği üyesi ülkelerin birçoğuna göre düşük genç işsizlik oranına sahip olan Türkiye, hem de OECD istatistiklerine göre üye ülkelere ait ortalamanın altında genç işsizlik oranına sahiptir (OECD, 2014).

Genç nüfus büyüklüğüne sahip ülkelerde bu nüfus potansiyel üretim kaynağı olarak görülmekte ve değerlendirilebildiği takdirde ülkelere iktisadi kalkınmada önemli rekabet avantajları sağlayacaktır. Toplumların en dinamik ve en hassas grubu sayılan gençler yeterli istihdam olanakları sağlanamaması, işgücü piyasasına yönelik gerekli politikaların bulunmaması ya da etkin olmaması nedeniyle işsizlik sorunuyla karşı karşıya kalmakta ve işsizlik karşısında en riskli grup haline gelmektedirler. İşgücü piyasasına ilk defa giriş yapacak, tecrübeleri bulunmayan genç bireyler işsizliğin getirdiği ekonomik, sosyal ve psikolojik sorunlarla karşı karşıya kalmalarına neden olmaktadır. İşsizlik nedeniyle gençler ekonomik özgürlüklerini elde edememekte ve sosyal ilişkileri olumsuz yönde etkilenmekte gelecek kaygısı, endişe, umutsuzluk vb psikolojik sorunlar yaşamaktadırlar.

3. GENÇ İŞSİZLİK

3.1. Genç Kavramı

Literatürde farklı disiplinler açısından “gençlik dönemi” veya “genç” tanımları bulunmamaktadır. Farklı genç tanımlamaları, kronolojik yaş ve yaşam evrelerindeki geçişlerin dikkate alınmasıyla ortaya çıkmaktadır (Seçer, 2006:79). Birçok akademisyen gençliği karmaşık ve çoğu zaman yetersiz bir yaş yerine bir geçiş dönemi olarak tanımlamaktadır. Bu geçişler ise tam zamanlı eğitim ve öğretimden, işgücü piyasasında tam zamanlı bir işe, kök aileden hedef aileye ve ebeveyn ile yaşanan konuttan, ebeveyninden ayrı yaşanan konuta geçiş olarak tanımlanmaktadır. Yetişkinlik durumuna ise bu geçişlerden en azından bir kısmını başarılı bir şekilde geçirilmesiyle ulaşılmaktadır (Coles, 1995:8).

Gençlikten yetişkinliğe geçiş, yetişkin sorumluluğu olan iki sürecin başlaması anlamına gelmektedir. Bu sorumluluklardan biri aile sorumluluğu diğeri ise çalışma sorumluluğu olup insanoğlunun hayatta kalması her ikisine birden bağlıdır. Biyolojik olarak üreme bir çeşit aile sorumluluğuna bağlı iken hayatta kalma çalışma sorumluluklarından olan ekonomik geçime bağlıdır. Geçiş süreci sadece uluslararası süreklilik ön koşulu olmamakla birlikte nitelik bakımından yüksek değişkenli olup kapsamı belirlidir (Fend, 1994:77). Geçiş sürecine ait bu iki rolü üstlenme yaşının modern toplumlarda gün geçtikçe artması sadece yeni bir gençlik kategorisi oluşmasını değil aynı zamanda bu gençlik kategorisinin parametrelerinin sürekli olarak değişmesine de yol açmaktadır (Gür vd, 2012:14). Gençlik genel olarak

demografik bir kategori olarak kabul edilmiş olmasına rağmen tanımı sorunlu ve kısmen bağıllık ilişkilerine dayalı olduğundan belirsizdir (Çelik, 2010:111).

Uluslararası kuruluşlardan olan Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü'ne (UNESCO) göre; “gençlik” bir toplumun üyesi olarak bireyin hayatını tek başına sürdürmesi mümkün olmayan çocukluk döneminden bağımsız yaşama ve dayanışma bilincine sahip olunan yetişkinlik dönemine geçiş sürecidir. Gençlik, sabit bir yaş grubuna göre daha değişken bir kategori olup eğitim ve istihdamla ilişkilendirilmesi tanımlamanın yapılmasında kullanılan en kolay yoldur. Böylece “gençlik çoğunlukla kişinin zorunlu eğitimi tamamladığı yaş ile ilk iş bulduğu yaş arasındaki dönemi ifade etmektedir (UNESCO, 2014).

Birleşmiş Milletler “World Youth Report 2005: Young People Today, and in 2015” raporunda sosyolojik bir tanım olarak kullanıldığında gençlik için bir yaş grubu belirtmenin zor olduğu, çocukluktan yetişkinliğe geçiş döneminin toplumlar arasında ve hatta aynı toplum içinde dahi büyük farklılıklar gösterebildiği, yaşam döngüsü içerisinde kritik bir aşama olan gençliğin 10 yaş gibi oldukça erken bir yaşta başlayabildiği (örneğin, sokak çocukları) ve bazı durumlarda 30'lu yaşların sonlarına kadar devam edebildiği belirtilmektedir (BM, 2005:23).

“Gençlik” terimini yaş ile açıklamak bu konuda belirli bir kolaylık sağlamasına rağmen kültürel, ekonomik, toplumsal ve politik etkilere bağıllı olarak ülkeden ülkeye farklılık göstermektedir. Her ülke için ulusal koşullara bağıllı olarak kendi gençlik tanımını belirlemek önemlidir. Yaş tanımları ülkeden ülkeye farklılık göstermektedir.

Örneğin Avustralya’da 12-25, Uganda’da 13-35, Malezya’da 15-40, Nijerya’da 6-30, Zambiya 25-25 yaş arasındakiler genç kabul edilmektedir (White ve Kenyon, 2001:43). Gelişmiş ülkelerde ve geçiş ekonomisine sahip Avrupa ülkelerinde, gençlik tanımlamasında kullanılan en küçük yaş sınırı zorunlu eğitimden ayrılma yaşı iken üst yaş sınırı farklılaşmaktadır (Seçer, 2006:79).

UÇÖ işgücü piyasası temel göstergelerinde (KILM) yer alan tanımlamaya göre; gençler 15-24 yaşları arasında bulunan bireyler, yetişkinler ise 25 yaş ve üzerinde bulunan bireyler olarak tanımlanır (UÇÖ, 2014).

Gençlik için nicel olarak kullanılan en yaygın tanımlama, 15 ile 24 yaş arasındaki kişileri kapsamaktadır. Bu tanımlama hem Birleşmiş Milletler hem de Dünya Bankası tarafından kullanılmakta, birçok istatistik ve göstergede uygulanmaktadır. Zaman boyutunda ve ülkeler arasında verileri karşılaştırmak için genç bireyler bir istatistiksel bütünlük oluşturmak üzere kümelenmektedir (WB, 2014).

Türkiye tarafından 14 Ekim 1994 tarihinde imzalanan 27 Ocak 1995 tarihinde Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe giren Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesinin 1. maddesinde on sekiz yaşına kadar her insan çocuk sayılır ifadesi yer almaktadır (Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi, 1995). Ayrıca çalışma hayatına ilişkin alt sınır yaşı Türkiye mevzuatında 4857 sayılı İş Kanununun 71. Maddesinde yer alan “on beş yaşını doldurmamış çocukların çalıştırılması yasaktır” ifadesiyle belirlenmiştir. (4857 Sayılı İş Kanunu, 2003) T.C. Kalkınma Bakanlığı tarafından hazırlanan V., VI., VII., VIII., IX. ve X. beş yıllık kalkınma planlarında

15-24 yaş grubu genç nüfus olarak kabul edilmekte böylece Birleşmiş Milletler (BM), Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilatı (UNESCO) ile Dünya Bankası (WB) tanımlarına göre sınıflandırılmaktadır (TUİK, 2014: xxiv).

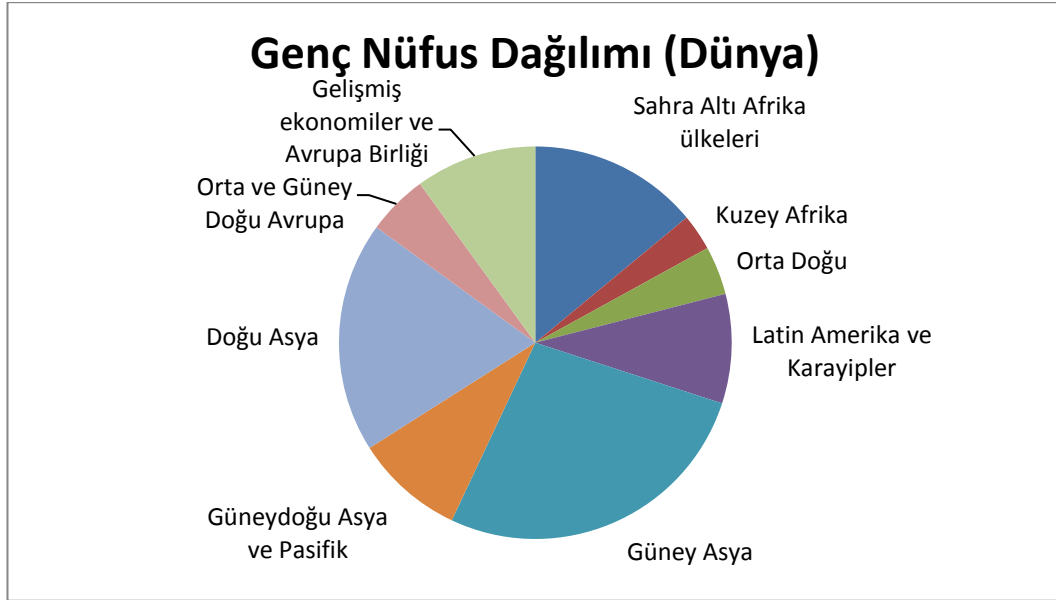
3.2. Genç İşsiz ve Genç İşsizlik Oranı

Günümüzde küresel bir boyut kazanan işsizlik sorunu içerisinde genç işsizliği, genel işsizlikten daha yüksek, kendine özgü nedenleri ve özellikleri olan bir işsizliktir (Karabıyık, 2009:294).

UÇÖ tanımına göre genç işsiz bireylerin taşınması gereken koşullar 16-25 yaş aralığında olması, referans dönemi içerisinde bir işi olmaması, aktif olarak iş arıyor olması ve 15 gün içerisinde iş başı yapabilecek durumda olması olarak belirlenmiştir (Niklas 2006:3). TUİK tanımına göre ise genç işsiz, 15-24 yaş aralığında bulunan, referans dönemi içinde istihdam halinde olmayan (kâr karşılığı, yevmiyeli, ücretli ya da ücretsiz olarak hiç bir işte çalışmamış ve böyle bir iş ile bağlantısı da olmayan) kişilerden iş aramak için son üç ay içinde iş arama kanallarından en az birini kullanmış ve 2 hafta içinde işbaşı yapabilecek durumda olan tüm kişilerden oluşmaktadır (TUİK, 2014:xvii). Genç işsizlik oranı ise işsiz genç sayısının (15-24 yaş aralığı) genç işgücüne (istihdam edilenler ile işsiz toplamı) oranlanmasıyla elde edilmektedir. TUİK tarafından hane halkı işgücü anketi vasıtasıyla üçer aylık dönemler esas alınarak her ay yayınlanmaktadır.

3.3. Genç İşsizliğin Boyutları ve Mevcut Durum

Dünya’da 15-24 yaş aralığında 1,2 milyarın üzerinde genç insan nüfusu bulunmaktadır. Bu nüfusun yaklaşık %90’nı geliştirmekte olan ülkelerde yaşamakta iken %63’e yakını yalnızca geliştirmekte olan Asya ülkelerinde, %26’sı Afrika ve Latin Amerika’da ve sadece %10’u gelişmiş ekonomilerde ve Avrupa ülkelerinde yaşamaktadır.

Kaynak: Youth Employment Crisis: Time For Action Highlights of the 2012 ILC Report

Şekil 3.1: Genç Nüfusun Bölgesel Dağılımı (2012)

Çalışma çağındaki nüfusunun %30’dan fazlası genç olan ve genç nüfus şişkinliği ile karşı karşıya kalan geliştirmekte olan ülkeler, genç nüfusun eğitimi ve bu nüfusun işgücü piyasası talebinden fazla olması sorunu yaşamakta ve topluma katkıda bulunabilecek "gençliğin gelire katkısı" veya yenilik ve verimlilikten

faydalanamamaktadırlar. 1980 ve 2000 yılları arasında, gelişmekte olan ve geçiş ülkelerinde genç nüfusta ortaya çıkan %10 oranında artış genç işsizlik oranını %6 artırmıştır. Gelişmiş ekonomiler de ekonomik gelişmeyi sürdürmek ve azalan işgücü etkisini dengelemek için gençlerin üretken istihdamına ihtiyaç duyulmaktadır.

Dünyanın büyük bir kısmı için gençlerin istihdamının ve ekonomik büyümeyi hızlandırmada bir araç olarak kullanmasının önemi artmaktadır. Gençlerin öncelikli istihdamı hem daha iyi bir hayat için genç insanların beklentilerini karşılamak hem de bütün toplumların refah düzeyini maksimize etmek için gerekliliktir.

İstihdam edilen gençlerin sayısında 2000 yılından 2011 yılına kadar olumlu gelişme yaşanmış ve 16 milyon artış göstermiştir. Fakat toplam genç nüfusu, hem toplam iş gücü içindeki (%52.9'dan %48.7'ye) hem de toplam genç nüfus içerisindeki (%46.2'den %42.6'ya) istihdam edilen gençlerin oranında azalmaya neden olacak bir hızda artmıştır (UÇÖ, 2012:3).

ILO tarafından, her biri genç işsizliğin farklı yönlerini ele almak için kullanılan “genç işsizlik oranı”, “genç işsizliğin yetişkin işsizliğine oranı” (GİO/YİO), “işsiz gençlerin toplam işsizler içerisindeki oranı” (TİN/GİN) ve “genç nüfusun toplam genç nüfus içerisindeki oranı” (GİN/GN) olmak üzere dört gösterge bulunmaktadır. (Gündoğan 2007:2-3) Genç işsizliği sorunun önem düzeyinin belirlenmesinde ve Avrupa ülkeleri ile mevcut durum hakkında karşılaştırma yapılmasında genç işsizliği oranının, toplam işsizlik ve yetişkin işsizliği oranları ile birlikte ele alınması konu hakkında kabaca fikir vermektedir (Erdayı, 2009:134).

Tablo 3.1: AB -28 ve Türkiye’de Genç İşsizlik ile İlgili Göstergeler, 2013

Ülkeler	Yıl	GN/TN	GİO	GİO/YİO	TİN/GİN	GİN/GN
Belçika	2007	18,36	18,8	2,506	23,26	6,38
	2013	18,26	23,7	2,788	23,39	7,35
Bulgaristan	2007	19,60	15,1	2,188	18,61	4,37
	2013	15,94	28,4	2,184	15,03	8,41
Çek Cumhuriyeti	2007	18,24	10,7	1,981	16,68	3,43
	2013	16,05	19,0	2,714	18,69	5,98
Danimarka	2007	17,07	7,5	1,973	29,57	5,32
	2013	19,62	13,1	1,819	28,33	8,06
Almanya	2007	17,60	11,9	1,352	16,29	6,14
	2013	16,41	7,9	1,462	15,74	4,02
Estonya	2007	21,54	10,1	2,148	23,80	3,84
	2013	17,59	18,7	2,101	19,65	7,44
İrlanda	2007	21,16	9,0	1,956	31,26	4,98
	2013	17,71	26,8	2,015	20,24	10,63
Yunanistan	2007	16,26	22,9	2,726	20,62	7,14
	2013	14,74	58,3	2,12	13,09	16,58
İspanya	2007	16,53	18,1	2,180	24,11	8,66
	2013	14,63	55,5	2,118	15,74	20,96
Fransa	2007	19,02	19,1	2,387	24,85	7,34
	2013	18,35	23,9	2,414	23,30	8,99
Hırvatistan	2007	19,18	24,0	2,448	25,88	8,38
	2013	18,78	49,7	2,823	25,72	14,35
İtalya	2007	15,53	20,3	3,274	25,26	6,28
	2013	15,23	40,0	3,225	21,11	10,88
Kıbrıs	2007	18,07	10,2	2,55	25,97	4,27
	2013	18,31	38,9	2,416	23,19	14,99
Letonya	2007	22,76	10,6	1,709	22,83	4,51
	2013	17,67	23,2	1,917	18,01	9,13
Litvanya	2007	21,94	8,4	1,953	16,93	2,27
	2013	20,52	21,9	1,825	15,92	6,89
Lüksemburg	2007	17,04	15,2	3,707	25,58	4,09
	2013	16,90	15,5	2,627	16,22	3,95
Macaristan	2007	18,33	18,0	2,432	18,48	4,62
	2013	16,99	27,2	2,640	18,76	7,40
Malta	2007	20,37	13,9	2,138	39,81	7,41
	2013	19,20	13,0	2,00	31,09	6,79
Hollanda	2007	17,89	5,9	1,843	30,65	4,32
	2013	18,52	11,0	1,641	26,63	7,71
Avusturya	2007	17,84	8,7	1,933	28,17	5,27
	2013	17,46	9,2	1,8	24,99	5,43
Polonya	2007	21,42	21,7	2,237	24,93	7,14
	2013	17,56	27,3	2,6	22,78	9,09
Portekiz	2007	17,35	16,6	1,952	19,18	6,94
	2013	15,73	37,7	2,217	16,91	13,48
Romanya	2007	21,26	20,1	2,955	30,72	6,15
	2013	17,28	23,6	3,105	25,66	7,28
Slovenya	2007	18,11	10,1	2,02	21,64	4,22
	2013	15,48	21,6	2,097	15,62	7,31

Tablo 3.1 devam

Ülkeler	Yıl	GN/TN	GİO	GİO/YİO	TİN/GİN	GİN/GN
Slovakya	2007	21,93	20,3	1,812	20,24	7,04
	2013	18,21	33,7	2,356	18,93	10,36
Finlandiya	2007	18,25	16,5	2,391	30,71	8,82
	2013	18,29	19,9	2,397	30,15	10,33
İsveç	2007	19,59	19,3	3,112	39,89	10,06
	2013	20,02	23,5	2,865	38,44	12,83
İngiltere	2007	19,47	14,3	2,648	42,35	8,80
	2013	18,79	20,5	2,662	38,56	12,05
İzlanda	2007	19,43	7,0	3,043	56,41	5,68
	2013	20,00	10,6	1,927	35,42	8,33
Norveç	2007	18,85	7,4	2,96	41,26	4,36
	2013	19,70	9,1	2,6	37,45	5,21
İsviçre	2007	17,48	7,1	1,918	27,62	4,80
	2013	17,18	8,5	1,888	26,38	5,77
Makedonya	2007	22,78	57,7	1,639	21,35	20,71
	2013	20,25	51,9	1,783	18,68	17,45
Türkiye	2007	25,56	17,2	1,890	36,13	6,29
	2013	23,04	16,9	1,898	31,23	6,58
AB-28	2007	18,37	15,5	2,152	24,68	6,85
	2013	17,04	23,3	2,118	21,29	9,85

Kaynak: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/employment_unemployment_ifs/data/database (Erişim Tarihi: 01.06.2014)

Tablo 3.1’de AB-28 ortalamasına göre toplam nüfus içerisindeki genç nüfus oranı 2007 yılına göre %7.2 oranında düşerek 2013 yılında %17.04 olarak gerçekleşmiştir. En yüksek genç nüfus oranının görüldüğü ülkeler Litvanya, İsveç ve Danimarka iken, en düşük ülkeler ise İspanya ve Yunanistan’dır. Türkiye, toplam nüfus içerisindeki genç nüfus oranının 2007 yılına göre %9.85 oranında düşüş göstermesine rağmen 2013 yılında %23.04 ile Avrupa ülkeleri içerisinde en fazla genç nüfusa sahip ülkedir.

2013 yılı AB-28 ortalamasına göre gençler arasındaki işsizlik oranı, yetişkinler arasındaki işsizlik oranının iki katı düzeyindedir (2.1). Birlik üyesi ülkelerden İtalya,

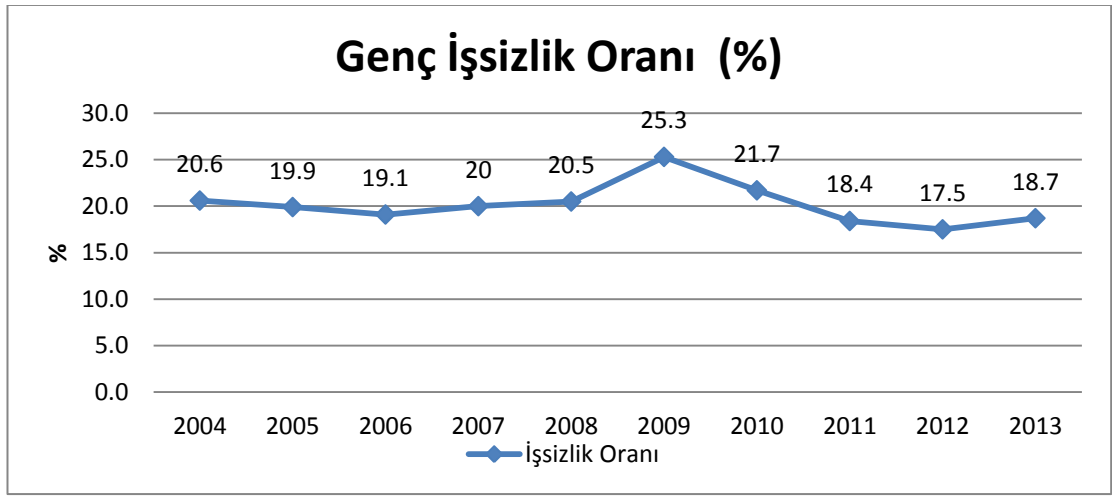
Romanya, İsveç ve Hırvatistan'da yaşayan genç bireyler işsizlik sorunundan yetişkinlere göre yaklaşık üç kat daha fazla etkilenmektedir.

Toplam işsiz nüfus içerisinde genç işsiz nüfusu 2013 yılında AB-28 ortalamasına göre %21.29'dur. Diğer bir ifadeyle AB ülkelerinde her 100 işsizden 21'inin genç olduğu sonucu elde edilmektedir. Bu oranın en yüksek olduğu Avrupa ülkeleri İngiltere (%38.56), İsveç (%38.44) ve Norveç (%37.45) iken en düşük orana sahip ülke Yunanistan'dır (%13.09).

Genç işsiz sayısının toplam genç nüfusuna oranı incelendiğinde 2013 yılında AB-28 ortalaması 9.85 olup AB-28 ülkelerinde 15-24 yaşları arasındaki her 100 genç bireyden yaklaşık olarak 10'unun işsiz olduğu sonucu elde edilmiştir. Bu göstergede ise en yüksek orana sahip birlik ülkeleri İspanya (%20.96), AB aday ülkesi Makedonya (%17.45) ve Yunanistan (%16.58) iken en düşük orana sahip ülke Lüksemburg'dur (%3.95).

Her bir gösterge Türkiye için incelenecek olursa 2013 yılında genç işsizlik oranı %16,9 oranında gerçekleşerek AB-28 ortalamasının altındadır. Gençler arasındaki işsizlik oranının, yetişkinler arasındaki işsizlik oranının yaklaşık iki katı olduğu (1.9); toplam işsizler içerisinde genç işsizlerin oranı %31.23 düzeyinde gerçekleştiği diğer bir ifadeyle her 100 işsizden yaklaşık %31'inin genç işsiz olduğu; genç nüfus içerisindeki genç işsizlerin oranının %6.58 düzeyinde gerçekleşerek 15-24 yaşları arasındaki 100 kişiden yaklaşık olarak 7'sinin işsiz olduğu sonucu elde edilmektedir.

TUİK verilerine göre Türkiye’de genç işsizlik oranının yıllar itibariyle seyri Şekil 3.2’de gösterilmektedir. Genç işsizlik oranı 2004 yılında %20.6 iken 2009 yılında küresel krizin etkisiyle en yüksek seviyeye ulaşarak %25.3 olmuştur. 2009 yılından itibaren azalma trendine giren genç işsizlik oranı 2013 yılında %18.7’dir.

Kaynak: TUİK, 15-24 Yaş Grubundaki Nüfusun Yıllar ve Cinsiyete Göre İşgücü Durumu (Erişim Tarihi: 01.06.2014)

Şekil 3.2: Yıllar İtibariyle Genç İşsizlik Oranı (%)

3.4. Genç İşsizlik Teorileri

İş ve istihdamın gençler için toplumsal kimliklerini biçimlendiren; ev içi ve ev dışı günlük yaşantılarını örgütleyen, bağımsızlık gelişimlerini sağlayan, kendilerine olan saygılarını, gelirlerini, bugün ve yarınları için sosyal güvencelerini, kendilerine ait bağımsız barınak edinmeleri, sosyo-ekonomik ve siyasi vatandaşlıklarını haklarını düzenlemeleri gibi çok farklı etkileri bulunmaktadır. Diğer bir ifadeyle gençleri iş dünyasına entegrasyonu daha üst düzey toplumsal eşitlik kavramı için gerekli olan

kilit noktadır (Calderon, 2004:65). Genç işsizliği nedenlerinin incelenerek iyi bir şekilde anlaşılması, gelecekte bu sorun ile doğru mücadele politikalarının oluşturulmasında ve uygulanmasında oldukça büyük bir öneme sahiptir (Çetinkaya, 2010:46).

Genç işsizliği, işgücü piyasasındaki emek arz ve talebi arasındaki meydana gelen dengesizlikten bir diğer ifadeyle genç nüfus içerisindeki emek arzının fazlalığı şeklinde ortaya çıkmaktadır. Ekonominin içerisinde bulunduğu yapısal ve konjonktürel nedenlerle ortaya çıkabilen işsizlik, mevsimlik, teknolojik ya da geçici görünümlere de sahip olabilmektedir. Genç işsizliğini teorik çerçevede açıklamaya çalışan yaklaşımlar, gençlerin işgücü piyasasına ilk kez girişleri, emek talep cephelerinin kriz süreçlerinde genç işgücüne yönelik davranışları, gençlerin kariyer beklentileri, demografik ve ücret temelli birçok değişkene dayanmaktadır (Özaydın, 2013:124). Çeşitli nedenlerle genç işsizliğini açıklamaya çalışan bu teorilerden bazıları genç işsizliğinin neden görelisi olarak yüksek olduğunu açıklamaya çalışırken, diğer grup teorileri ise genç işsizliğinin dönemsel duyarlılığı üzerinde yoğunlaşmakta ve genç işsizlik teorilerini farklı açılardan sınıflandırılabilir (Gündoğan, 2007:15).

3.4.1. İş Arama Teorisi (Job Research Theory)

İş arama teorisi gençler arasında görülen yüksek işsizlik oranlarının, gençlerin iş değiştirme sıklıklarına bağlı olduğunu öngörmektedir. Gençleri, yetenekli ve az yetenekli olarak iki gruba ayıran bu teori yetenek düzeyi düşük olan gençlerin iş

arama stratejileri üzerine yoğunlaştığını ve bu gençlerin taşıdığı iki önemli özellik olduğunu vurgulamaktadır. Bunlardan ilki genç nüfusun çalışma hayatına yeni katılmaları ve çalışma hayatı konusunda beceri düzeylerinin yetersiz olması nedeniyle sorunları çözmede daha az başarıya sahip olmaları, diğeri ise yetenek düzeyi düşük olan genç nüfusun eğitim hayatından olabildiğince erken ayrılma eğiliminde olmaları ve çalıştıkları işten duydukları tatminsizlik nedeniyle sıklıkla iş değiştirme davranışı sergilemeleridir (Gündoğan, 2007:15).

İş değiştirme iradi bir karar olup gençler arasında iş kayıplarının nedenleri incelenerek istifa oranlarının kovulma oranlarından yüksek olduğu ortaya konulmuştur. Endüstriyel ekonomilerde iş tatminsizliğinin yüksek olmasından dolayı iş değiştirme sıklıklarının artarken bu tatminsizlik çalışanları daha ilgi çekici işler bulmak için işten ayrılmaya teşvik etmektedir.

Yetenekli gençler ise, eğitim hayatında göreceli olarak daha uzun süre geçirmeleri nedeniyle kariyer planlaması yapmaları ve iş seçiminde daha uzun vadeli düşünerek hareket etmelerinden dolayı iş arama teorisi geçerli olmamaktadır. Mesleki bilgi düzeylerinin ve yeteneklerinin daha fazla olması nedeniyle mobiliteleri daha düşük olmaktadır (Çetinkaya, 2010:50-51).

3.4.2. Seçici İşten Çıkarma Teorisi (Selective- Redundancy Theory)

Ekonominin durgun olduğu dönemlerde ve kriz dönemlerinde ekonomik dalgalanmalardan en fazla etkilenen grubun gençler olduğunu seçici işten çıkarma

teorisi ile açıklanmaktadır (Casson, 1979:100). Bu dönemlerde işverenlerin davranışlarını dolayısıyla da etkilenmenin yoğun şekilde gençler arasında görülmesini birkaç nedenle açıklanmaktadır. Bu nedenler, gençlerin mesleki birikimlerinin yetişkin çalışanlara oranla az olması nedeniyle gençlerin ilk olarak işten çıkarılmasının işverenler açısından maliyet olarak daha kârlı olması, gençlerin işgücü piyasalarına yeni katılmaları ve sık iş değiştirmeleri nedeniyle işte kalma sürelerinin kısa olması ve işten çıkma tazminatlarının hizmet süresi ile orantılı olması nedeniyle maliyetlerinin yüksek olmaması olarak gösterilmektedir (Çetinkaya, 2010:47-48).

3.4.3. Yaşam Süreci Teorisi (Life Cycle Theory)

Yaşam Süreci Teorisi, genç istihdamının ücret düzeyinin düşük ve uzun vadeli kariyer beklentisinin az olduğu işlerde yoğunlaştığını ileri sürmektedir. Bu teori ayrıca bu durumda bulunan gençlerin er ya da geç iş değiştirmeye yöneleceğini ve işgücü piyasası deneyimlerinin yetersizliği nedeniyle nitelikli bir iş bulma ihtimallerinin az olacağını belirtmektedir.

Ücret düzeyinin düşük olduğu işlerde genç istihdamının yoğun görülmesinin nedenleri arasında kişisel ilişkilerin yoğun olduğu sosyal bir iş çevresi aramaları, üstlenilen maddi ve manevi sorumlulukların az olması nedeniyle mobilitenin yüksek olması ve işveren tarafından kendilerine dikkate değer bir eğitim harcaması yapılmaması sayılmaktadır (Özaydın, 2013:125).

3.4.4. Trend Teorisi (Trend Theory)

Trend Teorisi, genç işsizliğindeki artan eğilimle ilgilenmekte ve bunun nedenlerini sosyal yapı ve sosyal davranışlar gibi ölçümü kolay olmayan bir takım nedenlere dayandırarak iki temel yaklaşımı ileri sürmektedir. İlk yaklaşıma göre endüstriyel ekonomilerde iş değiştirme sıklığının artmasındaki en önemli etken işten duyulan tatminsizlik olup bu durum çalışanları daha cazip işler bulmak için işten ayrılmaya sevk etmektedir. İş değiştirme konusunda yetişkin bireyler daha muhafazakâr bir tutum sergilemekte, duyulan tatminsizlik nedeniyle meydana gelen rahatsızlığı iş değiştirme yerine grev gibi hareketlerle göstermeyi tercih etmektedirler. Genç bireylerde ise duyulan tatminsizlik nedeniyle işten ayrılma daha yaygın görülmekte ve iş değiştirme oranlarında yükselme meydana getirmektedir. İkinci yaklaşım ise, genç işsizliğindeki trendi genç işgücü talebi ve genç işgücü arzı arasındaki değişimlerle ifade etmektedir. Özellikle II. Dünya Savaşı'ndan sonra bazı demografik nedenlerle genç işgücü arzı, genç işgücü talebi karşısında yüksek kalmış, ayrıca kadın istihdamının yükselmesi de genç işgücüne olan talebi azaltmıştır (Gündoğan, 2007:17-18).

3.4.5. Sıra İşsizlik Teorisi (Quene-Unemployment Theory)

Sıra İşsizlik Teorisinin temel varsayımı işgücü piyasasında belirli yaş grupları arasında görülen ücret farklılıklarına dayanmaktadır. Gençlerin, yetişkinlerin elde ettikleri yüksek ücret düzeylerine sahip olmaya uygun duruma geldiklerinde işten çıkarılmaları şeklinde açıklanmaktadır (Gündoğan, 2007:18).

Genç işsizliğini açıklamada kullanılan ve ekonomik gelişmelerden bağımsız hareket eden yapısalcı teoriler genç işsizler ile mevcut işler arasında olduğu iddia edilen uyumsuzluk olgusuna dayanmaktadır. Bu teorilere göre gençler arasında işsizlik oranlarının yüksek olmasının sebepleri arasında eğitim seviyesi, işgücü piyasasındaki pozisyon ve ücret düzeyleri gibi yapısal sorunlar bulunmaktadır. Ekonomik faaliyet kollarında yaşanan bilgi temelli gelişmeler istihdam edilecek bireylerin nitelik düzeylerinde de artışı beraberinde getirerek, işgücü piyasasında talep edilen bilgi ve beceri düzeyi karşılayamayan eğitim seviyesine sahip olan gençler arasında işsizliğin artmasına yol açmaktadır. Bu durum işgücü piyasası taleplerine uygun niteliklere sahip olmayan genç bireylerin kendi niteliklerine uygun, okuldan işgücü piyasasına geçişteki ara dönemi ifade eden ve ayrıca mobilite, iş güvencesi ve korumanın düşük olduğu sektörleri içeren, ikincil işgücü piyasasına yönelmelerine neden olmaktadır. Yapısalcı yaklaşımların dışında genç işsizliği ücret düzeyleri arasındaki farkın yaklaşması nedeniyle gençler aleyhine bir durumun meydana gelmesiyle sonuçlanan bir yaklaşımla da açıklanmaktadır. Ayrıca genç nüfusun artması ve dolayısıyla genç işgücü arzının da artmasıyla sonuçlanan demografik nedenlerle de genç işsizliği açıklanmaktadır (Özaydın, 2013:125).

3.5. Genç İşsizliğinin Nedenleri

Yaş grubu itibariyle kendine özgü ve işgücü piyasasının yapısına bağlı çeşitli nedenleri olan genç işsizliği gerek ülkemizde gerekse diğer ülkelerde yaşanan işsizlik oranlarından dikkat çekici şekilde daha yüksektir (Uyanık ve Bedir, 2006:4).

Dünya Bankası 2013 yılı “Jobs” raporuna göre genç işsizliğinin nedenleri dört ana grupta sınıflandırılmakta ve bu gruplar genç nüfus patlaması, bilgi asimetrisi, yetersiz düzeyde kişisel ve sosyal ağlara sahip olma ve beceri uyumsuzluğu olarak özetlenmektedir (WB, 2013:207). Genç nüfus patlaması genç işsizliğin ilk nedeni olarak görülmekte ve demografik yapıda genç nüfusun artışı, arz miktarındaki artış üzerinden değerlendirilmektedir (Özaydın, 2013:125).

Diğer bir neden ise işgücü piyasalarında yetersiz bilgi akışı (bilgi asimetrisi) bulunmasıdır. İş arama ve istihdam fırsatları konusunda yeterli bilgiye sahip olmamaları gençlerin iş arama konusunda yetişkinlere göre daha fazla zorluk yaşamalarına neden olmaktadır. Bilgi asimetrisine sahip olan ülkelerde işgücü piyasasına ilişkin bilgi akışı sağlayan kamu kurumlarının, özel kuruluşların ve diğer kaynakların etkinliklerinin yetersiz olduğu görülmektedir. Genç işsizliğinin bir diğer nedeni ise gençlerin yetersiz düzeyde kişisel ve sosyal ağlara sahip olmalarıdır. Ayrıca işgücü piyasalarına ilişkin yeterli düzeyde bilgilendirmenin olmadığı ülkelerde iş ve kişiyi eşleştirmede kişisel ve sosyal ağların çok önemli hale geldiği ve bu durumun kişisel ağlar vasıtasıyla (eş, dost, akraba) iş aranmasına neden olduğu belirtilmektedir. Ortadoğu ve Kuzey Afrika ülkelerinde çalışanların birçoğu işlerini aileleri ve arkadaşları aracılığıyla buldukları belirtilmektedir. Eğitimden istihdama geçiş sürecinde bulunan gençlere göre yetişkinler daha iyi ağlara sahip olma eğilimindedirler. Bir kişinin sosyal ağında bulunanların birçoğunun işsiz olması, bu kişinin iş bulma şansını da düşürmektedir. Beceri uyumsuzluğu da raporda genç işsizliğinin nedenleri arasında yer almaktadır. Ortadoğu ve Afrika’da yatırım ikliminin değerlendirilmesine ilişkin yapılan bir araştırmaya katılan firmalarının

yaklaşık % 40'nın katılımıyla hazırlanan raporda yatırımlar için önemli kısıtın nitelikli işgücü olduğu belirtilmektedir. Fakat genç işsizlik oranları birçok ülkede eğitim düzeyi ile birlikte artış gösterme eğilimindedir (WB, 2013:207).

Avrupa ülkelerinde görülen genç işsizliğinin nedenleri arasında ilk sırada gençlerin, işçilerin işten çıkarıldığı, işe alımların yavaşladığı ya da dondurulduğu kriz dönemlerinde en savunmasız gruplar arasında yer almaları gelmektedir. Genel olarak gençler kıdem düzeyleri düşük, iş deneyimleri ve şirketler tarafından yapılan eğitim yatırımları az olmasından dolayı kısa dönemli sözleşmeli çalışma eğilimi göstermekte ve bu nedenle işten çıkarılma riskleri en yüksek gruptur. Bir diğer nedense ekonominin durumu ne olursa olsun iş arayan gençler daha az tecrübeye sahip olmalarıdır. Çalışma hayatında tecrübe eksikliği daha az ücret alarak çalışan gençlerin yeteneğini ve isteğini bir dereceye kadar karşılamaktayken iş bulma sürecinde karşılamamaktadır. Diğer bir neden ise, yetişkin çalışanlara göre daha düşük tasarruf sahibi olan genç çalışanlar genellikle aileleri tarafından maddi olarak desteklenen çalışanlara göre daha az hareketli olma eğilimi sergilemektedirler. Sonuç olarak çalıştıkları yerleri değiştirme konusunda daha az isteklidir. Son olarak, mali yükümlülükleri az olan ve sık sık aile desteği alan genç çalışanlar hemen işe başlama konusunda, özellikle aile boyutu küçüldükçe ve aileye destek olmak için işe girme baskısı azaldıkça daha az ciddiyete sahiptirler.

Kariyer planlarında olan veya olmayan iş olsa da ailelerinden destek alan genç çalışanlar doğru mesleği edininceye kadar uzun bir süre beklemeyi tercih edebilirler.

Bu durumda yüksek işsizlik oranları gençler için ekonomik zayıflıktan ziyade ekonomik gücün varlığını göstermektedir (Gray, 2009:9).

Genç işsizliğinin oluşumuna neden olan faktörleri yaşanan ülkelerin genel yapısal özellikleri, demografik yapısı, eğitim ve işgücü piyasasına ait politikalar ve uygulamalar, ekonomik dalgalanmalar ve kriz durumlarını ortaya koyan makro nedenlerle ve özellikle gençlerin ve bazı durumlarda işverenlerin bir takım bireysel ve karakteristik özelliklerinden kaynaklanan ve işsizliğe neden olan mikro nedenlerle incelemek mümkündür. Makro nedenlerin başında toplam talep yetersizliği, ekonomik durgunluk ve krizler, demografik faktörler, işgücü ve eğitim politikaları, asgari ücret uygulaması ve gençlere yönelik ücret politikaları gelmektedir.

Toplam Talep Yetersizliği: toplam talepte meydana gelecek herhangi bir değişim genel işsizlik düzeyinin yanı sıra genç işsizliğini de etkileyecektir. Toplam talebin azalması doğal olarak işgücü talebini de azaltacak ve genel işsizlik düzeyindeki daralma yetişkin çalışanların yanı sıra genç çalışanları da etkileyerek işsizlik sorununa neden olacaktır. Toplam talepte meydana gelen değişimler karşısında genç işsizliğinin yetişkin işsizliğinden daha duyarlı olduğu görülmektedir. Diğer bir ifadeyle talep daralması durumunda gençler yetişkinlere oranla daha yüksek oranlarda işsiz kalma sonucuyla karşılaşmakta bu durumun ise arz ve talep yönlü olmak üzere birçok nedeni bulunmaktadır. Arz yönlü nedenlerden ilk sırada genç işgücünün işten ayrılmaya daha yatkın oldukları ileri sürülmektedir. Bu durum genç işgücüne olan talebin daha çok kısa dönemli, geçici ve düşük ücretli işlerde yoğunlaşması sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Talep yönlü nedenler içerisinde ise

gençlerin işten çıkarılmasının işveren açısından fırsat maliyeti, yetişkin işçilere göre daha düşüktür. Ayrıca gençlerin tecrübeleri az olması ve işveren tarafından kendilerine görece olarak daha az eğitim yatırımı yapılmış olması bu konuda önemli rol oynamaktadır (O'Higgins, 1997:27).

Ekonomik Durgunluk ve Krizler; bir ekonominin iki çeyrek üst üste küçülmesi ekonomik durgunluk; bu sürecin uzun süre sürmesine ise ekonomik kriz adı verilmesine rağmen ekonomik kriz teriminin genel bir tanımı olmadığı ve ancak ortaya çıktığında tespit edilebildiği ileri sürülmektedir. Ekonomik durgunluk dönemlerinde pek çok ülkede gençlerin iş bulma konusunda ciddi sıkıntılar yaşadığı bilinmektedir. Bu dönemlerde işverenler yeni işçi almaktan kaçınmakla birlikte, işçi sayısını azaltma gerekliliğinin bulunduğu durumlarda ise tercihleri genellikle gençlerin işten çıkarılması yönünde olmakta, ayrıca günlük çalışma sürelerinin kısaltılması da gençler arasındaki işsizlik oranlarının yükselmesine büyük katkıda bulunmaktadır. Ekonomik durgunluk sürecinin uzun sürelerle devam etmesi sonucu ortaya çıkan ekonomik kriz olgusu ile meydana gelen talep daralması sonucu bireyler harcamalarını azaltmakta, ayrıca zarar etmeye başlayan işletmelerde üretim durma noktasına gelmektedir. Bir diğer ifadeyle bu durum istihdamın daralması ya da tamamen ortadan kalkması anlamına gelmektedir. Piyasalarda mevcut olan talep daralmasına ilave olarak işini kaybedenler oranında yeni bir daralma eklendiğinde ekonomik krizin etkileri daha derin olarak hissedilmeye başlanmaktadır (Murat ve Şahin, 2011:44-45).

Demografik Yapı; II. Dünya savaşı sonrası doğum oranlarında meydana gelen hızlı

bir artışın sonucu olarak dünya genç nüfusunun önemli oranda arttığı ve genç işgücü arzının, genç işgücü talebini aşmaya başlamasıyla birlikte işgücü piyasalarının bu durumdan olumsuz etkilendiği bilinmektedir. Ayrıca düşük ücret düzeylerinde çalışmaya razı olan ev kadınlarının işgücüne katılma oranlarında meydana gelen artışlarda genç işgücüne olan talebi olumsuz yönde etkilemiştir. Kadın çalışanlar maliyetlerinin genç işgücüne oranla daha düşük olması, daha olgun bir yaş seviyesinde olmaları ve daha az disiplin sorunu oluşturmaları nedeniyle işverenler tarafından tercih edilmektedir (Gündoğan, 1999:70). Demografik yapı içerisinde yaş, cinsiyet ve eğitim düzeyi gibi etkenler de yer almakta ve mikro nedenler içerisinde ayrıntılı olarak irdelenmektedir.

İşgücü Piyasası Politikaları; işgücü piyasası politikalarının genç işsizliği üzerindeki etkilerini inceleyen, Caroleo ve Pastore (2007) çalışmasında ülkelerin yürütmekte olduğu işgücü piyasası politikalarına göre gençlerin bu durumdan etkilendiğini ayrıca katı işgücü piyasasına sahip olan Avrupa Birliği ülkelerinin önemli bir genç işsizliği ile karşı karşıya kaldığını belirtilmektedir. Ayrıca çalışmada, genç işsizliğinin azaltmak isteyen politika yapıcılar için en iyi seçeneğin gençlerin iş deneyimi boşluklarını doldurmak konusunda harcanan çabanın minimum düzeye indirilmesi olduğu belirtilmektedir. Bu kapsamda gençlerin iş deneyimi kazanmaları ve iyi bir iş bulma şanslarını artırabilmeleri için işgücü piyasalarının daha esnek çalışma koşullarına sahip olması gerekmektedir. Piyasada geçici işlerin bulunması halinde gençler bu geçici işleri kullanarak iş deneyimi eksikliklerini giderecektir. Geçici işleri bünyesinde bulunduracak bir işgücü politikası gençlerin kendilerine en uygun iş seçimi yapma sürecinde bir basamak işlevi görmesi, işverenlerin düşük performans

karşılığında düşük ücret ödeme şanslarının bulunması, işverenlerin gençleri deneme fırsatı yakalayabilmeleri gibi avantajlara sahiptir (Caroleo ve Pastore, 2007:39).

Bir diğer işgücü piyasası düzenlemesi ise gelir güvencesi sağlayan işsizlik yardımlarıdır. Yapılan araştırmalara göre Batı Avrupa ülkelerinde işsizlik seviyesi ve süresi ile işsizlik yardımı arasında pozitif bir ilişki olduğu ortaya konulmaktadır. Başka bir deyişle işsizlik yardımlarının genç işsizlik oranlarını ve işsizlik süresini arttırdığı sonucu ileri sürülmektedir. Ayrıca, işsizlik yardımlarının işsizlik üzerine etkilerinin az olduğu ve her ülke için geçerli olmadığı da belirtilmektedir (Seçer, 2006:82).

Eğitim Sistemi: Eğitim, bir kişinin genel anlamda yaşamdan beklentilerini, özel anlamda ise istihdam edilebilirliğini ve işsizliğe maruz kalma süresini uzun dönemde belirleyen etmenlerden en önemlisidir. Bir ülkede eğitim seviyesinde meydana gelecek artış, ekonomik performans üzerinde de gelişme sağlayacaktır. Eğitim sistemine yapılan katkı, beşeri sermaye birikimi sağlamakla birlikte istikrarlı bir ekonomik büyümeyi ve gelir artışını beraberinde getirmektedir. Eğitim ile sağlanan bilgi ve beceriler bireylerin istihdam edilebilme olasılıklarını artırmakta ve işsizlik üzerinde olumlu etki yaratmaktadır. Günümüzde genç işsizliği sorununun en önemli çözüm yolu gençlerin eğitim kalitesinin yükseltilmesinden geçmektedir. İşgücü kalitesi dinamik bir kavram olup hem işini doğru şekilde yapmak, iyi bir iş disiplini ve ahlakına sahip olmak anlamına gelmemekte, hem de hâkim olunan bilgi miktarı ve derinliği, taşınan liderlik özelliği, yönetsel beceri, yaratıcılık yeteneği ve değişen çevresel koşullara uyum sağlayabilmeyi içermektedir. Genç işsizlik

sorunun çözümlenmesinde ülkeler kendi sosyo-kültürel ve işgücü piyasası özelliklerini göz önünde bulundurarak gençlere, işgücü piyasasının gerektirdiği şartları sağlayabilecek ve ekonominin ihtiyaç duyduğu işgücünü yetiştirmeye yönelik eğitim verilmelidir (Murat ve Şahin, 2011:51-52).

Ücret Politikası ve Asgari Ücret Uygulaması: Yetişkin işçilerin genç meslektaşları karşısında mükemmel veya yakın seviyede oldukları varsayımı altında görelî ücret düzeyi genç istihdamı üzerinde olumsuz bir etkiye sahiptir. Bu durumun altında yatan neden ise genç işçilerin ücret düzeylerinin yetişkin işçilere göre daha fazla olması durumunda yetişkin işçi istihdamını teşvik etmekte ve dolayısıyla genç işsizliğini artırmasıdır. Bazı durumlarda özellikle vasıflı işçiler konusunda bu durumun doğruluğu net değildir. Eğer genç ve yetişkin işçiler farklı beceri nitelikleri nedeniyle işyerinde birbirinin tamamlayıcı rolünde ise genç işçi ücretlerinin yetişkin ücretleri üzerinde bir etkisi olmayacaktır (O'Higgins, 1997:28).

Genç işsizliği üzerinde ücret politikaları bakımından en önemli etki asgari ücret uygulamasına aittir. Bu alanda yapılan çalışmalar 1980'li yılların başında gelişmiş ülkelerde büyüyen işsizlik sorunu karşısında hızla artmaya başlamış ve çalışmalar bir yandan OECD ülkelerinin deneyimleri üzerinde odaklanırken bir yandan bu ülkelerde asgari ücret düzeyinin genç istihdamı ya da genç işsizliği üzerindeki etkilerine odaklanmıştır. Genç istihdamı üzerinde odaklanılmasının nedenleri ise gençlerin büyük olasılıkla asgari ücret düzeyinde ya da buna çok yakın bir seviye ücret aldıklarının kabul edilmesi, dolayısıyla asgari ücret mevzuatında meydana gelecek değişiklikten en çok etkilenecek olmaları ve pek çok ülkede genç işsizliğinin

yetişkin işsizliğine göre daha yüksek seviyelere ulaşmasıdır.

Genç işsizliğine etkisi bakımından asgari ücret düzeyi konusunda yapılan çalışmaların farklı yaklaşımlara dayanması nedeniyle farklı sonuçlar elde edilmektedir. Örneğin 1970'li yıllarda ABD'de yapılan çalışma genç istihdamı ve asgari ücret düzeyi arasında negatif bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Ancak 1980'li yılların sonu ve 1990'lı yılların başında yapılan çalışmalar da ise asgari ücret düzeyinin genç istihdamı üzerinde olumlu veya olumsuz bir etkisi olmadığını ortaya konulmuştur. Kanada'da bu konuda yapılan son araştırmalar asgari ücret düzeyinin genç istihdamı üzerinde negatif bir etkisi olduğunu ortaya koyarken İngiltere'de yapılan ampirik çalışmalar asgari ücret düzeyinin genç istihdamı konusunda olumsuz bir etkisi olmadığı sonucunu ortaya koymaktadır (Ghellab, 1998:9).

Genç işsizliğinin nedenleri çalışma sorumluluğunu üstlenen genç bireylerin işsizlik sorunuyla karşılaştıklarında ekonomik, sosyal ve psikolojik yaşantıları üzerinde bırakacağı etkilere de açıklık getirmektedir. İşsizlik, çalışma sorumluluğunu çeşitli nedenlerle yerine getiremeyen genç bireylerin ekonomik kazanç ve hayat standartlarında, sosyal çevre ilişkilerinde sorunlar meydana getirecek ve gençlerin işsizliğin psikolojik sonuçlarından olan kaygı ve umutsuzluk vb sorunlarla karşılaşmalarına neden olacaktır.

3.6. Genç İşsizliğinin Özellikleri

Genç işsizliğinin mikro nedenlerle açıklanması bir anlamda genç işsizlerin taşıdığı nitelikleri ortaya koymaktadır. Genç işsizliğinin altında yatan mikro nedenler ise gençlere özgü nitelikler ve eğitimli işsizler, gençlerin çalışma eğilimleri, gençlerin piyasaya ilk kez giriş yapıyor olmaları ve dezavantajlılık olarak tanımlanmaktadır.

Gençlere Özgü Nitelikler ve Eğitimli İşsizler; Genç işsizlerin taşıdığı genel nitelikler genç işsizliğinin boyutlarının ve nedenlerinin açıklanması bakımından önemlidir. Cinsiyet düzeyindeki veriler ülkeden ülkeye değişmekle birlikte 15-24 yaş aralığındaki kadınların aynı yaş aralığındaki erkeklere göre daha fazla işsizlikle karşı karşıya kaldıkları görülmektedir.

Tablo 3.2’de Türkiye’de cinsiyete göre genç işsizlik oranları verilmektedir. TÜİK verilerine göre genç kadın işsizliği genç erkek işsizliğini oranının üzerinde seyretmektedir. 2000-2013 yılları arasındaki cinsiyet bazında genç işsizlik oranları incelendiğinde ekonomik krizin yaşandığı 2009 yılında hem kadın hem de erkek genç işsizlik oranlarının en yüksek seviyeye ulaştığı görülmektedir. 2013 yılında genç kadın işsizlik oranı %21.9 olarak gerçekteşirken, genç erkek işsizlik oranı %17.00 olarak gerçekteşmiştir.

Tablo 3.2: Türkiye’de Cinsiyete Göre Genç İşsizlik Oranları

Yıl	Erkek	Kadın
2013	17.00	21.9
2012	16.3	19.9
2011	17.01	20.7
2009	25.4	25.0
2007	20.1	20.8
2000	13.7	11.9

Kaynak: TÜİK, İşgücü İstatistikleri Dinamik Sorulama (Erişim Tarihi: 01.06.2014)

EUROSTAT verilerine göre 2013 yılında AB-28 ülkeleri ortalama genç erkek işsizlik oranı, genç kadın işsizlik oranından yüksektir. Özellikle Yunanistan, İspanya, Hırvatistan, İtalya, Kıbrıs, Fransa Portekiz, Slovakya ve Makedonya gibi ülkelerde genç işsizlik oranları yüksek seviyelerde seyrederken Yunanistan, Hırvatistan, İtalya ve Portekiz’de genç kadınlar işsizlikten daha çok etkilenmektedirler.

Tablo 3.3: AB-28 ve Türkiye’de Cinsiyete Göre Genç İşsizlik Oranları, 2013

Ülkeler	Kadın	Erkek	Ülkeler	Kadın	Erkek
Belçika	22.5	24.7	Malta	10.9	15.6
Bulgaristan	25.7	30.2	Hollanda	11.2	10.8
Çek Cumhuriyet	19.4	18.6	Avusturya	9.4	8.9
Danimarka	11.8	14.3	Polonya	30.1	25.4
Almanya	7.1	8.6	Portekiz	39.3	36.3
Estonya	19.7	17.8	Romanya	23.9	23.5
İrlanda	23.5	29.8	Slovenya	23.7	20.1
Yunanistan	64.2	53.6	Slovakya	31.6	34.9
İspanya	55.0	56.3	Finlandiya	17.1	22.9
Fransa	24.3	23.6	İsveç	22.3	24.8
Hırvatistan	51.1	48.8	İngiltere	18.0	22.8
İtalya	41.4	39.0	İzlanda	7.7	13.6
Kıbrıs	36.8	41.1	Norveç	7.5	10.7
Letonya	24.9	21.8	İsviçre	8.3	8.8
Litvanya	20.4	23.0	Makedonya	51.0	52.5
Lüksemburg	10.9	18.7	Türkiye	19.7	15.5
Macaristan	28.4	26.3	AB- 28	22.6	23.9

Kaynak: EUROSTAT; “Unemployment Rates by sex, age and nationally”, <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do> (Erişim Tarihi: 22.05.2014)

Genç işsizliğinin ikinci önemli özelliği ise eğitim düzeyidir. Eğitimli ve sağlıklı bireyler daha kolay iş bulma, daha yüksek gelir düzeyi elde etme, çalışılan işletmeye ve ülkeye daha fazla katkıda bulunma olanağına kavuşurlar. Beşeri sermaye göstergelerinin de başında gelen bireylerin eğitim düzeyinin artması işgücüne katılma oranı ve gelir düzeyini artırmakta, yoksulluk, işsizlik ve sosyal güvencesiz çalışma oranlarını azaltmaktadır (Karadeniz vd, 2007:51). Eğitim düzeyi konusunda önemli olan husus istihdam edilen kişinin yapacağı işi ne kadar hızla öğrenebileceği

ve bu öğrenimi ne kadar zamanda işe-verimliliğe yansıtabileceğidir. Ekonomi teorisi eğitim seviyesi arttıkça işsizliğin azalacağını belirtmesine rağmen eğitim, işsizliğe karşı kesin bir çözüm olmamakta fakat işgücü piyasalarında önemli bir rekabet avantajı sağlamaktadır (Gündoğan, 2007:26). Ayrıca, çalışma hayatına girmek isteyen gençler içerisinde eğitim ve vasıf düzeyi düşük olanlar genellikle işverenler tarafından tercih edilmezken, eğitim seviyesi yüksek olanlar gençler ise almış oldukları eğitim doğrultusunda en iyi işi bulana kadar işsiz kalmayı tercih edebilmektedir (Murat ve Şahin, 2011:47-48).

Genç işsizlik oranının eğitim düzeylerine göre dağılımı Tablo 3.4'de verilmektedir. TÜİK verilerine göre 2013 yılında 15-24 yaş aralığında bulunan işsiz genç sayısı 847 bin kişi genç işsizlik oranı ise %18.7'dir.

Tablo 3.4: Cinsiyet Bazında Eğitim Düzeylerine Göre Genç İşsizlik Oranları (Türkiye)

Eğitim Durumu	Kadın	Erkek	Toplam
Okuma-Yazma Bilmeyen	5.9	18.3	10.3
Okuma Yazma Bilen Fakat Bir Okul Bitirmeyen	9.7	19.0	15.5
İlkokul	9.2	11.7	10.9
Ortaokul veya Dengi Meslek Okul	13.7	15.8	15.1
Genel Lise	26.2	19.1	21.9
Lise Dengi Meslek Okul	25.1	14.9	18.6
Yüksek Okul veya Fakülte	34.2	23.4	29.2
İlköğretim	15.3	15.6	15.5
Toplam	21.9	17.0	18.7

Kaynak: TÜİK, Eğitim Düzeyine göre Genç İşsizlik Oranları TÜİK Dinamik Sorgulama, (Erişim Tarihi: 22.05.2014)

Eğitim dzeyeğine göre en yüksek genç iŐizlik oranı Yüksek okul veya fakülte düzeyinde (%29.2) ve Genel lise düzeyinde (%21.9) eğitim düzeyindedir.. Yüksek okul veya fakülte düzeyinde eğitime sahip olan işsiz gençlerin %34.2'si kadın, %23.4' ise erkektir. Elde edilen bulgulara göre eğitim düzeyi yükseldikçe işsizlik oranı da yükselmekte, bu durumdan en çok kadınlar etkilenmekte ve beşeri sermayenin etkin kullanılamaması gibi olumsuz bir durumu oluşmaktadır.

Yüksek Okul veya Fakülte, Genel Lise, Lise Dengi Meslek Okulu eğitim düzeyindeki gençlerde işsizlik oranı diğer eğitim düzeylerine göre oldukça yüksektir. Bu durum genç kesimin işgücüne yüksek oranda katılması, tecrübesizlik, işgücü arzı ile işverenlerin işgücü talebi arasındaki uyumsuz eŐleme gibi faktörlerin etkisiyle ortaya çıkabilmektedir (Karadeniz vd, 2007:51).

Eğitim istatistiklerinin ve karşılaştırılabilir göstergelerin toplanması, derlenmesi ve bunların gerek ulusal gerekse uluslararası düzeyde sunumu için toplam sekiz seviyeden oluşan Uluslararası Standart Eğitim Sınıflaması (ISCED) kullanılmaktadır. İlgili standartta Seviye 0 Erken ocukluk dönemi eğitim, Seviye 1 Temel eğitim, Seviye 2 Alt düzey ortaöğretim eğitimi, Seviye 3 İleri düzey ortaöğretim eğitimi, Seviye 4 Ortaöğrenim sonrası yükseköğretim derecesinde olmayan eğitim, Seviye 5 Kısa dönem yükseköğretim eğitimi, Seviye 6 Lisans veya eŐdeđeri, Seviye 7 Yüksek Lisans veya eŐdeđeri ve Seviye 8 Doktora veya eŐdeđeri seviye eğitimi olarak tanımlamıŐtır (UNESCO, 2012). Bu bilgi iŐıđında EUROSTAT verilerine göre ülkelerin eğitim düzeylerine ilişkin genç işsizlik oranları Tablo 3.5'te verilmiştir.

Türkiye’de Yüksekokul veya Fakülte eğitim düzeyine sahip gençlerde görülen işsizlik oranının AB üyesi ve aday ülkeleri ile karşılaştırılmasında ISCED beş (Lisan) ve sekiz (Yüksek Lisans ve Doktora) arasındaki düzeyler kullanılmıştır. AB-28 için ISCED standardına göre Seviye 5-8’de toplam genç işsizlik oranı %18.8 iken cinsiyet bazında ayırım yapıldığında erkeklerde görülen genç işsizlik oranı %19.1, kadınlarda ise %18.6’dır. Türkiye’de genç erkek ve kadınlardaki işsizlik oranları AB-28 ortalamasının üzerinde ve genç kadın işsizlik oranı %31.0 iken genç erkek işsizlik oranı %21.3’dür.

Tablo 3.5: AB-28 ve Türkiye’de Eğitim Düzeylerine Göre Genç İşsizlik Oranları, 2013

Ülkeler	Kadın	Erkek	Ülkeler	Kadın	Erkek
Belçika	17.7	18.6	Polonya	24.7	21.1
Çek Cumhuriyet	13.7	16.1	Portekiz	37.6	37.6
İrlanda	15.3	19.3	Romanya	34.1	30.7
Yunanistan	58.2	31.0	İsveç	13.9	16.4
İspanya	42.0	46.0	İngiltere	10.9	15.4
Fransa	15.1	15.4	Norveç	3.1	11.5
Hırvatistan	58.1	67.5	İsviçre	6.6	8.8
İtalya	32.1	30.9	Makedonya	67.7	48.7
Kıbrıs	39.1	40.2	Türkiye	31.0	21.3
Hollanda	5.9	6.9	AB-28	18.6	19.1

Kaynak: EUROSTAT; “Unemployment Rates by sex, age and highest level of education attained (%)”, <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do> (Erişim Tarihi: 30.06.2014)

Gençlerin Çalışma Eğilimleri; genç işgücünün en önemli özelliklerinden bir diğeri ise mobilitelerinin yüksek olmasıdır. Eğitim seviyesi yüksek olan genç işgücü, kariyer planlaması yaparken zamana ihtiyaç duyabilmekte ve kendilerine uygun

olarak tanımladıkları iş imkânlarıyla karşılaşmaya kadar işgücü piyasasının dışında kalmayı tercih edebilmektedir. Nispeten eğitim düzeyi daha düşük olan genç işgücü çeşitli işleri deneyerek kendisine en uygun işi bulmaya çalışmaktadır. Bu durum ise genç işgücü hareketliliğini yani diğer bir ifadeyle mobilitesinin yüksek olmasını ifade etmekte ve işsizlik sürelerinin artmasına neden olmaktadır. Gençlerin mobilitesi üzerinde etkili olan bir diğer faktör ise düşük ücret düzeylerinde çalışma eğilimi sergilemeleridir. Zaman içerisinde ilerleyen yaşla beraber aile ile birlikte ikamet edilen evden ayrılma, evlilik gibi sebeplere sorumlulukların artması gençleri kendilerine daha iyi imkânlar sunan iş arama zorunluluğuna sokmaktadır (Murat ve Şahin, 2011:55-57).

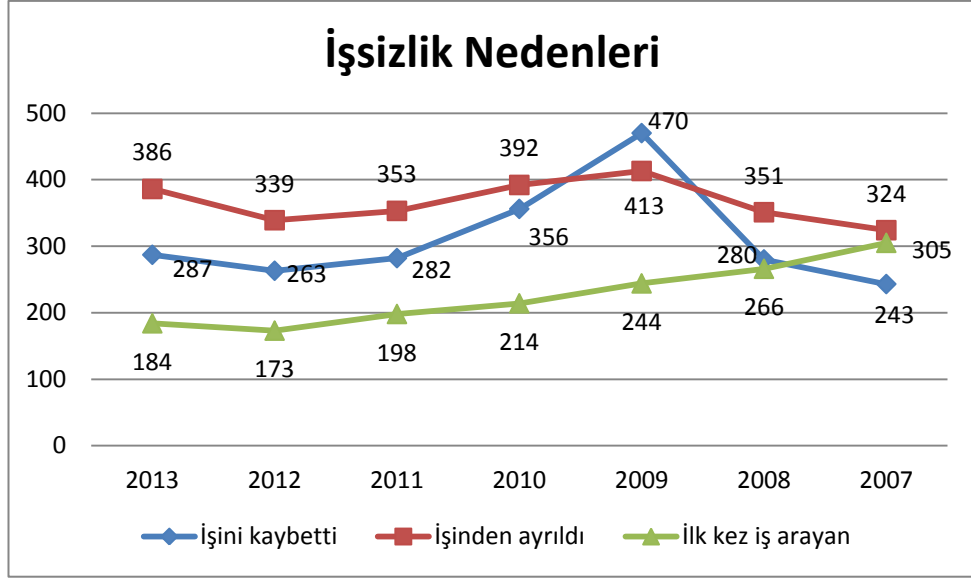
İşgücü Piyasasına İlke Kez Giriş Yaşamaları; Gençlerin işgücü piyasalarına ilk kez giriş yapmaları yetişkinlere göre daha dezavantajlı bir duruma gelmelerine neden olmaktadır. Ayrıca, gençler ilk iş tecrübelerinde “iş beğenme” aşamasında çeşitli işler deneyerek kendilerine en uygun işi bulmaya çalışmaktadır (Seçer, 2006:81). İşgücü piyasasına ilişkin daha önce herhangi bir tecrübesi olmayan genç bireylerin, sadece eğitim-öğretim hayatında öğrenmiş oldukları teorik bilgi ya da aile ve çevrelerinden edindikleri deneyimler vasıtasıyla iş bulmaları kolay değildir. Bu nedenden dolayı işverenler tarafından yeni işçi alımında veya var olan istihdamın devamının sağlanmasında deneyimsiz ve tecrübesiz genç çalışanlar yerine yetişkin ve tecrübeli işçileri tercih etme eğilimindedirler (Murat ve Şahin, 2011:55-57).

Dezavantajlılık; Dezavantajlı gençler olarak tanımlanan grup için ayrı politikaların uygulanması gerekmektedir. Dezavantajlı gençlik etnik köken ve kimlik, ailelerin

yoksulluğu, göç etme zorunda kalınmış olması, engelli olunması, eğitim olanaklarının ve kalitesi düşük olan bölgelerde ikamet edilmesi, okulu erken terk etme zorunda kalınmış olması gibi durumlara maruz kalan gençleri tanımlamakta kullanılmaktadır. “Dezavantajlı gençler” kavramı toplumun yapısal sorunlarının etkisine vurgu yapmak için kullanılmakta ve dezavantaj olarak tanımlanan durumları bireysel donanım eksikliğine bağlamayarak bireyleri sorumlu tutmaktan kaçınılmaktadır (Yentürk ve Başlevent, 2007:20).

Genç işsizliğin nedenleri arasında yer alan etnik köken özellikle ABD ve çoğu Avrupa ülkesinde genç işsizlik oranının belirleyen kişisel özelliklerden biridir. ABD’de de 1996 yılında yapılan araştırmaya göre aynı yaş grubundaki “siyahi gençler” arasındaki işsizlik oranı “beyaz gençler” arasındaki işsizlik oranından yüksektir. İngiltere’de 1996 yılında yapılan bir araştırmaya göre ise etnik azınlıklar arasındaki işsizlik oranı “beyazlar” a göre oldukça yüksektir (O’Higgins, 1997:44).

Genç işsizliği, küreselleşme, bilgi ve teknoloji çağının getirdiği sorunların yanı sıra ülkelerin işgücü piyasalarının kendi iç dinamiklerinin yarattığı sorunlardan da kaynaklanabilmektedir (Ata, 2007:115). Türkiye için genç işsizlik nedenleri incelendiğinde özellikle 15-24 yaş grubunun işgücü piyasasına ilk kez giriş yaşı olması, daha önce bir iş tecrübesine sahip olmamaları nedeniyle işverenler tarafından ek maliyet yaratmaları yüzünden tercih edilmemeleri, işgücü piyasasını yeterince tanımamaları, eğitim sistemi ile işgücü piyasası arasında etkin bir bağın kurulamaması gibi faktörlerin etkisiyle genç işsizlik oranları genel işsizlik oranlarının üzerinde seyretmektedir (Uyanık ve Bedir, 2006:4).

Kaynak: TÜİK, 15-24 Yaş Grubundaki Nüfusun İşsizlik Nedenleri (Erişim Tarihi: 01.06.2014)

Şekil: 3.3: Türkiye’de Genç İşsizlik Nedenleri

TÜİK verilerine göre 2013 yılında genç işsiz kategorisinde yer alan nüfusun işsizlik nedenleri incelendiğinde 287 bin kişinin (%33.5) işini kaybetmesi (Geçici bir işte çalışılmasıyla ve işin tamamlanması, İşten çıkarılma, İşyerini kapatma/İflas etme), 386 bin kişinin (%45) işinden ayrılması (Kendi isteğiyle işten ayrılma, Ücretsiz aile işçi olarak çalışma ve diğer) ve kalan 184 bin kişinin ise (%21.5) ilk kez iş araması (Okuldan yeni mezun olma, Askerden yeni gelme, Ev işleriyle meşgul olma, Öğrenime devam etme, Diğer) nedeniyle toplam 857 bin kişinin işsiz olduğu sonucu elde edilmektedir.

3.7. Genç İşsizliğin Sonuçları

Çalışma, yaşamın sürekliliğini sağlayan sosyal bir faaliyettir. Geçmiş insanın var oluşuna kadar dayanan insan yaşamının en merkezi alanlarından birini

oluşturmaktadır. Günümüzde “çalışma” bireyin en temel ve toplumsal haklarından biri olarak görülmekte (Yüksel, 2003:22) ve toplumda insanların yaşamın merkezi ve ana eksinini oluşturmaktadır. Çalışma, bireylere yaşamı devam ettirebilmek için ekonomik bir kaynak özelliği taşımakta, statü, kimlik ve aidiyet duygusu sağlamakta, sosyal ilişkilerin gelişmesi ve güçlenmesi anlamında katkı yapmakta ayrıca, bireyin kimliğini ve kişiliğini yapılandırmakta, sağlanan gelir ile çalışma dışı yaşamın maddi temelini oluşturmakta, kişisel hedeflere ve psikolojik tatmine ulaşmada bir araç ve sosyal bir görev anlamı taşımaktadır (Keser, 2009:5).

Toplum içersinde bireylerin çalışma istek ve yeteneğinde olup işsiz kalması diğer bir ifadeyle çalışma olanağı bulamaması insan yaşamı üzerinde derin ekonomik, sosyal ve moral etkiler bırakan bir olaydır (Talas, 1983:94). İşsizlik olgusu gelişmişlik düzeyleri farklı olmasına rağmen tüm toplumların ortak sorununu oluşturmakta, gelişmiş toplumlarda istihdam yalnızca ekonomik açıdan değil aynı zamanda toplumsal açıdan da önem taşımaktadır (Yüksel, 2003:22). Toplumun kendini yeniden üretme süreci olarak nitelenen gençliğin içerisinde bulunduğu işsizlik ise toplumu daha derinden etkilemektedir (Gündoğan 2007:29). Tüm dünyadaki gençler gibi ülkemizdeki gençlerinde karşılaştıkları en temel problemlerden biri eğitim sürecinin tamamlanmasının ardından işgücü piyasasına ilk giriş dönemlerinde ortaya çıkmaktadır (Pirler, 2007:148). Çalışma hayatına giriş sürecinde bulunan gençlerin olası işsizlik sorunuyla karşılaşmaları ise gençler üzerinde hem ekonomik hem de sosyal ve psikolojik olumsuzluk meydana getirecektir (Murat ve Şahin, 2011:43-44).

3.7.1. Ekonomik Sorunlar

Genç işgücü potansiyel bir üretim gücü olup ülkelerin kalkınmasında önemli bir kaynak olarak nitelendirilmektedir. İşgücü piyasasının ihtiyaçlarını karşılayacak özelliklere sahip işgücüne dönüştürüldüğünde bu kaynak, toplumlar açısından avantaj yaratan bir değeri oluşturacaktır (Karabıyık, 2009:294).

Çalışma terimi gelir güvencesi olarak değerlendirilebilirken iken işsizlik terimi bir gelir kaybı anlamına gelebilmektedir. Genç işsizliğin mikro ekonomik etkisi genç işgücünün söz konusu güne kadar hiçbir işe girememiş olmasından veya çalışmakta olduğu işten ayrılmasından dolayı işsiz kalabilmesi ve gelir yokluğu çekebilmesi olarak ortaya çıkmaktadır (Murat ve Şahin, 2011:60).

Toplumun verimliliğini ve üretim kapasitesini etkileyen gençlerin işsiz kalması durumu belirli bir eğitim seviyesinde olan yetişmiş iş gücünün istihdam edilerek üretime katılamamasından dolayı, ülke üretiminde önemli kayıplara, eksik istihdama neden olmakta ve topluma ek maliyet olarak geri dönmektedir. Bu durum ise genç işsizliğin makro ekonomik etkisi olarak değerlendirilmektedir (Karabıyık, 2009:294). Genç işsizliği makroekonomik dengeler açısından değerlendirildiğinde ise tasarrufların azalması, sosyal güvenlik gelirlerinde kayıplar ve sağlık harcamalarında artış gibi sorunlara neden olmaktadır. Ayrıca ülke teknolojik gelişmelerin gerisinde kalmakta ve küresel ekonomi içerisinde hem bugün hem de gelecekteki rekabet gücünü kaybetmektedir (Pirler, 2007:148).

İşsizliğin ekonomik etkileri genel olarak değerlendirildiğinde, üç yönlü bir gelir etkisi olduğu ortaya çıkmaktadır. Bunlardan ilki bireyin hem kendisi hem de ailesi bireyin çalışmamasında dolayı uğradığı gelir kaybı, ikincisi çalışmayan bireyin üretime katılmamasından dolayı üretimde meydana gelen kayıp ve oluşan eksik istihdam, sonuncusu ise özellikle işsizlik sigortasının yaygın olarak kullanıldığı ülkelerde işsiz sayısının artması ülke ekonomilerine ve kamu maliyesine getirdiği ek yüküdür (Taşçı ve Darıcı, 2009:140).

İş arama konusunda yeterli derecede bilgi sahibi olmaması, rehberlik ve kariyer danışmanlığı hizmetlerinden yararlanamaması veya bu hizmetlerin yeterince gelişmemiş olması nedeniyle işgücü piyasasına başarılı bir şekilde entegre edilemeyen gençler, ülkelerin ve toplumun bugün ve gelecekteki refah ve kalkınma beklentileri hususunda ciddi sosyal ve ekonomik kayıp tehdidi oluşturmaktadır (Aslantepe, 2007:53-54).

3.7.2. Sosyal Sorunlar

Günümüz dünyasında çalışma, bireye sağladığı sosyal faydalar nedeniyle yaşam süresi içerisinde oldukça önemli bir yere sahiptir. Bireyin bir iş sahibi olması ya da çalışmak istemesi, geçim sağlama ve yaşamı devam ettirme olgusundan kaynaklanmaktadır. Toplumsal açıdan değerlendirildiğinde ise çalışma bireyin bir iş ortaya koyabilmesi için diğer bireylerle etkileşim ve hiyerarşik bir düzen içerisinde belli bir statüye ulaşmasını sağlamaktadır (Keser, 2009:58-60). İşsizlik birey açısından çalışmama durumunu ifade etmekte yaşamın sürekliliği ve istikrarı için

gerekli olan sosyal faaliyetin yokluğunu ortaya koymaktadır (Tuncay vd, 2004:166). İnsanın sosyal bir varlık olması nedeniyle çevresinde meydana gelen her türlü oluşumla etkileşim içerisinde (Sedat ve Şahin, 2011:60). Bu nedenle bireyin hayatı devam ettirme sürecinde oldukça önemli bir olgu olan çalışmanın yitirilmesi veya elde edilememesi diğer bir ifadeyle bireyin yaşadığı işsizlik sorunu sosyal anlamda birçok soruna neden olmaktadır.

İşsizlikle erken yaşta ve kimi zaman uzun süreli olarak karşılaşılması, bireylerde özgüven kaybına ve bazı yeterliliklerin yitirilmesine neden olmaktadır. Uzun süreli işsizlik yaşayan bireyler ya kayıt dışı ekonomiye yönelmekte ve düşük gelire sosyal haklardan yoksun bir şekilde çalışmakta ya da iş aramaktan vazgeçerek ilerleyen yıllarda daha ciddi sorunlarla karşılaşmaktadırlar (Pirler, 2007:148).

İşsizliğin yaygın ve sürekli olması, topluma ve sisteme karşı nefret duyguları ile birlikte tepkili davranışları artış görülmesine neden olmakta; bu durum ise sosyal bölünmüşlük ve toplumsal çatışmaya zemin hazırlamaktadır. Doğası itibariyle değerlendirilememesi sürecini ifade eden işsizlik olgusu, bireylerde bu sürecin dışına itilme nedeniyle tepkisel davranışların yerleşmesine olanak sağlamak ve bu durumun sonucunda bireylerin kendilerine veya çevrelerindekiyle yönelik zarar verici davranışların artmasına neden olmaktadır (Tuncay vd, 2004:166).

Literatürde işsizlik ve suç oranları arasında ilişki bulunduğuna yönelik çalışmalar bulunmaktadır. Baron tarafından Kanada'da sokakta yaşayan gençler üzerinde yapılan bir araştırma sonucuna göre işsizlik ve suç arasında ilişki olduğunu

destekleyen sonuçlar elde edilmiştir. Ayrıca veri seti gençlerin elde ettikleri olumsuz iş deneyimlerinin işgücü piyasasından uzaklaşmalarına neden olduğunu öne sürmektedir. Ayrıca bu gençler sosyal sistemin adaletsiz olduğunu ve kendilerini işsiz duruma getirdiğini bu durumun ise suç faaliyetlerine katılmalarını daha olası hale getirdiğini belirtmektedirler (Stephan, 2001:189).

İşsizlik ile gençlerde politik marjinalleşmeye yönelik ilişki olduğunu belirten çalışmalar bulunmaktadır. Politik marjinalleşmeyi, politik güven, politik çıkar ve aşırı uç politikalara eğilim olmak üzere üç yönden inceleyen Bay ve Blekesaune (2002) çalışmasında istihdam edilen gençlere göre işsiz gençlerin politik sisteme daha az güven duydukları, politika ile ilgili olarak az konuştukları ve genellikle devrimci politik fikirleri destekledikleri sonuçları elde edilmiştir. İstihdam edilen gençlerle işsiz gençlere arasındaki politik güven açısından en büyük farklılık İngiltere’de görülürken, İtalya’da işsizlerin istihdam edilenlerden daha fazla politik güven duydukları olağan dışı bir durum tespit edilmiştir. Gerçekleştirilen çalışma sonuçlarına göre refah devletinin gelişmiş olması politik güven için işsizler arasında önemli bir faktör olarak görünmemektedir (Bay ve Blekesaune, 2002:132).

Literatürde, gençlerde görülen işsizliğin sosyal sorunların yanı sıra sağlık sorunlarına da neden olduğuna dair araştırmalar bulunmaktadır. Hammarström (1994) tarafından İsveç’te 5 yıl süreyle gerçekleştirilen ileriye dönük bir çalışmanın sonuçlarına göre uzun süreli gençlerin diğerlerine göre sigara ve uyuşturucu kullanımının yanı sıra fiziksel ve psikolojik semptomlarında da artış olduğu görülmektedir. Ayrıca sistolik

kan basıncı, alkol kullanımı ve suç oranlarının uzun süreli erkek işsizlerde diğerlerine göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Hammarström, 1994:403).

İşsizlik sorunuyla karşılaşan gençlerin göstermiş oldukları diğer eğilimler aşırı uyku hali, internet salonu bağımlılığı, alkol, sigara, uyuşturucu madde bağımlılığı olarak sıralanabilmekte ve bu tür bağımlılıkların aile içi ilişkileri zedeleyeceği, çeşitli sıkıntılara ve şiddet eğilimine neden olabileceği söylenmektedir (Savcı, 2007:97).

3.7.3. Psikolojik Sorunlar

Bireylerin çalışma esnasında başarılar elde etmesi psikolojik olarak tatmin elde etmesini sağlarken kişisel saygınlığını da pekiştirmektedir. Elde edilen bu tatmin sadece iş yaşamını değil genel yaşam tatminini de olumlu yönde etkilemekte ve bu nedenle psikolojik doyum ve beklentilere bağlı olarak çalışmaya yönelmektedirler (Keser, 2009:60).

Çalışma bireylere statü, saygınlık, takdir, aidiyet gibi toplumsal içerikli katkılar sağlayarak yaşamlarının en önemli etkinlik alanını oluşturmaktadır. Çalışma hakkını yerine getiremeyen bireyler özellikle de gençler ekonomik anlamda yaşadıkları gelir kaybının yanı sıra hayat standardında meydana gelen düşme nedeniyle bireyde bir takım fiziki ve psikolojik değişiklikler oluşmaktadır. İşin kaybedilmesi veya uzun süreli işsizlik yaşanması durumunda bireylerde zamanla gerginlik, depresyon, kendini yetersiz görme, uykusuzluk, özgüvenin yitirilmesi, korku ve endişe gibi sorunlar ortaya çıkmaktadır. Ayrıca gelecek belirsizliği ve işe yaramama duygusu ile

birlikte bireyler aşılması güç durumlarla karşı karşıya kalmaktadırlar (Tuncay vd, 2004:167).

İşsizliğin psikolojik etkileri üzerine yapılan araştırmalardan elde edilen sonuçlara göre işsiz bireylerin; kendilerine olan güvenlerini yitirdikleri, algılanan yeterlilik (percieved competence) ve özyeterlilik düzeylerinde azalmalar yaşadıkları, hayat tatminlerinin azaldığı, depresif duygularının arttığı, stres düzeylerinin yükseldiği, genel olarak sağlık ve iyilik hallerinde önemli bir düşüş yaşandığı, umutsuzluk ve çaresizlik için girdikleri, içine kapanma, yalnız duygusu hissettikleri, öz saygılarının zedelendiği gözlenmektedir (Güler, 2006:377).

Graetz (1993) yaptığı bir çalışmada işsizlik durumunda olan bireylerin psikolojik önemlerinin (iyilik hallerinin) önemli düzeyde azaldığını fakat bu kişilerin tekrar istihdam edilmesi durumunda ruhsal sağlıklarında önemli iyileşmeler olduğunu belirlemiştir. Ayrıca aynı çalışma sonuçları çalışan bireylerin, işsiz bireylere ve öğrencilere göre anlamlı derecede düşük sağlık bozukluklarının olduğunu göstermiştir. İstihdamın ve işsizliğin sağlık etkileri, yapılan işin kalitesiyle doğrudan ilişkili olduğu belirtilmektedir (Graetz, 1993:715). Bolton ve Oatley (1987) çalışmasında işsiz bireylerin işi olan bireylere göre daha depresif durumda olduklarını ve tekrar istihdam edilmeleri durumunda ise daha az depresif oldukları sonucunu elde etmiştir (Bolton ve Oatley, 1987:453). Tiggemann ve Winefield (1984) işsizliğin psikolojik etkilerine yönelik bir çalışma gerçekleştirmiş elde edilen sonuçlar işsizliğin gençler üzerinde önemli psikolojik etkilerinin olduğunu ve gençlerin uyum sağlama zorluğu, sıkıntı, mutsuzluk ve çaresizlik gibi olumsuz

duygular gösterdiklerini belirtmektedir. Ayrıca işsiz bireylerin istihdam halinde olan bireylere göre daha sıkıntılı oldukları ve yalnız çektikleri belirlenmiştir (Tiggemann ve Winefield, 1984:37). Liem and Liem (1988) tarafından gerçekleştirilen çalışmada altmış günden daha uzun süre işsiz kalan bireylerin istihdam halinde olan bireylere göre yüksek düzeyde anksiyete, depresyon, somatik rahatsızlıklar, kin duyguları ve paranoyaya sahip oldukları belirlenmiştir. Ayrıca 4-5 aydır işsiz olan bireylerin 2 aydır işsiz olan bireylere göre gösterdikleri kaygı belirtileri daha yüksektir (Darity ve Goldsmith, 1993:58).

Özellikle gençlerde öne çıkan işsizliğin önemli psikolojik davranış bozukluklarından bir diğeri ise intihar eğilimidir. Edinburg'de yapılan bir çalışmada genç işsizlerde intihar eğilimleri incelenmiş ve aralarında pozitif bir ilişkinin varlığı tespit edilmiştir. Oxford'da yapılan bir başka çalışmada ise alkol ve sakinleştirici kullanımına bağlı olarak kendini yaralama veya zehirlenme gibi eğilimlerin genç erkek işsizler yüksek olduğu görülmektedir (Tuncay vd, 2004:167).

İşsizliğin etkileri yada sonuçları bireyin bulunduğu konuma göre de farklılık gösterebilmekte örneğin aile reisinin işsiz olması ailede bulunan bütün bireyleri etkilerken bir başkasından sorumlu olmayan bireylerin yaşadığı işsizlik aile reislerine göre daha az etkili olabilmektedir. Aynı zamanda demografik özelliklere göre yaşanan işsizliğin etkileri bakımından farklılıkların olduğu belirtilmektedir. 20 yaşın altında ve 60 yaşın üzerinde bulunan işsiz bireylerin 20-59 yaş aralığında bulunan bireylere göre iş kaybından daha az etkilendikleri görülmektedir. Eğitim seviyesi yüksek olmayan bireylerin ve kadınların iş kaybı durumunda veya işsizlik sürecinde daha fazla acı ve üzüntü yaşadıkları belirlenmiştir (Yüksel, 2003:23).

4. GEREÇ VE YÖNTEMLER

Bu çalışma; Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim ve Araştırma Merkezi (ÇASGEM) bünyesinde, 05.12.2010 tarih ve 27776 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiş olan, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim Uzman Yardımcılığı Giriş ve Uzmanlık Yeterlilik Sınavları Hakkındaki Yönetmelik hükümlerine göre hazırlanmıştır.

4.1. Araştırmanın Amacı

İşsizlik, günümüzde küresel bir sorundur. Bu sorundan en çok toplumun dinamik ve gelişmeye en açık kesimi olan gençler etkilenmektedir. Bireyin gelecekteki iş ve mesleğinin diğer bir ifadeyle çalışma hayatının ve işgücü niteliğinin belirleyici faktörlerinden olan eğitim düzeyinin yükselmesi gençlere işgücü piyasasında üstünlük sağlamak gibi görünse de genç işsizliğin önemli bir bölümü eğitilmiş genç işsizlerden oluşmaktadır. Bu çalışmanın amacı, eğitim hayatına devam eden ve aynı zamanda işgücü piyasasına girmeye hazırlanan 8. ve 10. dönemde öğrenim gören üniversite öğrencilerinden anket uygulamasına katılanların kaygı ve umutsuzluk düzeylerini tespit etmek, kaygı ve umutsuzluk düzeyi ile işgücü piyasasına ait beklenti ve deneyimler arasında bir ilişki olup olmadığını ortaya koymaktır. Ayrıca üniversitede eğitim alınan bölüm, cinsiyet, akademik başarı düzeyi gibi değişkenlerle kaygı ve umutsuzluk düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi çalışmanın amaçları arasında yer almaktadır.

4.2. Araştırmanın Varsayımları

1. Araştırma kapsamında kullanılacak olan anketlerin ilgili bilimsel yöntemlere uygun şekilde yapıldığı ve ölçme aracının ölçtüğü özellikler bakımından geçerli ve güvenilir sonuçlar elde ettiği varsayılmaktadır.
2. Katılımcıların kendilerine sunulan anketi doğru ve dürüst bir şekilde cevapladıkları varsayılmaktadır.
3. Alanın uzmanları tarafından literatüre kazandırılan çalışmaların bilimsel nitelikte olduğu kabul edilmiştir.

4.3. Evren ve Örneklem

Bu çalışma, 2013-2014 eğitim-öğretim yılında Ankara ilindeki bir üniversitenin fakültelerindeki lisans programlarında 8. ve 10. dönemde öğrenim gören öğrenciler arasında gerçekleştirilmiştir. Araştırma evreni 2013-2014 eğitim-öğretim yılında Ankara ilindeki bir üniversitenin meslek yüksekokulları, yüksekokulları, enstitüleri ve devlet konservatuarı hariç olmak üzere 8. ve 10. dönemde eğitim gören öğrencileridir. Araştırmada ilgili üniversitenin bazı fakülteleri gerekli yasal izinlerin alınamaması, öğrencilere ulaşma zorluğu, fakültelerin eğitim-öğretim faaliyetlerine son verilmesi gibi nedenlerle çalışma kapsamına alınamamıştır. Evrenden tabakalı tesadüfî örnekleme yöntemiyle örneklem çekilmiş elde edilen örneklem büyüklüğü fakültelelere oransal olarak dağıtılmıştır. Örneklem Edebiyat, Fen, Eğitim, Hukuk, İktisadi ve İdari Bilimler, İletişim, Mühendislik, Mimarlık, Sağlık Bilimleri, Sanat ve Tasarım, Teknoloji ve Turizm Fakültesi olmak üzere toplam on iki fakültenin lisans

programlarına kayıtlı bulunan 8. ve 10. dönemdeki öğrencilerden oluşmaktadır. Araştırma yapılacak olan evren büyüklüğünün 10000'den büyük olması nedeniyle örneklem büyüklüğü (4.1) ve (4.2) nolu eşitlikler vasıtasıyla belirlenmiştir.

$$n_0 = \frac{t^2 pq}{d^2} \quad (4.1)$$

(4.1) nolu eşitlik ile n_0 ilk yaklaşım değeri elde edilecektir. Nihai örneklem büyüklüğü ise (4.2) nolu eşitlik ile elde edilmiştir.

$$n = \frac{n_0}{1 + \frac{n_0 - 1}{N}} \quad (4.2)$$

Araştırmanın evreni (N) 6274'si kadın 5873'ü erkek olmak üzere 12615 öğrenciden oluşmaktadır. p ve q değerleri, maksimum örnek büyüklüğünü elde etmek amacıyla mevcut çalışmada p=0,50, q=0,50 olarak kabul edilmiştir. Örneklem hatası d=0,05 olarak alınmıştır. $\alpha= 0,05$ 'de t değeri 1.96'dır. Tüm bu değerler ilgili formüller kullanılarak hesaplamaya dâhil edildiğinde, bu tez kapsamında yapılacak olan araştırmada %95 güvenirlilikte örnek çapı 373 kişi olarak hesaplanmıştır. Elde edilen örnek büyüklüğü cinsiyet bazında iki tabaka halinde olmasından dolayı 746 kişi olarak belirlenmiş, her bir tabaka için belirlenen örnek çapı öncelikle fakültelerde, sonrasında ise fakülte içerisinde yer alan lisans programlarında kayıtlı öğrenci sayısına göre oransal olarak dağıtılmıştır. Oransal olarak dağıtma işleminde yapılan yuvarlama işleminden dolayı örnek çapı 751 kişi olarak kabul edilmiştir. Böylece örneklem büyüklüğü ilgili üniversitenin on iki fakültesinde 8. ve 10. dönemde öğrenim görmekte olan 751 öğrenciden oluşmaktadır. Evrenin %5'i örneklem olarak alınmıştır. Çizelge 4.1'de seçilen örneklem ilişkili sayılara yer verilmiştir.

Tablo 4.1: Tabaka Bazında Seçilen Örnekleme İlişkin Cinsiyet Dağılımı

	EVREN		ÖRNEK ÇAPI		GERÇEKLEŞME		ÖRNEKLEM YÜZDESİ
	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	
Fen F.	862	517	51	31	51	31	10,9
Edebiyat F.	601	447	36	26	36	27	8,4
Eğitim F.	1956	893	116	53	116	53	22,4
Hukuk F.	238	273	14	16	14	16	4,0
İİBF	1545	1881	91	111	90	112	27,0
İletişim F.	209	248	12	15	13	15	3,6
Mühendislik F.	588	988	35	58	31	63	12,5
Mimarlık F.	154	134	9	8	10	8	2,3
SBF	148	26	9	2	9	2	1,5
STF	184	22	11	1	11	1	1,6
Teknoloji F.	33	122	2	7	3	7	1,3
Turizm F.	224	322	13	19	13	19	4,3
Toplam	6742	5873	399	347	397	354	100

4.4. Araştırmanın Planı

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim Uzmanlığı tez çalışması kapsamında yapılan anket çalışması Ankara ilindeki bir üniversitenin Edebiyat, Fen, Eğitim, Hukuk, İktisadi ve İdari Bilimler, İletişim, Mühendislik, Mimarlık, Sağlık Bilimleri, Sanat ve Tasarım, Teknoloji ve Turizm Fakültelerinde Mart-Nisan-Mayıs 2014 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir.

4.5. Seçim Kriterleri

Katılımcıların ilgili üniversitenin öğrencisi olması, en temel seçim kriteri olarak kabul edilmiştir. Ayrıca ilgili üniversitede yapılacak bu araştırmada yer alacak öğrencilerin Edebiyat, Fen, Eğitim, Hukuk, İktisadi ve İdari Bilimler, İletişim, Mühendislik, Mimarlık, Sağlık Bilimleri, Sanat ve Tasarım, Teknoloji ve Turizm Fakültesi lisans programlarında kayıtlı olup 8. ve 10. dönemde öğrenim görmekte olması da bir diğer seçim kriterini oluşturmaktadır. İlgili üniversitenin meslek yüksekokulları, yüksekokulları, enstitüleri ve devlet konservatuarı çalışma kapsamına alınmamıştır. Araştırma kapsamında ilgili üniversitenin bazı fakülteleri, gerekli yasal izinlerin alınamaması, öğrencilere ulaşma zorluğu, fakültelerin eğitim-öğretim faaliyetlerine son verilmesi gibi nedenlerle çalışma kapsamına alınmamıştır. Öğrenciler ile yüz yüze görüşme ile yöneltilen anket formunun doldurulması nedeniyle çalışma kapsamında uygulanacak anketler araştırmaya katılmak isteyen öğrencilere uygulanmıştır.

4.6. Araştırma Soruları

8. ve 10. dönemde öğrenim gören öğrenciler arasında;

1. Durumluk kaygı, sürekli kaygı ve umutsuzluk düzeyi bakımından cinsiyetin önemi var mıdır?
2. Üniversite bünyesindeki fakültelere göre durumluk kaygı, sürekli kaygı ve umutsuzluk düzeyi bakımından bir fark var mıdır?

3. Akademik başarı düzeyine göre durumluk kaygı, sürekli kaygı ve umutsuzluk düzeyi bakımından bir fark var mıdır?
4. İş deneyimlerinin olup olmaması açısından durumluk kaygı, sürekli kaygı ve umutsuzluk düzeyi bakımından bir fark var mıdır?
5. Alınan eğitime uygun bir iş bulmak için geçmesi beklenen süre açısından durumluk kaygı, sürekli kaygı ve umutsuzluk düzeyi bakımından bir fark var mıdır?
6. Alınan eğitimin iş yaşamına başlangıç için yeterliliği bakımından durumluk kaygı, sürekli kaygı ve umutsuzluk düzeyi bakımından bir fark var mıdır?

4.7. Sınırlılıklar

1. Bu araştırma Ankara ilindeki bir üniversitenin Edebiyat, Fen, Eğitim, Hukuk, İktisadi ve İdari Bilimler, İletişim, Mühendislik, Mimarlık, Sağlık Bilimleri, Sanat ve Tasarım, Teknoloji ve Turizm Fakülteleri lisans programlarında kayıtlı olup 8. ve 10. dönemde öğrenim görmekte öğrenciler ile sınırlıdır.
2. Araştırma, amacı kapsamında uygulanacak olan anket soruları ile sınırlıdır.
3. Araştırma, kullanılan ölçeklerin geçerlik ve güvenilirliği doğrultusunda ölçtüğü kadarıyla sınırlıdır.
4. Araştırma, anket sorularına verilen yanıtlar ile sınırlıdır.

5. Araştırmaya verilen cevaplar, katılımcıların anket çalışmasının yürütüldüğü andaki görüşleri ile sınırlıdır.
6. Araştırmada elde edilen verilerin ve sonuçların geçerlilikleri anketin uygulandığı zaman kesiti ile sınırlıdır.

4.8. Veri Toplama Aracı

Uzmanlık Tezi kapsamında gerçekleştirilen anket çalışmasında bilgi sağlama araçlarından anket yöntemi kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak ise bilgi formu ile Beck Umutsuzluk Ölçeği ve Spielberger Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri kullanılmıştır.

Uzmanlık tezi kapsamında kullanılan anket üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm bilgi formu olup yaş, cinsiyet, akademik başarı düzeyi gibi bilgiler ile işgücü piyasasına ait beklenti ve deneyimlere ilişkin sorular içermekte ve ilk 9 sorudan oluşmaktadır. Akademik başarı düzeyine ilişkin değerlendirmede herhangi bir kriter dikkate alınmadan bireylere kendilerini ne düzeyde başarılı gördüklerini bununla birlikte üniversite eğitiminin iş yaşamına başlangıç için yeterli olup olmadığına dair fikirlerini ve iş deneyimlerinin bulunup bulunmadığını belirtmeleri istenmiştir. Bir yıl içerisinde iş bulunmaması durumunda bireye uygun olan durumun ve üniversite eğitimi dışında sahip olunan avantajların belirtilmesinde birden fazla seçenek değerlendirmeye alınmıştır. İkinci bölümde Beck Umutsuzluk Ölçeği, üçüncü bölümde ise Spielberger Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri yer almaktadır.

Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri (State-Trait Anxiety Inventory- STAI); Spielberger durumluk kaygıyı bireyin tehdit edici olarak yorumladığı özel durumları sonucunda oluşan, şiddeti ve süresi, algılanan tehdidin miktarı ve bireyin tehlikeli durum yorumunun kalıcılığıyla ilişkili, sürekli karşılaşılmayan olaylarda bireyin gösterdiği geçici duygusal tepkiler olarak ifade etmektedir. Bireylerin durumluk ve sürekli kaygı düzeylerini belirlemek amacıyla Spielberger ve arkadaşları tarafından (1964) Spielberger Durumluk- Sürekli Kaygı Envanteri geliştirilmiştir. Ölçeğin, Türkçe güvenilirlik ve geçerlik çalışmaları Necla Öner ve Ayhan Le Compte tarafından (1983) gerçekleştirilmiştir. Durumluk-Sürekli kaygı envanteri, 14 yaş ve üzerindeki gençlerde ve yetişkin bireylerde kaygıyı ölçmektedir. Bir tür kendini değerlendirme aracı olan envanter, kısa ifadelerden oluşan 40 maddeyi içermekte ve iki ölçekten oluşmaktadır. Bunlardan ilki ilk 20 maddeden oluşan durumluk kaygı ölçeği, bir diğer 20 maddeden oluşan sürekli kaygı ölçeği olup ölçekler birbirinden bağımsızdır (Dursun ve Aytaç, 2009:75). Envanter içerisinde yer alan Durumluk Kaygı Ölçeği belli bir anda ve belirli koşullar altında bireyin kendini nasıl hissettiğini tanımlamasını ve içinde bulunduğu duruma ilişkin duygularını dikkate alarak cevaplamasını; Sürekli Kaygı Ölçeği ise, bireyin genellikle nasıl hissettiğini tanımlamasını gerektirmektedir (Kaya ve Varol, 2004:41).

Öner ve Le Compte (1983) tarafından gerçekleştirilen güvenilirlik çalışmasında Durumluk-Sürekli Kaygı Ölçeğinin Cronbach Alpha Güvenilirlik Katsayısı Sürekli Kaygı Ölçeği için 0,86-0,92 arasında, Durumluk Kaygı Ölçeği için ise 0,83-0,92 arasında bulunmuştur. Test- Tekrar Test Güvenilirlik Katsayısı Sürekli Kaygı Ölçeği için 0,73-0,86 arasında Durumluk Kaygı Ölçeği için ise 0,16-0,54 arasında bulunmuştur (Öner, 1997:368). Bu tez çalışması kapsamında elde edilen verilerden

Sürekli Kaygı Ölçeğinin Alpha Güvenilirlik Katsayısı 0,858, Durumluk Kaygı Ölçeğinin Alpha Güvenilirlik katsayısı 0,923'dür.

Öner (1997), Durumluk-Sürekli Kaygı Envanterini 226 bireye (N=226) normal ve kaygılı oldukları durumlarda uygulamış, kaygılı oldukları durumlarda durumluk kaygı düzeyleri normal zamanlardaki kaygı düzeylerinden yüksek bulunmuş ve bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğunu belirtmiş ($p<0,0001$), sürekli kaygı düzeyleri arasında ise önemli bir farklılık görülmemiştir. Elde edilen bu sonuç ölçeğin yapı geçerliliğinin kanıtı sayılmıştır (Kaya ve Varol, 2004:41).

Yirmişer ifadeden toplam kırk ifade içeren Durumluk - Sürekli kaygı envanterinde yer alan her iki ölçekte 4'er cevap seçeneği ile olumsuz duyguları ifade eden doğrudan ve olumlu duyguları ifade eden tersine dönmüş ifadeler bulunmaktadır. Ölçeğin içerdiği bütün maddeler 1-4 arası puanlanmakta, tersine dönmüş ifadelerde ise puanlar tersine çevrilerek değerlendirilmekte, artan puan yüksek kaygı düzeyini göstermektedir. Durumluk kaygı ölçeğinde 10 tane tersine dönmüş ifade bulunmakta olup bunlar 1, 2, 5, 8, 10, 11, 15, 16, 19 ve 20. maddelerdir. Sürekli kaygı ölçeğinde ise tersine dönmüş ifade sayısı 7 olup bunlar 21, 26, 27, 30, 33, 36 ve 39. maddelerdir. Ölçekten elde edilen toplam puan değeri 20 ile 80 arasında değişebilmekte, elde edilen toplam puanın yüksek olması kaygı seviyesinin yüksek olduğunu, küçük puan kaygı seviyesinin düşük olduğunu ifade etmektedir (Duman ve diğerleri 2009,28).

Beck Umutsuzluk Ölçeği – BUÖ (Hopelessness Scale); Umut ve umutsuzluk karşıt beklentileri ifade etmekte, gelecekle ilgili bir amacı gerçekleştirmedeki olumlu

beklenti umut, olumsuz beklentiler ise umutsuzluk olarak adlandırılmaktadır. (Seber ve Dilbaz, 1993:134). Bireylerin başarısızlıklarını hiçbir zaman yenemeyeceğine, problemlerinin çözemeyeceklerine inanması, gerçek bir neden olmadığı halde yaşantılarına yanlış anlamlar yüklemeleri ve amaç/amaçlarına ulaşmak için çaba göstermedikleri halde negatif sonuçlar beklemeleri umutsuzluk olarak tanımlanmaktadır (Dündar, 2009:79).

Bireyin geleceğe yönelik olumsuz beklentilerini ölçmeye yarayan, kendini değerlendirme türü bir ölçek olan Beck Umutsuzluk Ölçeği Beck, Lester ve Trexler (1974) tarafından geliştirilmiştir. Bireyin geleceğe yönelik karamsarlık derecesini belirlemeye çalışan umutsuzluk derecesini objektif sayılarla belirlemeyi amaçlamaktadır. Ölçek ile ilgili Türkiye’de ilk çalışma Seber (1991), ölçeğin geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları ise Durak ve Palabıyıkoglu (1994) tarafından gerçekleştirilmiştir (Durak ve Palabıyıkoglu 1994:312).

Toplamda 20 maddeden oluşan Beck Umutsuzluk Ölçeği, geleceğe yönelik duygu ve düşünceleri belirten ifadelerden oluşmaktadır. Beck Umutsuzluk Ölçeğine ilişkin Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı 0,86, Test- Tekrar Test Güvenilirlik Katsayısı ise 0,737 olarak bulunmuştur (Seber vd, 1994:141). Bu tez çalışması kapsamında elde edilen verilerden Beck Umutsuzluk Ölçeği Cronbach Alpha Güvenilirlik Katsayısı 0,846 bulunmuştur.

Beck Umutsuzluk ölçeğinin hasta ve kontrol gruplarındaki olgulara uygulanması sonucunda elde edilen puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlılığı student-t testi ile sınanmış ($p < 0,001$), her iki grubun puan ortalamalarının

önemli düzeyde farklı bulunmuş ve bu anlamlı fark umutsuzluk ölçeğinin bahsi geçen iki grubu birbirinden anlamlı düzeyde ayırdığını ortaya koymuştur. Elde edilen bu sonuç ölçeğin yapı geçerliliğinin kanıtı sayılmıştır (Seber vd, 1993, 134-138).

Beck Umutsuzluk Ölçeği'nin 1, 3, 7, 11 ve 18. maddeleri “gelecek ile ilgili duygular ve beklentiler” faktörünü; 2, 4, 9, 12, 14, 16, 17 ve 20. maddeleri “motivasyon kaybı” faktörünü; 5, 6, 8, 10, 13, 15 ve 19. maddeleri ise “umut” faktörünü oluşturmaktadır (Durak ve Palabıyıkoglu, 1994:317). Beck Umutsuzluk Ölçeği'nin yanıtlanmasında bireyden kendisine uygun gelen ifadeler için “doğru”, kendisine uygun olmayan ifadeler için “yanlış” şıkkının işaretlenmesi istenmektedir. Bu ifadelerden 11 doğru, 9 yanlış anahtar yanıtı vardır. Anahtara uyumlu ifadeler olan 2, 4, 7, 9, 11, 12, 14, 16, 17, 18, 20. sorulara verilen yanıt evet ise “1” puan; uyumsuz ifadeler olan 1, 3, 5, 6, 8, 10, 13, 15 ve 19. sorulara verilen cevaplar hayır ise “1” puan verilmektedir. Bunların aksine verilen cevaplarda ise “0” puan verilmektedir. Elde edilen toplam puan “umutsuzluk” puanını oluşturmaktadır. Ölçekten alınabilecek puanlar 0-20 arasında değişmektedir. Alınan puanın yüksek olması bireydeki umutsuzluğun yüksek olduğunu göstermektedir (Duman vd, 2009:28). Umutsuzluk puanları dört grupta sınıflandırmış, 0-3 arası umutsuzluğun tamamen olmadığını, 4-8 arası hafif umutsuzluk olduğunu, 9-14 arası orta seviyede umutsuzluk olduğunu, 15-20 arası ileri derecede umutsuzluk olduğunu ve klinik düzeyde umutsuzluğa geçiş puanını 9 (orta ve ileri) olarak belirlemişlerdir. (Cunningham, 2006:64).

4.9. Verilerin İstatistiksel Açıdan Değerlendirilmesi ve Analizi

Araştırmadan elde edilen veriler SPSS for Windows 21.0 programı ile analiz edilmiştir. Soru formundan elde edilen verilerin iç tutarlılıkları Cronbach-Alpha Güvenilirlik Katsayısı ile hesaplanmıştır. Anket formundan elde edilen bulguların sunumunda sürekli değişkenler için oran, aritmetik ortalama, standart sapma gibi betimsel istatistikler, niteliksel veriler için frekans tabloları kullanılmıştır. Nicel değişkenlerin normal dağılım özelliği Kolmogorov – Smirnov testi ile incelenmiştir. Ayrıca, nicel değişkenlerin ortalamalarını karşılaştırmada normal dağılım sergileyen veri setleri için Independent Samples t testi, Tek Yönlü Varyans Analizi (one-way ANOVA) gibi parametrik testler, normal dağılım sergilemeyen veri setleri için Mann Whitney U Testi, Kruskal Wallis gibi parametrik olmayan testler kullanılmıştır. Tek yönlü varyans analizi ve Kruskal Wallis testi sonucunda gerektiği takdirde farklılıkların hangi kriterler arasında olduğunu tespit etmek için uygun olan Post Hoc yöntemleri uygulanmıştır. İstatistiksel değerlendirmelerde yanılma düzeyi olarak $\alpha=0.05$ değeri seçilmiştir. Bu değere eşit ya da küçük p değerleri için “istatistiksel açıdan anlamlı (önemli) derecede farklılığın olduğu” yorumu yapılmıştır.

5. BULGULAR

Araştırmanın amacında değinildiği üzere; bu çalışmada eğitimi hayatına devam eden ve aynı zamanda işgücü piyasasına girmeye hazırlanan Ankara ilindeki bir üniversitenin 8. ve 10. dönemlerinde öğrenim gören öğrencilerden anket uygulamasına katılanların kaygı ve umutsuzluk düzeylerini tespit etmek, kaygı ve umutsuzluk düzeyi ile işgücü piyasasına ait beklenti ve deneyimler bunun yanı sıra üniversitede eğitim alınan fakülte, cinsiyet, akademik başarı düzeyi gibi değişkenler arasındaki ilişkinin belirlenmesi hedeflenmiştir. Bu bölümde belirlenen amaç çerçevesinde elde edilen bulgular yer almaktadır.

Çalışmanın bu kısmında araştırmaya katılan 751 üniversite öğrencisinin özelliklerini belirlemek üzere hazırlanan demografik sorulara verilen yanıtlara ilişkin frekans dağılımları verilmektedir.

Tablo 5.1: Katılımcıların Cinsiyet Dağılımı

Cinsiyet	Frekans	%
Kadın	397	52,9
Erkek	354	47,1
Toplam	751	100,0

Katılımcıların %52,9'u kadın, kalan %47,1'i erkek öğrencilerden oluşmaktadır. Katılımcıların ortalama yaş düzeyi $22,6 \pm 1,05$ olarak hesaplanmıştır. Tablo 5.2'de fakülteler için belirlenen örnek çapları ve anket uygulaması gerçekleştirilen öğrenci sayısı verilmektedir. Çalışma kapsamında İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Eğitim

Fakültesi ve Mühendislik Fakültesi kayıtlı bulunan öğrenci sayılarının yüksek olması nedeniyle örnekleme yüksek örnek çaplarıyla temsil edilmektedir.

Tablo 5.2: Katılımcı Sayısının Fakülte Bazlı Dağılımı

Fakülte	Örnek Çapı	Ulaşılan Kişi Sayısı	Ulaşılan kişi Sayısı (%)
İletişim Fak.	27	28	3,7
Mimarlık Fak.	17	18	2,4
Hukuk Fak.	30	30	4,0
Mühendislik Fak.	93	94	12,5
Fen Fak.	82	82	10,9
Edebiyat Fak.	62	63	8,4
İktisadi ve İdari Bilimler Fak.	202	202	26,9
Eğitim Fak.	169	169	22,5
Sağlık Bilimleri Fak.	11	11	1,5
Teknoloji Fak.	9	10	1,3
Sanat Tasarımı Fak.	12	12	1,6
Turizm Fak.	32	32	4,3
Toplam	746	751	100

Demografik bilgi formu içerisinde kişilerin düşüncelerine göre akademik başarı düzeyi, üniversite eğitiminin iş yaşamına iyi bir başlangıç için yeterli olup olmadığı, bugüne kadar iş deneyimlerinin olup olmadığı ve alınan eğitime uygun işte çalışmak için geçmesi beklenen süre üzerine sorular sorulmuştur. Ayrıca üniversite eğitimi dışında hangi avantajlara sahip oldukları ve iş bulamamaları durumunda stratejilerinin ne olacağını belirtmeleri de istenmiştir.

Tablo 5.3: Bilgi Formu Sorularına Ait Tanımlayıcı İstatistikler

		Kadın (%)	Erkek (%)
Akademik başarı düzeyiniz nedir?	Çok İyi	7,6	6,2
	İyi	47,4	41,8
	Orta	41,8	42,1
	Kötü	3,0	8,8
	Çok Kötü	0,3	1,1
Alınan üniversite eğitimi iş yaşamına iyi bir başlangıç için yeterli mi?	Evet	35,3	36,2
	Karasızım	39,8	34,7
	Hayır	24,9	29,1
Bugüne kadar iş deneyiminiz oldu mu?	Evet	48,9	70,1
	Hayır	51,1	29,9
Üniversite eğitiminiz dışında sahip olduğunuz avantajlarınız neler? (Çok Seçmeli)	Yabancı Dil	20,46	23,08
	Yurtdışı Deneyimi	5,22	8,28
	Staj	33,19	23,47
	Mesleki Kurs	13,78	16,77
	Diğer	27,35	28,40
Alınan eğitime uygun bir işte çalışmak için geçmesi beklenen süre nedir?	1 yıl içinde	39,5	34,5
	3 yıl içinde	40,8	38,4
	5 yıl içinde	8,1	8,5
	Düşünmüyorum	11,6	18,6
Bir yıl içerisinde iş bulunamaması durumunda kendilerine en uygun strateji nedir? (Çok Seçmeli)	Askere gitmek	0,00	34,65
	Yüksek lisans yapmak	35,03	14,60
	Sınavlara hazırlanmak	41,76	28,96
	Kurslara katılmak	11,37	6,44
	Kendi işimi kurmak	4,87	9,90
	Diğer	6,96	5,45

Tablo 5.3'den elde edilen sonuçlar genel olarak değerlendirildiğinde, öğrencilerin kişisel düşüncelerine göre akademik başarı düzeyi değerlendirmelerinde kadın öğrencilerin “İyi”, erkek öğrencilerin “Orta” kriterinde; alınan üniversite eğitiminin iş yaşamında iyi bir başlangıç için değerli olup olmadığına ilişkin değerlendirmede kadın öğrenciler “Kararsızım”, erkek öğrenciler “Evet” kriterinde; bir iş deneyime sahip olunup olunmadığına yönelik soruda ise kadın öğrenciler “Hayır”, erkek öğrenciler “Evet” kriterinde; alınan eğitime uygun bir işte çalışmak için geçmesi beklenen süre beklentisinde her iki cinsiyet düzeyi için “3 yıl içerisinde” kriterinde en yüksek oranlar elde edilmiştir. Ayrıca çoktan seçmeli kriterleri olan kişilerin üniversite eğitimi dışında sahip oldukları avantaja yönelik değerlendirmede genel eğilimin staj yapmış olmak, yabancı dil bilmek ve diğer kriterler (kişisel gelişim seminerlerine katılmak, kişisel yetenekler, kişilik özellikleri vb.) üzerinde olduğu görülmektedir. Katılımcıların mezuniyet sonrası bir yıl içinde iş bulamazlarsa olası stratejilerinin ne olacağını belirlemeye yönelik soruya kadınlardaki genel eğilim sınavlara hazırlanmak ve yüksek lisans yapmak iken erkekler de askere gitmek ve sınavlara hazırlanmaktır.

Bir yıl içerisinde iş bulunamaması durumundaki strateji planına ilişkin öğrenciler arasındaki genel eğilimin “Sınavlara hazırlanmak ve Yüksek lisans” kriterinde olduğu görülmektedir. Öğrencilerin büyük çoğunluğunun yüksek lisans yaparak işgücü piyasasına girişi ertelemekte, öğrencilik hayatlarına devam etme ya da işgücü piyasasına giriş için KPSS vb sınavlara hazırlanma eğilimindedirler. Cinsiyet bazlı bir değerlendirme yapıldığı takdirde kadınların “Sınavlara hazırlanmak ve Yüksek lisans yapmak” kriterlerine yöneldikleri, erkeklerin ise “Askere gitmek ve Sınavlara hazırlanmak” yöneliminde oldukları görülmektedir.

Araştırmada kullanılan ölçeklerin güvenilirlik analizi sonuçları Tablo 5.4’de verilmektedir. Buna göre kullanılan ölçeklerin güvenilirlik değerleri 0,846 ile 0,923 arasında değişmektedir. Elde edilen Cronbach Alpha değerleri sosyal bilimlerde kabul edilen sınırlar içerisinde yer almaktadır.

Tablo 5.4: Durumluk ve Sürekli Kaygı ile Umutsuzluk Ölçeği Değerlendirmelerine Ait Güvenilirlik Analizi Sonuçları

Güvenilirlik	Umutsuzluk	Durumluk Kaygı	Sürekli Kaygı
Cronbach Alpha	0,846	0,923	0,858

Katılımcıların kaygı ve umutsuzluk değişkenlerine ilişkin tanımlayıcı istatistikleri incelendiğinde ortalama umutsuzluk puanı $5,05 \pm 4,173$, ortalama durumluk kaygı puanı $40,51 \pm 10,942$ ve ortalama sürekli kaygı puanı $43,16 \pm 8,86$ ’dir.

Tablo 5.5: Durumluk ve Sürekli Kaygı ile Umutsuzluk Puanı Tanımlayıcı İstatistikler

Değişken	Ort.	S.S	Mak	Min	Varyans	K-S	P
Umutsuzluk	5,05	4,173	19	0	17,413	4,610	0,000
Durumluk Kaygı	40,51	10,942	75	20	119,738	1,959	0,001
Sürekli Kaygı	43,16	8,86	74	22	78,962	1,207	0,109

Umutsuzluk ile durumluk kaygı ve sürekli kaygı puanına yönelik analizlere başlanılmadan elde edilen veri setinin normal dağılıma uygunluğu “ Kolmogorov Smirnov Testi (K-S)” ile araştırılmıştır. Umutsuzluk ve durumluk kaygı ölçeklerinden elde edilen veriler normal dağılıma uymazken ($p < 0,05$), sürekli kaygı ölçeğinden elde edilen verilerin normal dağılıma uyduğu ($p > 0,05$) gözlemlenmiştir.

Tablo 5.6: Cinsiyete Göre Durumluk ve Sürekli Kaygı ile Umutsuzluk Puanları

Ölçekler	Cinsiyet						Testler	
	Erkek			Kadın			Test İst.	P
	N	Ort	S.S.	N	Ort	S.S.		
Durumluk Kaygı	354	38,49	10,425	397	42,30	11,091	MWU=55736	0,000
Sürekli Kaygı	354	40,23	8,411	397	45,78	8,480	t=8,991	0,000
Umutsuzluk	354	4,85	4,179	397	5,23	4,164	MWU=65422	0,101

Tablo 5.6’da cinsiyet etkenine göre katılımcıların kaygı ve umutsuzluk puanları arasında fark olup olmadığına ilişkin sonuçlar verilmektedir. Buna göre kadın öğrencilerin durumluk ve sürekli kaygı puanları, erkek öğrencilerden yüksek olup aralarındaki fark istatistiksel açıdan anlamlıdır ($p < 0,05$). Bir diğer ifadeyle kadın öğrencilerin (medyan=41) erkek öğrencilere (medyan=37) göre daha fazla durumluk kaygıya; yine kadın öğrencilerin (ortalama=45,78) erkek öğrencilere (ortalama=40,23) göre daha fazla sürekli kaygıya sahip oldukları söylenebilmektedir. Cinsiyet açısından umutsuzluk puanları incelendiğinde erkek ve kadın öğrencilerin umutsuzluk puanları bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir sonuç elde edilememiştir ($p > 0,05$) (kadın medyan=4,00, erkek medyan=3,5)

Tablo 5.7: Akademik Başarı Düzeyine Göre Durumluk ve Sürekli Kaygı ile Umutsuzluk Puanları

Akademik Başarı Düzeyi	Umutsuzluk			Durumluk Kaygı			Sürekli Kaygı		
	N	Ort	S.S.	N	Ort	S.S.	N	Ort	S.S.
Çok İyi	52	4,94	4,198	52	39,31	12,268	52	43,98	9,428
İyi	336	4,23	3,621	336	39,75	10,409	336	42,25	8,499
Orta	315	5,45	4,290	315	41,44	11,267	315	43,82	9,147
Kötü	43	8,49	5,059	43	41,16	10,454	43	44,58	8,675
Çok Kötü	5	6,60	5,413	5	39,40	14,241	5	42,60	11,415
Toplam	751	5,05	4,173	751	40,51	10,942	751	43,16	8,886
Test İst. p değeri	KW= 40,418 (0,000)			KW=4,321 (0,364)			F=1,713 (0,145)		

Tablo 5.7’de katılımcıların akademik başarı düzeyi etkenine göre sırasıyla umutsuzluk, durumluk kaygı ve süreklilik kaygı puanı bakımından farklılık olup olmadığı sorusunun yanıtı araştırılmaktadır. Elde edilen sonuçlar umutsuzluk puanı ve akademik başarı düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğunu ($p<0.05$) gösterirken, durumluk kaygı ve sürekli kaygı puanları ile akademik başarı düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir ($p=0,364>0,05$, $p=0,145>0,05$). Bir diğer ifadeyle bireylerin akademik başarı düzeyi değerlendirmelerine göre umutsuzluk puanları anlamlı farklılıklar gösterebilmektedir. Umutsuzluk puanı bakımından farklılığın hangi başarı düzeylerinden kaynaklandığını tespit etmede kullanılacak teste karar vermek için umutsuzluk puanı verisinin homojen varyans özelliği araştırılmış ve varyansların homojen dağılmadığı tespit edilmiştir (Levene İst=6,092, $p=0,000$). Bu durum umutsuzluk puanı veri setinin normal dağılım sergilemediği sonucunu desteklemektedir.

Tablo 5.8: Akademik Başarı Düzeyine Göre Umutsuzluk Puanlarına İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları

Akademik Başarı Düzeyi	Akademik Başarı Düzeyi	p değeri
Çok İyi	İyi	0,388
	Orta	0,286
	Kötü	0,000*
	Çok Kötü	0,478
İyi	Çok İyi	0,388
	Orta	0,000*
	Kötü	0,000*
	Çok Kötü	0,293
Orta	Çok İyi	0,286
	İyi	0,000*
	Kötü	0,000*
	Çok Kötü	0,596
Kötü	Çok İyi	0,000*
	İyi	0,000*
	Orta	0,000*
	Çok Kötü	0,488
Çok Kötü	Çok İyi	0,478
	İyi	0,293
	Orta	0,596
	Kötü	0,488

* Post Hoc Analiz için Bonferroni düzeltmesi yapılmıştır: $p < 0,01$.

Tablo 5.7’de öğrencilerin akademik başarı düzeylerine göre umutsuzluk puanında en yüksek ortalama “Kötü”, en düşük ortalama ise “İyi” düzeyindedir. Farklılığın kaynaklandığı akademik başarı düzeyini tespit etmek için Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Tablo 5.8’de verilen ikili karşılaştırma sonuçlarına göre “Çok İyi-Kötü”, “İyi-Orta”, “İyi- Kötü”, “Orta-Kötü” düzeyleri arasında anlamlı farklılıklar bulunmaktadır.

Tablo 5.9: Öğrenim Görülen Fakültele göre Durumluk ve Sürekli Kaygı ile Umutsuzluk Puanları

Fakülteler	Umutsuzluk			Durumluk Kaygı			Sürekli Kaygı		
	N	Ort	S.S.	N	Ort	S.S.	N	Ort	S.S.
İletişim F.	28	5,89	5,405	28	42,04	9,442	28	49,68	8,318
Mimarlık F.	18	3,89	2,742	18	42,11	8,663	18	42,50	7,326
Hukuk F.	30	3,43	2,725	30	38,03	7,275	30	41,07	7,110
Mühendislik F.	94	4,66	3,851	94	39,78	9,739	94	42,54	7,852
Fen F.	82	5,84	4,734	82	42,44	13,086	82	43,07	9,842
Edebiyat F.	63	6,21	4,936	63	41,51	11,696	63	44,62	10,547
İİBF	202	5,16	4,054	202	39,66	12,045	202	42,16	9,119
Eğitim F.	169	4,72	3,855	169	40,84	10,311	169	43,76	8,305
SBF	11	4,64	3,042	11	41,64	8,663	11	47,45	4,987
Teknoloji F.	10	3,90	5,567	10	36,90	10,765	10	39,60	9,336
STF	12	4,17	3,664	12	47,17	8,376	12	45,92	5,664
Turizm F.	32	5,31	4,344	32	37,63	8,043	32	40,69	8,855
Toplam	751	5,05	4,173	751	40,51	10,942	751	43,16	8,886
Test p değeri	KW= 15,129 (0,177)			KW=18,303 (0,075)			F=2,811 (0,010)		

Tablo 5.9’da verilen sonuçlar fakülte düzeyine göre sırasıyla umutsuzluk, durumluk kaygı ve süreklilik kaygı puanları bakımından farklılık olup olmadığını göstermektedir. Elde edilen sonuçlara göre umutsuzluk ve durumluk kaygı puanı ile öğrenim görülen fakülte düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar ($p>0,05$) görülmezken, sürekli kaygı puanı ile öğrenim görülen fakülte düzeyi arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p=0,010<0,05$). Bu durum öğrencilerin öğrenim gördükleri fakülte düzeyine göre sürekli kaygı puanının anlamlı farklılıklar gösterebildiğini ifade etmektedir. Sürekli

kaygı puanı bakımından farklılığın hangi fakülte düzeylerinden kaynaklandığını tespit edebilmek ve kullanılacak teste karar verebilmek için sürekli kaygı düzeyi verisinin homojen varyans özelliği araştırılmış ve varyansların homojen dağılmadığı tespit edilmiştir (Levene ist=2,278, p=0.010).

Tablo 5.10: Öğrenim Görülen Fakültele göre Sürekli Kaygı Puanlarına İlişkin Dunnett T3 Sonuçları

Fakülte	Fakülte	p değeri	Fakülte	Fakülte	p değeri
İletişim Fakültesi	Mimarlık Fakültesi	0,195	Mimarlık Fakültesi	İletişim Fakültesi	0,195
	Hukuk Fakültesi*	0,006*		Hukuk Fakültesi	1,000
	Mühendislik Fakültesi*	0,014*		Mühendislik Fakültesi	1,000
	Fen Fakültesi	0,064		Fen Fakültesi	1,000
	Edebiyat Fakültesi	0,610		Edebiyat Fakültesi	1,000
	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi*	0,005*		İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	1,000
	Eğitim Fakültesi	0,074		Eğitim Fakültesi	1,000
	Sağlık Bilimleri Fakültesi	1,000		Sağlık Bilimleri Fakültesi	0,821
	Teknoloji Fakültesi	0,301		Teknoloji Fakültesi	1,000
	Sanat ve Tasarım Fakültesi	0,991		Sanat ve Tasarım Fakültesi	0,999
	Turizm Fakültesi*	0,010*		Turizm Fakültesi	1,000
Hukuk Fakültesi	İletişim Fakültesi*	0,006*	Mühendislik Fakültesi	İletişim Fakültesi*	0,014*
	Mimarlık Fakültesi	1,000		Mimarlık Fakültesi	1,000
	Mühendislik Fakültesi	1,000		Hukuk Fakültesi	1,000
	Fen Fakültesi	1,000		Fen Fakültesi	1,000
	Edebiyat Fakültesi	0,963		Edebiyat Fakültesi	1,000
	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	1,000		İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	1,000
	Eğitim Fakültesi	0,966		Eğitim Fakültesi	1,000
	Sağlık Bilimleri Fakültesi	0,168		Sağlık Bilimleri Fakültesi	0,357
	Teknoloji Fakültesi	1,000		Teknoloji Fakültesi	1,000
	Sanat ve Tasarım Fakültesi	0,713		Sanat ve Tasarım Fakültesi	0,943
	Turizm Fakültesi	1,000		Turizm Fakültesi	1,000

Tablo 5.10 Devamı

Fakülte	Fakülte	p değeri	Fakülte	Fakülte	p değeri
Fen Fakültesi	İletişim Fakültesi	0,064	Edebiyat Fakültesi	İletişim Fakültesi	0,610
	Mimarlık Fakültesi	1,000		Mimarlık Fakültesi	1,000
	Hukuk Fakültesi	1,000		Hukuk Fakültesi	0,963
	Mühendislik Fakültesi	1,000		Mühendislik Fakültesi	1,000
	Edebiyat Fakültesi	1,000		Fen Fakültesi	1,000
	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	1,000		İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	0,997
	Eğitim Fakültesi	1,000		Eğitim Fakültesi	1,000
	Sağlık Bilimleri Fakültesi	0,684		Sağlık Bilimleri Fakültesi	0,999
	Teknoloji Fakültesi	1,000		Teknoloji Fakültesi	0,989
	Sanat ve Tasarım Fakültesi	0,998		Sanat ve Tasarım Fakültesi	1,000
	Turizm Fakültesi	1,000		Turizm Fakültesi	0,961
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	İletişim Fakültesi*	0,005*	Eğitim. Fakültesi	İletişim Fakültesi	0,074
	Mimarlık Fakültesi	1,000		Mimarlık Fakültesi	1,000
	Hukuk Fakültesi	1,000		Hukuk Fakültesi	0,966
	Mühendislik Fakültesi	1,000		Mühendislik Fakültesi	1,000
	Fen Fakültesi	1,000		Fen Fakültesi	1,000
	Edebiyat Fakültesi	0,997		Edebiyat Fakültesi	1,000
	Eğitim Fakültesi	0,994		İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	0,994
	Sağlık Bilimleri Fakültesi	0,216		Sağlık Bilimleri Fakültesi	0,742
	Teknoloji Fakültesi	1,000		Teknoloji Fakültesi	0,996
	Sanat ve Tasarım Fakültesi	0,814		Sanat ve Tasarım Fakültesi	1,000
	Turizm Fakültesi	1,000		Turizm Fakültesi	0,974

Tablo 5.10 Devamı

Fakülte	Fakülte	p değeri	Fakülte	Fakülte	p değeri
Sağlık Bilimleri Fakültesi	İletişim Fakültesi	1,000	Teknoloji Fakültesi	İletişim Fakültesi	0,301
	Mimarlık Fakültesi	0,821		Mimarlık Fakültesi	1,000
	Hukuk Fakültesi	0,168		Hukuk Fakültesi	1,000
	Mühendislik Fakültesi	0,357		Mühendislik Fakültesi	1,000
	Fen Fakültesi	0,684		Fen Fakültesi	1,000
	Edebiyat Fakültesi	0,999		Edebiyat Fakültesi	0,989
	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	0,216		İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	1,000
	Eğitim Fakültesi	0,742		Eğitim Fakültesi	0,996
	Teknoloji Fakültesi	0,673		Sağlık Bilimleri Fakültesi	0,673
	Sanat ve Tasarım Fakültesi	1,000		Sanat ve Tasarım Fakültesi	0,930
	Turizm Fakültesi	0,191		Turizm Fakültesi	1,000
Sanat ve Tasarım Fakültesi	İletişim Fakültesi	0,991	Turizm Fakültesi	İletişim Fakültesi*	0,010
	Mimarlık Fakültesi	0,999		Mimarlık Fakültesi	1,000
	Hukuk Fakültesi	0,713		Hukuk Fakültesi	1,000
	Mühendislik Fakültesi	0,943		Mühendislik Fakültesi	1,000
	Fen Fakültesi	0,998		Fen Fakültesi	1,000
	Edebiyat Fakültesi	1,000		Edebiyat Fakültesi	0,961
	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	0,814		İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	1,000
	Eğitim Fakültesi	1,000		Eğitim Fakültesi	0,974
	Sağlık Bilimleri Fakültesi	1,000		Sağlık Bilimleri Fakültesi	0,191
	Teknoloji Fakültesi	0,930		Teknoloji Fakültesi	1,000
	Turizm Fakültesi	0,726		Sanat ve Tasarım Fakültesi	0,726

*Post Hoc Analiz için $p < 0,05$

Tablo 5.9’a göre öğrenim görülen fakülte düzeyi bakımından sürekli kaygı düzeyine ait en yüksek ortalama “İletişim Fakültesi”, en düşük ortalama ise “Teknoloji Fakültesi” düzeyindedir. Farklılığın kaynaklandığı öğrenim görülen fakülte düzeyini tespit etmek için uygulanan Dunnett T3 testi ikili karşılaştırma sonuçlarına göre “İletişim Fakültesi- Hukuk Fakültesi”, “İletişim Fakültesi – Mühendislik Fakültesi”, “İletişim Fakültesi - İİBF”, “İletişim Fakültesi –Turizm Fakültesi” düzeyleri arasında anlamlı farklılıklar bulunmaktadır.

Tablo 5.11: İş Deneyimine Göre Durumluk ve Sürekli Kaygı ile Umutsuzluk Puanları

Ölçekler	İş Deneyimi						Testler	
	Var			Yok			Test İst.	p
	N	Ort.	S.S.	N	Ort.	S.S.		
Durumluk Kaygı	442	39,71	10,811	309	41,64	11,046	MWU=61350	0,018
Sürekli Kaygı	442	42,33	8,977	309	44,35	8,630	t=-3,082	0,002
Umutsuzluk	442	4,81	4,087	309	5,39	4,276	MWU=62452	0,045

Tablo 5.11’de katılımcıların iş deneyimi etkenine göre sürekli ve durumluk kaygı ile umutsuzluk puanları arasında farklılık olup olmadığına ilişkin sonuçlar verilmektedir. Buna göre öğrencilerin iş deneyimlerinin bulunmamasına yönelik umutsuzluk, durumluk ve sürekli kaygı puanları, bulunmasına yönelik puanlardan yüksek olup aralarındaki fark istatistiksel açıdan anlamlıdır ($p < 0,05$). Bu çalışma kapsamında umutsuzluk düzeyi için iş deneyimi bulunması ve bulunmaması arasında tespit edilen istatistiksel anlamlı farkın uygulamada anlamlı olmadığı ve medyan değerlerinin (medyan=4) eşit olduğu tespit edilmiştir.

Durumluk kaygı ve sürekli kaygı düzeyleri de iş deneyimine göre anlamlı bir farklılık göstermekte, iş deneyiminin bulunmaması (durumluk kaygı medyan=40, sürekli kaygı ortalama=44,35) bulunmasına (durumluk kaygı medyan=39, sürekli kaygı ortalama=42,33) göre daha fazla durumluk ve sürekli kaygıya neden olduğu söylenebilmektedir.

Tablo 5.12: Alınan Eğitime Uygun Bir İş Bulabilmek İçin Geçmesi Beklenen Süre Düşüncelerine Göre Durumluk ve Sürekli Kaygı ile Umutsuzluk Puanları

İş Bulma	Umutsuzluk			Durumluk Kaygı			Sürekli Kaygı		
	N	Ort	S.S	N	Ort	S.S	N	Ort	S.S
1 yıl içerisinde	279	3,91	3,314	279	39,14	9,838	279	41,79	7,777
3 yıl içerisinde	298	5,18	4,096	298	41,01	11,097	298	43,61	8,768
5 yıl içerisinde	62	6,10	4,594	62	42,19	11,075	62	46,55	10,164
Düşünmüyorum	112	6,96	5,104	112	41,63	12,710	112	43,50	10,381
Toplam	751	5,05	4,173	751	40,51	10,942	751	43,16	8,886
Test p değeri	KW= 41,930 (0,000)			KW=5,057 (0,168)			F=5,637 (0,001)		

Tablo 5.12’de katılımcıların alınan eğitime uygun bir iş bulabilmek için geçmesi beklenen süre düzeyi düşüncesine göre umutsuzluk, durumluk kaygı ve süreklilik kaygı puanı bakımından farklılık olup olmadığına ilişkin sonuçlar verilmektedir. Elde edilen sonuçlara göre umutsuzluk ve sürekli kaygı puanları ile alınan eğitime uygun bir iş bulabilmek için geçmesi gereken süre düzeyi arasında anlamlı farklılık olduğu ($p<0.05$), durumluk kaygı puanı ile ise anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($p=0,168 >0,05$). Umutsuzluk ve sürekli kaygı düzeyi bakımından farklılığın hangi süre düzeylerinden kaynaklandığını tespit etmede kullanılacak teste

karar verebilmek için her iki değişkenin homojen varyans özelliği araştırılmış ve varyansların homojen dağılmadığı tespit edilmiştir. (Umutsuzluk Levene İst=13,385, p=0,000; Sürekli Kaygı Levene İst=6,092, p=0,000). Elde edilen Levene testi sonuçları umutsuzluk puanı veri setinin normal dağılım sergilemediği sonucunu desteklemektedir.

Tablo 5.13: Alınan Eğitime Uygun Bir İş Bulabilmek İçin Geçmesi Beklenen Süre Düşüncelerine Göre Umutsuzluk Puanlarına İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları

İş Bulma	İş Bulma	p değeri
1 yıl içerisinde	3 yıl içerisinde	0,000*
	5 yıl içerisinde	0,004*
	Düşünmüyorum	0,000*
3 yıl içerisinde	1 yıl içerisinde	0,000*
	5 yıl içerisinde	0,619
	Düşünmüyorum	0,007*
5 yıl içerisinde	1 yıl içerisinde	0,004*
	3 yıl içerisinde	0,619
	Düşünmüyorum	0,524
Düşünmüyorum	1 yıl içerisinde	0,000*
	3 yıl içerisinde	0,007*
	5 yıl içerisinde	0,524

* Post Hoc Analiz için Bonferroni düzeltmesi yapılmıştır: p<0,0125.

Tablo 5.12'ye göre alınan eğitime uygun bir iş bulabilmek için geçmesi beklenen süre düşüncesi ile ilgili en yüksek umutsuzluk puanı ortalaması "5 yıl içerisinde", en düşük umutsuzluk puanı ortalaması ise "1 yıl içerisinde" düzeyindedir. Farklılığın kaynaklandığı süre düşüncesinin tespiti için uygulanan Mann Whitney U testi ikili karşılaştırma sonuçlarına göre "1 yıl içerisinde - 3 yıl içerisinde", "1 yıl içerisinde – 5 yıl içerisinde", "1 yıl içerisinde - Düşünmüyorum", "3 yıl içerisinde – Düşünmüyorum" kriterleri arasında anlamlı farklılıklar bulunmaktadır.

Tablo 5.14: Alınan Eğitime Uygun Bir İş Bulabilmek İçin Geçmesi Beklenen Süre Düşüncelerine Göre Sürekli Kaygı Puanlarına İlişkin Dunnett T3 Testi Sonuçları

İş Bulma	İş Bulma	p değeri
1 yıl içerisinde	3 yıl içerisinde	0,049*
	5 yıl içerisinde	0,005*
	Düşünmüyorum	0,522
3 yıl içerisinde	1 yıl içerisinde	0,049*
	5 yıl içerisinde	0,202
	Düşünmüyorum	1,000
5 yıl içerisinde	1 yıl içerisinde	0,005*
	3 yıl içerisinde	0,202
	Düşünmüyorum	0,317
Düşünmüyorum	1 yıl içerisinde	0,522
	3 yıl içerisinde	1,000
	5 yıl içerisinde	0,317

*Post Hoc Analiz için $p < 0,05$

Tablo 5.12’de alınan eğitime uygun bir iş bulabilmek için geçmesi gereken süre düzeyine göre en yüksek sürekli kaygı puanı ortalaması “Düşünmüyorum”, en düşük sürekli kaygı puanı ortalama ise “1 yıl içerisinde” düzeyindedir. Farklılığın kaynaklandığı süre düşüncelerinin tespiti için uygulanan Dunnett T3 testi ikili karşılaştırma sonuçlarına göre “1 yıl içerisinde - 3 yıl içerisinde”, “1 yıl içerisinde – 5 yıl içerisinde” kriterleri arasında anlamlı farklılıklar bulunmaktadır.

Tablo 5.15: Alınan Eğitimin İş Yaşamına Başlangıç İçin Yeterliliği Düşüncelerine Göre Durumluk ve Sürekli Kaygı ile Umutsuzluk Puanları

	Umutsuzluk			Durumluk Kaygı			Sürekli Kaygı		
	N	Ort	S. S.	N	Ort	S.S	N	Ort	S.S
Eğitimin iş yaşamı için yeterliliği									
Evet	268	3,90	3,641	268	37,58	10,005	268	41,48	8,574
Hayır	281	5,23	4,055	281	41,53	10,667	281	44,05	8,853
Karasızım	202	6,35	4,578	202	42,96	10,678	202	44,16	9,052
Toplam	751	5,05	4,173	751	40,51	10,942	751	43,16	8,886
Test p değeri	KW= 48,278 (0,000)			KW=31,515 (0,000)			F=21,362 (0,000)		

Tablo 5.15’de alınan üniversite eğitiminin iş yaşamına başlangıç için yeterliliği düşüncesi açısından sırasıyla umutsuzluk, durumluk kaygı ve süreklilik kaygı puanı bakımından farklılık olup olmadığına ilişkin sonuçlar verilmektedir. Elde edilen sonuçlar umutsuzluk, durumluk kaygı ve süreklilik kaygı puanı ile alınan üniversite eğitiminin iş yaşamına başlangıç için yeterliliği düşüncesi arasında anlamlı farklılık olduğunu göstermektedir ($p < 0.05$). Umutsuzluk, durumluk kaygı ve sürekli kaygı düzeyleri için farklılığın hangi kriterlerden kaynaklandığını tespit etmek ve kullanılacak teste karar vermek için her üç veri setinin homojen varyans özelliği incelenmiştir. Umutsuzluk ve durumluk kaygı puanı veri setine ait varyanslar homojen dağılmazken (Umutsuzluk Levene İstatistiği= 9,193, $p=0,000$; Durumluk Kaygı Levene İstatistiği=2,951, $p=0,035$), sürekli kaygı veri setine ait varyansın homojen dağıldığı tespit edilmiştir (Sürekli Kaygı Levene ist=0,019, $p=0.981$). Elde edilen Levene testi sonuçları umutsuzluk ve durumluk kaygı puanı veri setinin normal dağılım sergilemediği sonucunu desteklemektedir.

Tablo 5.16: Alınan Eğitimin İş Yaşamına Başlangıç İçin Yeterliliği Düşüncelerine Göre Umutsuzluk Puanlarına İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları

Eğitimin iş yaşamı için yeterliliği	Eğitimin iş yaşamı için yeterliliği	p değeri
Evet	Kararsızım	0,000*
	Hayır	0,000*
Kararsızım	Evet	0,000*
	Hayır	0,014*
Hayır	Evet	0,000*
	Kararsızım	0,014*

* Post Hoc Analiz için Bonferroni düzeltmesi yapılmıştır: $p < 0,017$.

Tablo 5.15'e göre alınan eğitimin iş yaşamına başlangıç için yeterliliği düzeyine göre umutsuzluk puanı ile ilgili en yüksek ortalama "Kararsızım", en düşük ortalama ise "Evet" düzeyindedir. Farklılığın kaynaklandığı yeterlilik düşüncelerinin tespiti için uygulanan Mann Whitney U testi ikili karşılaştırma sonuçlarına göre "Evet - Kararsızım", "Evet – Hayır" ve "Kararsızım-Hayır" kriterleri arasında anlamlı farklılıklar bulunmaktadır.

Tablo 5.17: Alınan Eğitimin İş Yaşamına Başlangıç İçin Yeterliliği Düşüncelerine Göre Durumluk Kaygı Puanlarına İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları

Eğitimin iş yaşamı için yeterliliği	Eğitimin iş yaşamı için yeterliliği	p değeri
Evet	Kararsızım	0,000*
	Hayır	0,000*
Kararsızım	Evet	0,000*
	Hayır	0,352
Hayır	Evet	0,000*
	Kararsızım	0,352

* Post Hoc Analiz için Bonferroni düzeltmesi yapılmıştır: $p < 0,017$.

Tablo 5.15'e göre alınan eğitimin iş yaşamına başlangıç için yeterliliği etkenine göre durumluk kaygı ile ilgili en yüksek ortalama "Kararsızım", en düşük ortalama ise "Evet" düzeyindedir. Farklılığın kaynaklandığı yeterlilik düşüncelerinin tespiti için uygulanan Mann Whitney U testi ikili karşılaştırma sonuçlara göre "Evet - Kararsızım", "Evet – Hayır" düzeyleri arasında anlamlı farklılıklar bulunmaktadır.

Tablo 5.18: Alınan Eğitimin İş Yaşamına Başlangıç İçin Yeterliliği Düşüncelerine Göre Sürekli Kaygı Puanlarına İlişkin Scheffe Testi Sonuçları

Eğitimin iş yaşamı için yeterliliği	Eğitimin iş yaşamı için yeterliliği	p değeri
Evet	Kararsızım	0,003*
	Hayır	0,005*
Kararsızım	Evet	0,003*
	Hayır	0,991
Hayır	Evet	0,005*
	Kararsızım	0,991

Post Hoc Analizler için $p < 0,05$

Tablo 5.15'e göre alınan eğitimin iş yaşamına başlangıç için yeterliliği etkenine göre sürekli kaygı ile ilgili en yüksek ortalama "Kararsızım", en düşük ortalama ise "Evet" düzeyindedir. Farklılığın kaynaklandığı yeterlilik düşüncelerinin tespiti için uygulanan Scheffe testi ikili karşılaştırma sonuçlara göre "Evet - Kararsızım", "Evet – Hayır" düzeyleri arasında anlamlı farklılıklar bulunmaktadır.

Tablo5.19: Ölçekler Arası Korelasyonlar

	Umutsuzluk	Durumluk Kaygı	Sürekli Kaygı
Umutsuzluk	1		
Durumluk Kaygı	0,530	1	
Sürekli Kaygı	0,489	0,634	1

Tablo 5.19’da çalışma kapsamında kullanılan ölçeklere ilişkin korelasyon değerleri bulunmaktadır. Buna göre öğrencilerin umutsuzluk düzeyleri arttıkça durumluk ve sürekli kaygı düzeylerinin arttığı, benzer şekilde durumluk kaygılarının artmasının da sürekli kaygılarının artmasına neden olduğu görülmektedir.

6. GENEL DEĞERLENDİRME

Bu çalışma kapsamında işsizliğin insan üzerindeki psiko sosyal etkilerinden olan umutsuzluk ve kaygı, Beck Umutsuzluk Ölçeği ve Spielberger Durumluk Sürekli Kaygı Ölçeği vasıtasıyla, toplumun en önemli dinamiğini oluşturan gençler açısından incelenmektedir. Bu tez çalışmasında Ankara ilinde bulunan bir üniversiteye ait on iki fakültede 751 öğrenciyle anket uygulaması gerçekleştirilmiş ve elde edilen yanıtlara ilişkin sonuçlar derlenmiştir.

Uzmanlık tezi kapsamında yapılan araştırmaya katılan toplam 751 öğrencinin yaş ortalaması $22,6\pm 1,05$ 'tir. Katılımcıların %52,9'u kadın, %47,1'i erkektir. Ayrıca katılımcıların %26,9'u İktisadi ve İdari Bilimler, %22,5'i Eğitim, %12,5'i Mühendislik, %10,9'u Fen, %8,4'ü Edebiyat, %4,3'ü Turizm, %4'ü Hukuk, %3,7'si İletişim, %2,4'ü Mimarlık, %1,6'sı Sanat Tasarımı, %1,5'i Sağlık Bilimleri ve %1,3'ü Teknoloji Fakültesi öğrencisidir. Katılımcıların %44,7'si kişisel düşüncelerine göre akademik başarı düzeyi değerlendirmesini "İyi", %41,9'u "Orta", %6,9'u "Çok İyi", %5,7'si "Kötü" ve %0,7'si ise "Çok Kötü" olarak belirtmiştir. Ayrıca katılımcıların %37,4'ü alınan üniversite eğitiminin iş yaşamına başlangıç için yeterliliği hususunda kararsız kaldığını, %35,7'si yeterli ve %26,9'u yetersiz olduğunu belirtmiştir. Katılımcıların %58,9'u herhangi bir iş deneyimi olduğunu, %41,1'i ise olmadığını belirtmiştir. Katılımcıların %39,7'si alınan eğitime uygun bir işi 3 yıl içerisinde bulabileceğini düşünürken %37,2'si 1 yıl içerisinde, %8,3'ü 5 yıl içerisinde bulabileceğini düşünmektedir. Ayrıca katılımcıların %14,9'u alınan eğitime uygun bir bulabileceğini düşünmediğini belirtmiştir. Çoktan seçmeli olarak

yöneltilen üniversite eğitimi dışında sahip olunan avantaj sorusuna katılımcıların %28,19'u Staj, %21,81'i Yabancı Dil Bilgisi, %15,31'i Mesleki Kurs, %6,80'i ise Yurtdışı Eğitimi olduğunu ayrıca katılımcıların %27,89'u ise diğer seçeneğini belirtmiştir. Diğer seçeneğinde belirtilen başlıca avantajlar kişisel gelişim seminerlerine katılmak, kişilik özellik ve yeteneklerdir. Yine çoktan seçmeli olarak yöneltilen bir yıl içerisinde iş bulunamaması durumunda en uygun stratejilerinin ne olacağını sorusuna katılımcıların % 35,57'si sınavlara hazırlanmak, %25,15'i yüksek lisans yapmak, %16,77'si askere gitmek, %8,98'i kurslara katılmak, %7,31'i kendi işimi kurmak ve %6,23'ü diğer seçeneğini belirtmiştir.

Umutsuzluk ile durumluk ve sürekli kaygı puanlarının cinsiyet etkenine bağlı olarak değişip değişmediğinin araştırılması bu çalışmanın ilk araştırma sorusunu oluşturmaktadır. Bu çalışmada katılımcıların kaygı düzeyleri ile cinsiyet etkeni arasında anlamlı farklılıklar olup olmadığı incelendiğinde (Tablo 5.6), kadın öğrencilerin durumluk ve sürekli kaygı puanlarının erkek öğrencilerden yüksek olduğu ve aradaki bu farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmektedir. Literatürde yapılan çalışmalar incelendiğinde bir görüş birliğinin bulunmadığı görülmektedir. Üniversite öğrencileri ile ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında farklı sonuçlar elde edildiği görülmektedir. Ceylan (2004), Gündoğar ve diğerleri (2007), Duman ve diğerleri (2009), Şahin (2009) yapmış oldukları çalışmalarda erkek öğrencilerin kaygı puanlarının kadın öğrencilerden daha yüksek olduğunu ifade etmişlerdir. Çakmak ve Havedanlı (2004) çalışmasında kadın öğrencilerin kaygı puanlarının erkek öğrencilerden daha yüksek olduğunu fakat aradaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığını tespit etmiştir. Akgün ve diğerleri (2007),

Canbaz ve diğeri (2007), Karagün ve Çolak (2009), Karaman (2009) ve Dursun ve Aytaç (2009) gerçekleştirdikleri çalışmalarda kadın öğrencilerin kaygı puanlarının erkek öğrencilerden daha yüksek ve farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu sonucunu elde etmişlerdir. Üngören (2007), Arslan (2007), Tümerdem (2007) ve Doğan ve Çoban (2009) çalışmalarında ise cinsiyet bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilememiştir. Bu çalışma kapsamında elde edilen bulgular Akgün ve diğeri (2007), Canbaz ve diğeri (2007), Karagün ve Çolak (2009), Karaman (2009) ve Dursun ve Aytaç (2009) çalışmalarıyla paralel sonuçlar göstermektedir. Yapılan araştırma bulguları arasında farklı sonuçlar elde edilmesi araştırma yapılan örneklem özelliklerinin farklı olması, kullanılan kaygı ölçeğinin farklı olması ve kadın öğrencilerin yetiştikleri yer gibi araştırma kapsamında bulunmayan bir takım faktörlerden kaynaklanabilmektedir (Doğan ve Çoban, 2009:166).

Cinsiyet etkeni ile umutsuzluk puanları arasında anlamlı farklılıklar olup olmadığı incelendiğinde ise kadın ve erkek öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı sonuçlar elde edilememiştir. Üniversite öğrencileri ile ilgili yapılan çalışmalarda farklı sonuçların elde edildiği görülmektedir. Şahin (2009), Duman ve diğeri (2009), Çelikel ve Erkorkmaz (2008) ve Ağır (2007) gerçekleştirdikleri çalışmalarda erkek öğrencilerin umutsuzluk puanlarının kadın öğrencilerden daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Dursun ve Aytaç (2009) çalışmasında ise kadın öğrencilerin umutsuzluk puanlarının erkek öğrencilerden daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Bu çalışma, Gündoğar ve diğeri (2007), Tekin ve Filiz (2007),

Dereli ve Kabataş (2009) ve Kırımoğlu (2010) alışmalarıyla paralel sonuçlar elde etmektedir.

Akademik başarı düzeyi etkeni ile umutsuzluk, sürekli ve durumluk kaygı puanları arasında farklılık bulunup bulunmadığının araştırılması ise çalışmanın bir diğer araştırma sorusudur. Tablo 5.7’de elde edilen sonuçlara göre öğrencilerin üniversitedeki başarı düzeyleri ile umutsuzluk puanları arasındaki ilişki istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Farklılığın hangi başarı düzeyleri arasında olduğu incelendiğinde ise akademik başarı düzeyi “ok iyi, iyi ve orta” olan öğrencilerin “kötü” olan öğrencilere göre, akademik başarı düzeyi “iyi” olan öğrencilerin ise “orta” olan öğrencilere göre daha umutlu oldukları söylenebilir. Ehtiyar ve ngren (2008) ve elikel ve Erkorkmaz (2008) alışmalarında başarı düzeylerinin kötü olduğunu belirten öğrencilerin, iyi olduğunu belirtenlere oranla umutsuzluk düzeylerinin anlamlı derecede daha yüksek olduğu sonuçları elde edilmiştir. Bu durum gençlerin psikolojik durumları üzerinde akademik başarı düzeyinin doğrudan bir etkisinin bulunduğunu göstermekte ve akademik başarı düzeyi yüksek olan öğrencilerin hayata bakış açılarının olumlu veya umutsuz olan öğrencilerin akademik başarı düzeylerinin düşük olduğu, derslerine yeterince odaklanamayarak başarısız olabildikleri şeklinde değerlendirilebilir (elikel ve Erkorkmaz, 2008:128). Bu alışma sonuçları akademik başarı düzeyi ile umutsuzluk düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olduğunu belirten çalışmalarla paralel sonuçlar vermektedir.

Durumluk ve sürekli kaygı puanları ile akademik başarı düzeyi etkeni açısından istatistiksel olarak anlamlı sonuçlar elde edilememiştir. Literatürde akademik başarı

düzeıı etkeni ile kaygı düzeylerinde meydana gelen değişiklikler hususunda bir görüş birliği bulunmamaktadır. Surtess ve diğerleri (2002), Alisinanoğlu ve Ulutaş (2000), Varol (1990), Genç ve diğerleri (1999), Çakmak ve Havedanlı (2004) ve Akgün ve diğerleri (2007) çalışmalarında başarı düzeyine göre kaygı düzeyinin değiştiiğini, başarı düzeyi arttıkça kaygı düzeyinin azaldığını tespit etmişlerdir (Akgün ve diğerleri, 2007:295). Öğrencilerin akademik başarı düzeylerinin düşük olması, başarısızlıklarından dolayı doyum sağlayamamalarına, güvenlerini kaybetmelerine ve kendilerini yetersiz hissetmelerine neden olarak gençlerin ruh sağlıklarının olumsuz yönde etkilenmesiyle sonuçlanabilmektedir (Varol, 1990:78). Çakmak ve Havedanlı (2005) çalışmasında başarı ve kaygı düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulamamıştır (Çakmak ve Havedanlı, 2005:124). Bu çalışma öğrencilerin başarı düzeyi ile kaygı düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığını belirten çalışmalarla paralel sonuçlar vermektedir.

Bu çalışma kapsamında katılımcıların öğrenim gördükleri fakülte etkeni bakımından umutsuzluk ile durumluk ve sürekli kaygı puanları bakımından anlamlı farklılıklar olup olmadığını araştırılması ise bir diğer araştırma sorusudur. Elde edilen sonuçlar fakülte etkeni bakımından umutsuzluk ve durumluk kaygı puanı bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunmadığını gösterirken sürekli kaygı puanı bakımından öğrenim görülen fakülteler arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunmaktadır. Farklılığın kaynaklandığı fakülte etkeni araştırıldığında ise anket uygulamasına katılan “İletişim Fakültesi” öğrencilerinin, “Hukuk, Mühendislik, İktisadi ve İdari Bilimler ve Turizm Fakültesi” öğrencilerine göre daha yüksek sürekli kaygı puanına sahip oldukları söylenebilir. Çakmak ve Havedanlı

(2005) çalışma kapsamında yer alan Eğitim ve Fen Fakülteleri arasında kaygı düzeyleri bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadığını belirtmektedir (Çakmak ve Havedanlı, 2005:120). Bu tez çalışması kapsamında katılımcıların yalnızca tek bir üniversitede öğrenim görmekte olan öğrenciler olması, eğitim yaşantısı ve hayat standartları gibi özellikler göz önüne alınmamasından dolayı sadece örnekleme yönelik yorumlamalar yapılması mümkün olmaktadır. Bu alanda daha geniş örneklemlerle ileriye dönük inceleme hedefleyen araştırmalara gereksinim duyulmaktadır.

Umutsuzluk ile durumluk ve sürekli kaygı puanlarının iş deneyimi etkenine göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin sonuçlar Tablo 5.11'de verilmektedir. Katılımcılardan iş deneyimine sahip olan öğrencilere ait durumluk ve sürekli kaygı puanları iş deneyimi bulunmayan öğrencilere göre daha düşük elde edilmiş ve bu farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. İlahiyat fakültesi öğrencileri üzerinde (Kaya ve Varol, 2004:48) yapılan çalışmanın sonuçlarında herhangi bir işte çalışan öğrenciler ile çalışmayan öğrencilere ait durumluk kaygı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık tespit edilememiş, herhangi bir işte çalışan öğrencilerin sürekli kaygı düzeyi çalışmayan öğrencilere göre anlamlı olarak daha düşük bulunmuştur. Umutsuzluk puanı açısından yapılan karşılaştırma sonuçlarına göre iş deneyimi bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Fakat bulunan farklılığın iş deneyimine sahip olma ve sahip olmama medyan değerlerinin eşit olması nedeniyle uygulamada anlamsız hale geldiği söylenebilir.

Üniversite eğitimi sırasında stajlar, part-time veya tam süreli çalışmalarla işgücü

piyasasında iş deneyimi kazanmak öğrencilerin kaygı ve umutsuzluk düzeylerinin azalmasına neden olmaktadır. Ayrıca işgücü piyasasına ilk defa giriş yapacak gençler için iş deneyimi, öğrencilerin işe giriş süreci hakkında bilgi ve tecrübe kazanması, çalışılan sektörü tanınması, üniversite eğitiminde alınan teorik bilgilerin uygulamaya aktarılması, işgücü piyasasıyla ilgili sosyal ilişki ağı kurulması gibi birçok olumlu faktörü de beraberinde getirmektedir. Bahsedilen bu faktörler öğrencilerin iş bulması konusunda kendilerine olan güvenlerini artırdığını ve mezun olunması durumunda iş bulma açısından kaygı ve umutsuzluklarını azalttığını söylenebilmektedir (Dursun ve Aytacı, 2012:383).

Umutsuzluk, durumluk ve sürekli kaygı puanları ile alınan eğitime uygun bir işte çalışmak için geçmesi beklenen süre etkeni arasındaki farklılık olup olmadığına ilişkin sonuçlar Tablo 5.12’de verilmektedir. Alınan eğitime uygun bir işte çalışmak için geçmesi beklenen süre ile umutsuzluk puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunmaktadır. Farklılığın kaynaklandığı süre etkenine yönelik araştırmalar “1 yıl içerisinde” alınan eğitime uygun iş bulunabileceğini belirten öğrencilerin “3 yıl içerisinde, 5 yıl içerisinde ve düşünmüyorum” ifadelerini belirten öğrencilere göre, “3 yıl içerisinde” alınan eğitime uygun iş bulunabileceğini belirten öğrencilerin “düşünmüyorum” ifadesini belirten öğrencilere göre daha umutlu oldukları sonucunu göstermektedir.

Kaygı ölçeği bakımından elde edilen sonuçlara göre; durumluk kaygı puanı ile alınan eğitime uygun bir işte çalışmak için geçmesi beklenen süre arasında anlamlı bir farklılık bulunamamış olmasına rağmen sürekli kaygı puanı bakımından anlamlı

farklılıklar bulunmaktadır. Farklılığın kaynaklandığı süre etkenine yönelik araştırmalara göre “1 yıl içerisinde” alınan eğitime uygun iş bulunabileceğini belirten öğrencilerin “3 yıl içerisinde” ve “5 yıl içerisinde” ifadelerini belirten öğrencilere göre daha az sürekli kaygı taşıdıkları söylenebilir. Dereli ve Kabataş (2009) tarafından sağlık yüksekokulu son sınıf öğrencilerine yönelik gerçekleştirilen çalışmada 6 aydan kısa sürede iş bulabileceğini düşünen öğrencilerin diğer gruplara göre daha umutsuz oldukları sonucu elde etmiştir (Dereli ve Kabataş, 2009:35). Literatürde, yaşanan işsizlik süresinin işsizliğin sonuçları üzerinde etkili bir faktör olduğu belirtilmektedir. Güney Avustralya’da gerçekleştirilen bir çalışmada işsizlik süresi ile özsaygı, özsaygı ile psikolojik yakınmalar arasında negatif yönlü bir ilişki bulunduğu saptanmıştır (Yüksel, 2003:23).

Son olarak alınan eğitimin iş yaşamına başlangıç için yeterliliği etkeni ile umutsuzluk, durumluk ve sürekli kaygı düzeyleri arasında farklılık olup olmadığına ilişkin sonuçlar Tablo 5.15’de verilmektedir. Araştırma sorusu ile umutsuzluk puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Farklılığın kaynaklandığı yanıt düzeyi araştırıldığında alınan eğitimin iş yaşamına başlangıç için “yeterli” olduğunu belirten öğrencilerin, “kararsız kaldığını” ve “yetersiz” olduğunu düşünen öğrencilere göre daha umutlu oldukları tespit edilmiştir. Alınan eğitimin yeterliliği hususunda “kararsız” yanıtı veren öğrencilerin ise umutsuzluk düzeyleri “yetersiz” yanıtı verenlere göre daha yüksektir. Araştırma sorusu ile durumluk ve sürekli kaygı puanları arasında da anlamlı ilişki bulunmaktadır. Durumluk ve sürekli kaygı puanları için farklılığın kaynaklandığı yanıt düzeyi araştırıldığında alınan eğitimin iş yaşamına başlangıç için “yeterli” olduğunu belirten öğrencilerin,

“kararsız kaldığını” ve “yetersiz” olduğunu düşünen öğrencilere göre daha az durumluk ve sürekli kaygıya sahip oldukları tespit edilmiştir.

Literatürde işsizliğin psikolojik etkilerine dair gerçekleştirilmiş birçok çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmaların birçoğunun odak noktasını ise yaygınlığı ve taşıdığı riskler nedeniyle genç işsizler oluşturmaktadır. Eğitimli işgücü ise işsizlikten doğrudan etkilenmekte ve henüz eğitim hayatına devam eden öğrenciler işsiz kalma kaygısı yaşamakta ve umutsuzluğa kapılmaktadırlar.

Üniversite öğrencileri arasında yaşanan işsizlik kaygısı ve umutsuzluk konulu çalışmalar az olmakla birlikte gün geçtikçe artmaktadır. Bu çalışma üniversite öğrencilerinin kaygı ve umutsuzluk düzeylerinin birlikte ele alınması ve belirlenmesi açısından önem taşımakta, işsizlik psikolojisi açısından umutsuzluk ve kaygı düzeylerinin elde edilen bulgularla değerlendirilmesini sağlayarak literatüre katkı oluşturmaktadır.

6.1.Sonuçlar

Anket uygulamasına katılan gençlerin umutsuzluk ve kaygı düzeylerinin araştırıldığı çalışmanın sonuçları özetle;

- Cinsiyet etkenine göre kaygı puanları istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar göstermektedir. Kadınlar daha yüksek sürekli ve durumluk kaygıya sahiptirler. Cinsiyet etkenine göre umutsuzluk puanları istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar göstermemektedir.

- Katılımcıların kişisel akademik başarı düzeyi değerlendirmelerine göre kaygı puanları istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar göstermezken umutsuzluk puanları istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar göstermektedir. Akademik başarı düzeyini “kötü” olarak değerlendiren katılımcılar “çok iyi, iyi, orta” olarak değerlendirenlere göre; “orta” olarak değerlendirenler ise “iyi” olarak değerlendirenlere göre daha umutsuzdur.
- Öğrenim görülen fakülte düzeyine göre umutsuzluk ve durumluk kaygı puanları istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar göstermezken sürekli kaygı puanları istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar göstermektedir. “İletişim Fakültesi” öğrencileri, “Hukuk, Mühendislik, İktisadi ve İdari Bilimler ile Turizm Fakültesi” öğrencilerine göre daha yüksek sürekli kaygıya sahiptir.
- İş deneyimi etkenine göre umutsuzluk puanları istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar göstermezken durumluk ve sürekli kaygı puanları istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar göstermektedir. İş deneyimi bulunmayan öğrenciler, bulunan öğrencilere göre daha kaygılıdır.
- Alınan eğitime uygun bir iş bulabilmek için geçmesi beklenen süre düşüncelerine göre durumluk kaygı puanları istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar göstermezken umutsuzluk ve sürekli kaygı puanları istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar göstermektedir. “1 yıl içerisinde” alınan eğitime uygun bir iş bulabileceğini düşünen öğrenciler “3 yıl içerisinde, 5 yıl içerisinde bulabileceğini ve bulabileceğini düşünmeyen” öğrencilere göre, 3 yıl içerisinde” alınan eğitime uygun bir iş bulabileceğini düşünen öğrenciler ise “bulabileceğini düşünmeyen” öğrencilere göre daha umutludur. Ayrıca 1 yıl içerisinde” alınan eğitime uygun bir iş bulabileceğini düşünen öğrenciler

“3 yıl içerisinde ve 5 yıl içerisinde” bulabileceğini düşünen öğrencilere göre daha az sürekli kaygı taşımaktadırlar.

- Alınan eğitimin iş yaşamına başlangıç için yeterliliği düşüncelerine göre umutsuzluk ile sürekli ve durumluk kaygı puanları istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar göstermektedir. Alınan eğitimin iş yaşamına başlangıç için “yeterli” olduğunu düşünen öğrenciler “kararsız kalan ve yetersiz” olduğunu düşünen öğrencilere göre; “yetersiz” olduğunu düşünen öğrenciler ise “kararsız kalan” öğrencilere göre daha umutludur. Ayrıca alınan eğitimin iş yaşamına başlangıç için “yeterli” olduğunu düşünen öğrenciler “kararsız kalan ve yetersiz” olduğunu düşünen öğrencilere göre daha az kaygılıdır.

Bu çalışmada yer alan veriler Ankara ilinde bulunan bir üniversiteye ait on iki fakültede öğrenim gören 8. ve 10. dönem öğrencilerinin katılımıyla elde edilmiştir. Elde edilen sonuçlar anket uygulamasına katılan öğrencilerin uygulama esnasındaki görüş ve düşüncelerini yansıtmakta olup bu nedenle tüme genelebilirliği sınırlıdır.

6.2.Öneriler

Araştırma sonuçları eğitilmiş genç işgücünün kaygı ve umutsuzluk düzeylerini ortaya koymaktadır. İşgücü piyasası politikaları belirlenirken genç işgücüne yönelik düzenlemelere ihtiyaç duyulduğu, işsizliği önlemek için bireylerin kendi niteliklerini artırmaya çalışmalarının yeterli olmadığı görülmektedir. Yapılan çalışma sonuçları doğrultularını sonucunda;

- Genç işsizliğini önlemek ve azaltmak için istihdam yaratmaya yönelik politikalar geliştirilmesi ve yatırımların artırılması,

- Genç istihdamı sağlayan ve artırıcı etkileri olan teşvikler getirilmesi, girişimcilerin desteklenmesi,
- İşgücü piyasası ihtiyaçları ile eğitimli genç işgücü niteliğinin uyumsuzluğunu engelleyici politikalar üretilmesi,
- Üniversite öğrencileri arasında görülen işsizlikten kaynaklanan umutsuzluk ve kaygının önüne geçilebilmesi için üniversiteler bünyesinde düzenlemeler yapılması,
- Üniversite eğitiminin niteliğinin artırılması, üniversite bünyesine teknolojik yeniliklerin kazandırılması,
- İşgücü piyasası ihtiyaçları doğrultusunda bölüm kontenjanlarının belirlenmesi,
- İşe ilk girişte bireylere önemli avantaj sağlayan staj, kısmi süreli çalışma vb olanakların sağlanması,
- Üniversite bünyesinde işgücü piyasası, eğitim alınan bölüme ilişkin avantaj ve dezavantajlar, iş arama motivasyonu ve iş arama süresinde karşılaşılabilecek sorunlar hakkında bilgi alabilecekleri birimlerin oluşturulması önerilebilir.

İçinde bulunduğumuz yüzyılda küresel bir sorun haline gelen işsizlik karşısında ülkemizin en büyük avantajlarından biri genç işgücünün büyüklüğüdür. İşgücü piyasası ile eğitimli işgücü arasında uyum sağlanmasıyla gerekli mesleki donanıma sahip ve özgüvenli genç nesiller hedeflenen uygarlık düzeyine ulaşılmasında büyük katkı sahibi olacaklardır.

KAYNAKÇA

Akgün, A., Gönen, S., Aydın, M., (2007). “İlköğretim Fen ve Matematik Öğretmenliği Öğrencilerinin Kaygı Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi”, **Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi**, 6(20): 283-299.

Akkaya, Y., Gürbüz, R., (2006). “Ekonomik Büyüme Ve İşsizlik Üzerine...” **Ekonomik Büyümenin Dinamikleri, Kaynaklar ve Etkiler** (Der. Bilin Neyaptı), Ankara: T.E.K Yayınları, s.185-196.

Aslantepe, G., (2007). “Küresel İstihdam Eğilimleri ve Genç İşsizliği” **TISK Akademi**, Özel Sayı-1: 53-57.

ATA, N., (2007). “Türkiye’de İşgücü Piyasasının Yapısı ve Genç İşsizliği” **TISK Akademi**, Özel Sayı-1: 109-118.

Ataman, B. C., (1998). “İşgücü Piyasalarında Bilgi Kaynakları ve İşsizlik: Türkiye Açısından Bir Değerlendirme”, **Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi**, 48(1): 1-9.

Aytaç, S., Dursun, S., (2012). “Üniversite Öğrencilerinin İşgücü Piyasasına Yönelik Beklentileri ve İş Deneyimleri ile Umutsuzluk ve Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma”, **CBÜ Sosyal Bilimler Dergisi**, 10(1): 373-388.

Bay, A.-H., Blekesaune, M. (2002). “Youth, Unemployment and Political Marginalisation” **International Journal of Social Welfare**, 11(2): 132-139.

Bekiroğlu, C., (2010). **Türkiye’de İşsizlik Sorununun Çözümlemesinde Uygulanan Ekonomi Politikalarının Analizi**, Yüksek Lisans Tezi, Kadir Has Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul s. 46.

Biçerli, M., K., (2004). **İşsizlikle Mücadelede Aktif İstihdam Politikaları**, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, s.6.

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi, (1995). Resmi Gazete: 27.01.1995 s.5. Erişim Tarihi 10.05.2014.

BM, (2005). **World Youth Report 2005: Young People Today, and in 2015**, United Nations Publication, s. 23.

Bolton W, Oatley K., (1987). “A Longtudinal Study of Social Support and Depression in Unemployed Men”, **Psycol Medicine**, 17(2): 453-460.

Calderon, E., R., (2004). Getting Young People Into Work: A Challenge and an Opportunity, Policy, **Proposals for Decent work and Employment For Young People**, (Ed: Luc Demaret), ILO, Geneva s. 65.

Caroleo, F., E., Pastore, F., (2007). **A Note On Youth Unemployment in the EU**, Annals of the University of Petroşani, Economics, 7: 37-52.

Casson, M., (1997). **Youth Unemployment**, London: Macmillan Publishers Limited, s.100.

Coles, B., (1995). **Youth and Social Policy: Youth Citizenship and Young Careers**, London: UCL Press, s.8.

Cunningham, S., (2006). **Anxiety, Depression and Hopelessness in Adolescents: A Structural Equitation Model**, In: Master Thesis, University of Calgary: Lethbridge, Alberta s. 64.

Çakmak, Ö., Havedenalı, M., (2005). “Eğitim ve Fen-Edebiyat Fakülteleri Biyoloji Bölümü Öğrencilerinin Kaygı Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi”, **Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi**, 4(14): 115-127.

Çelik, K., (2010). “The Experience of Youth Unemployment in Turkey Youth **Employment and the Future of Work**. (Ed: J. Evans & W. Shen) Strasbourg: Council of Europe Publishing, s.111-116.

Çetinkaya, E., (2010). “Genç İşsizliğin Teorik Açıklamaları”, **İstanbul Üniversitesi Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi**, (58): 45-57.

Çelikel, Ç., Ç., Erkorkmaz, Ü., (2008). “Üniversite Öğrencilerinde Depresif Belirtiler ve Umutsuzluk Düzeyleri ile İlişkili Etmenler”, **Nöropsikiyatri Arşivi Dergisi**, 45(4):122-129.

Darity, W. J., Goldsmith, A.H. (1993). “Unemployment, Social Psychology, and Unemployment Hysteresis”, **Journal of Post Keynesian Economics** 16(1): 55-75.

Dereli, F., Kabataş, S., (2009). “Sağlık Yüksekokulu Son Sınıf Öğrencilerinin İş Bulma Endişeleri ve Umutsuzluk Düzeylerinin Belirlenmesi”, **Yeni Tıp Dergisi**, 26: 31-36.

Dinler, Z., (2005). **İktisada Giriş**, Bursa: Ekin Kitapevi Yayınları, s.447-449.

Diriöz Ç., S.,(2012). **İstihdamın Artırılmasında Aktif İşgücü Politikalarının Rolü**, Uzmanlık Tezi, TC Kalkınma Bakanlığı, Ankara s.15-16.

Doğan, T., Çoban, A., E., (2009). “Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Mesleğine Yönelik Tutumları ile Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, **Eğitim ve Bilim**, 34(153):157-168.

Duman, Ş., Taşğın, Ö., Özdağ, S., (2009), “Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Spor Yöneticiliği Bölümünde Okuyan Öğrencilerin Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi”, **Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi**, 11(3): 27-32.

Durak A., Palabıyıkoglu R., (1994), “Beck Umutsuzluk Örneği Geçerlilik Çalışmaları”, **Kriz Dergisi** 2(2): 311-319.

Dursun, S., Aytaç, S., (2009). “Üniversite Öğrencileri Arasında İşsizlik Kaygısı”, **Uludağ Üniversitesi İİBF Dergisi**, 27(1): 71-84.

Durusoy, Ö. T., & Akın, F., (1998). **Türkiye’de İstihdam, İşsizlik, Ücretler, Gelir Dağılımı ve Tekstil Sektörü**, Ankara: Öziplik-İş Sendikası Eğitim Yayınları, s.8.

Dündar, S., (2009). “Polislerin Umutsuzluk Düzeyleri ile Problem Çözme Becerisi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, **Polis Bilimleri Dergisi**, 10(3):77-92.

Ercan, H., (2007). **Türkiye’de Gençlerin İstihdamı**, Ankara: Uluslararası Çalışma Örgütü Ofisi, s. ix.

Erdayı, U., (2009). “Dünya’da Genç İşsizliği Sorununun Çözümüne Yönelik Ulusal Politikalar ve Türkiye”, **Çalışma ve Toplum Dergisi**, S.3, s.135.

Ersel, B., (1999). **Türkiye’de İşsizlik ve İşsizlik Sigortası**, İstanbul: Dilek Ofset Matbaacılık, s. 18.

EUROSTAT, (2014). **Employment and Unemployment (LFS) Statistics**
Erişim Tarihi: 03.06.2014.
http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/employment_unemployment_lfs/data/database.

Fend, H., “The Historical Context of Transition to Work and Youth Unemployment”, **Youth Unemployment and Society** (Ed: A. C. Petersen & J. T. Mortimer) Cambridge University Press s.77-94.

Ghellab, Y., (1998). **Minimum Wages and Youth Unemployment**, Employment and Training Papers 26, ILO Publishing, Geneva, s.9.

Graetz B., “Health Consequences of Employment and Unemployment: Longitudinal Evidence For Young Men and Women”, **Social Science Medicine** 36(6): 715-724.

Gray, M., (2009). “A Portrait of the Youth Labor Market in 13 Countries, 1980-2007”, **Labor Review Online**, 132(7):3-21.

Güler, K., B., (2006). “İşsizlik ve Yarattığı Psiko-Sosyal Sorunların Öğrenilmiş Çaresizlik Bağlamında İncelenmesi”, **İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası** (Prof. Dr. Toker Dereli’ye Armağan Özel Sayısı) 55(1):373-394.

Gündoğan, N., (1999). “Genç İşsizliği ve AB Üye Ülkelerinde Uygulanan Genç İstihdamı Politikaları”, **Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi**, 54(1): 63-79.

Gündoğan, N., (2007). **Genç İşsizliği**, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, s. 2-3, 15, 17-18, 19-24, 26, 29.

Güney, A., (2009). “İşsizlik Nedenleri, Sonuçları ve Mücadele Yöntemleri”, **Kamu-İş İş Hukuku ve İktisat Dergisi**, 10(4):135-159.

Gür, B., S., Dalmış, İ., Kırmızıdağ, N., Çelik, Z., Boz, N., (2012). **Türkiye’nin Gençlik Profili**, Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı Yayınları, s. 14.

Güray, M., (2007). **AB ve Türkiye’de Genç İşsizlik ve Avrupa İstihdam Stratejisi**, Uzmanlık Tezi, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Ankara s. 99.

Hammarström A., (1994). “Health Consequence of Youth Unemployment”, **Public Health**, 186(6): 403-412.

Işığışok, Ö., (2011). **İstihdam ve İşsizlik**, Bursa: Ekin Basın Yayın Dağıtım s.19, 66.

İŞKUR, (2011). **Ulusal Gençlik İstihdam Eylem Planı**, Ankara: Türkiye İş Kurumu Yayınları, s. 25.

Karabıyık, İ., (2009). “Avantaj ve Dezavantajları ile Genç İşsizliğinin Değerlendirilmesi”, **Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 13(3-4): 293-320.

Karaçor, Z., Özer, H., Saraç, T.H., (2011). “Enflasyon ve Ekonomik Büyüme İlişkisi: Türkiye Ekonomisi Üzerine Ekonometrik Bir Uygulama (1988-2007)”, **Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi**, 4(2): 29-44.

Karadeniz, O., Durusoy, S., Köse, S., (2007). **Avrupa Birliği Yolunda Türkiye’de Eğitim ve Beşeri Sermaye**, (Der: Oğuz Karadeniz), Ankara: Gazi Kitapevi, s. 1, 51.

Kaya, M., Varol, K., (2004). “İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Durumluk-Sürekli Kaygı Düzeyleri ve Kaygı Nedenler (Samsun Örneği)”, **Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, Sayı:17: 31-63.

Keser, A., (2009). **Çalışma Psikolojisi**, Ankara: Ekin Basın Yayın Dağıtım, s. 5,58-60.

Lordoğlu, K., Özkaplan N., (2003). **Çalışma İktisadı**. İstanbul: Der Yayınları s. 401.

Murat,S., Şahin, L., (2011). **AB Uyum Sürecinde Genç İşsizliği**, İstanbul: İTO Yayınları, s. 43-48, 51-52, 55-57, 60.

Niklas, K., (2006). **Youth Unemployment A Analysis and Comparison of Austria, France, Germany, Portuqual, Sweden**, Seminar Paper, Göteborgs University, s. 3.

OECD, (2014). **Yout Unemployment Rete**, Erişim Tarihi: 03.06.2014 http://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=LFS_SEXAGE_I_R#.

O'Higgins, N., (1997). **The Challenge of Youth Unemployment**, Employment and Training Paper, ILO, Geneva, s. 27.

Ok, S., (2008). **Ekonomik Büyüme İle İstihdam Arasındaki İlişkinin Zayıflama Nedenleri ve Bu İlişkinin Güçlendirilmesinde İşkur'un Rolü**, Uzmanlık Tezi, Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü, Ankara, s. 6.

Öner, N., (1997). **Türkiye'de Kullanılan Psikolojik Testler, Bir Başvuru Kaynağı**, İstanbul: Boğaziçi Yayınları, s. 368.

Özay, M., & Kılıç, C., (2009). **Çalışma Ekonomisi Teorisi**, Ankara: Gazi Kitapevi, s. 17, 33, 35.

Özaydın, M., M., (2013). "Genç İşsizlikle Mücadelede Aktif İşgücü Piyasası Politikalarının Rolü ve Önemi", **Gençlik Araştırmaları Dergisi**, 1(2):120-145.

Özdemir, S., & Ersöz, H. Y., Sarıoğlu, (2006). **İşsizlik Sorununun Çözümünde KOBİ'lerin Desteklenmesi**, İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Yayınları, s.70,72-73.

Pirler, B., (2007). "Genç İşsizliği Sorunu ve Çözmeye Yönelik Politikalar", **TİSK Akademi**, Özel Sayı-1: 147-156.

Sadun, A., (1975). **İstihdam, Para ve İktisadi Politika**, Ankara: İmge Kitapevi Yayınları, s.29.

Savcı, İ., (2007). "Türkiye'de Genç İşgücü Piyasasının Yapısı ve Genç İşsizliği", **TİSK Akademi** Özel Sayı-1: 87-108.

Seber B., Dilbaz N., (1993). "Umutsuzluk Kavramı: Depresyon ve İntiharda Önemi", **Kriz Dergisi**, 1(3): 134-138.

Seber B., Dilbaz N., Kaptanoğlu C., Tekin D., (1993), "Umutsuzluk Ölçeği: Geçerlilik ve Çalışmaları", **Kriz Dergisi** 1(3): 139-142.

Seçer, B., (2006). "Uluslararası Boyutuyla Genç İşsizliği ve Gençlere Yönelik İstihdam Politikaları", **TİSK Akademi**, 1(2): 78-97.

Selamoğlu, A., Lordoğlu K., (2006). **Katılım Sürecinde Avrupa Birliği ve Türkiye’de İşgücü ve İstihdamın Görünümü**, Ankara: Belediye iş Yayınları, s. 52.

Stanley, F., Rudiger, D., & Richard S., (2007). **Makro Ekonomi**, (Çev. Dr. Salih Ak) Ankara: Gazi Yayınevi, s.12, 60, 146.

Stephan, B., (2001). “Street Youth Labour Market Experiences and Crime”, **Canadian Review of Sociology**, 38(2):189-215.

Şahin, L., (2009). “AB ve Türkiye İşgücü Piyasalarının Karşılaştırılmalı Analizi”, **Kamu-İş İş Hukuku ve İktisat Dergisi**, 10(3): 131-175.

Talas, C., (1983). **Sosyal Ekonomi**, Ankara: Sevinç Matbaası, s. 94-95.

Taşçı, H., M., Darıcı, B., (2009). “Türkiye’de İşsizliğin Mikro Veri ile Farklı Tanımlar Altında, Cinsiyet Ayrımına Göre Analizi”, **Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi**, 8(28): 139-159.

Taymaz, E., Suiçmez, H., (2005). **Türkiye’de Verimlilik Büyüme ve Kriz**, Tartışma Metni, Türkiye Ekonomi Kurulu, Ankara, s.3. www.tek.org.tr/dosyalar/TAYMAZ-SUICMEZ.pdf.

TCMB, (2004). **Enflasyon Kitapçığı**, Ankara: TCMB İletifim Genel Müdürlüğü, s. 3.

Tiggemann, M., Winefield, A.H. (1984). “The Effect of Unemployment on the Mood, Self Esteem, Locus of Control, and Depressive Affect of School-Leavers”, **Journal of Occupational Psychology**, 57(1): 33-42.

TUİK, (2007). **İşgücü, İstihdam ve İşsizlik İstatistikleri, Sorularla Resmi İstatistikler Dizisi -1**, Ankara: TUİK Matbaası, s. 26.

TUİK, (2008). **Fiyat Endeksleri ve Enflasyon, Sorularla Resmi İstatistikler Dizisi- 3**, Ankara: TUİK Matbaası, s.1.

TUİK, (2012). **İstatistik Göstergeler 1923-2009**, Ankara: TUİK Matbaası, s. 129-130.

TUİK, (2012). **İstatistiklerle Gençlik 2012**, Ankara: Türkiye İstatistik Kurumu Matbaası, s. xxiv,xvii.

TUİK, (2014a). **Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları**, Erişim Tarihi: 29.01.2014, <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=15974>.

TUİK, (2014b). **Göç İstatistikleri**, Erişim Tarihi: 03.06.2014, http://www.tuik.gov.tr/VeriBilgi.do?alt_id=1067.

TUİK, (2014c). **Nüfus Projeksiyonları, 2013-2075** Erişim Tarihi: 03.06.2014.

TUİK, (2014d). **Hanehalkı İşgücü İstatistikleri** Erişim Tarihi: 03.06.2014.

Tuncay, Y., Fidan, F., Karataş, Y., (2004). “İşsizliğin Sosyo-Psikolojik Sonuçları: Sosyo Demografik Özelliklere Göre Bireyin tutumları Bir alan Araştırması”, **Sosyal Siyaset Konferansları**, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları C. 48: 163-183.

UÇÖ, (1982). **Main Statistics (Annual)- Unemployment**. <http://laborsta.ilo.org/applv8/data/c3e.html>.

UÇÖ, (2014b). **Key Indicators of the Labour Market, Youth Unemployment** Erişim Tarihi: 01.06.2014 <http://kilm.ilo.org/manuscript/kilm10.asp>.

Unay, C., (2001). **Makro Ekonomi** Bursa: Vipaş Yayınevi, s. 350.

UNESCO, (2014). Erişim Tarihi: 01.06.2014 <http://www.unesco.org/new/en/social-and-human-sciences/themes/youth/youth-definition/>

UNESCO, (2012). **Internation Standart Classification of Education**, Institute for Statistics, Kanada, s. 5-6.

UÇÖ, (2012). **Youth Employment Crisis: Time For Action Highlights of the 2012**, ILC Report, ILO, Geneva, s.3.

Uyanık, ,Y., Bedir, E., (2006). **Rosetta Planının Analizi ve Türkiye'nin Sosyo-Ekonomik Şartlarında Uygulanabilirliği Çalışması**, Ankara, s. 4.

Ünsal, E. M., (2005). **Makro İktisat**. Ankara: İmaj Yayınevi, s. 93.

Varol, Ş., (1990). **Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Kaygılarını Etkileyen Etmenler**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun, s.78.

White, S., Kenyon, P., (2001). **Enterprise based Youth Employment Policies, Strategies and Programmes Skills**, Working Paper, ILO, Geneva, s. 43.

World Bank, (2013). **Jobs**, World Development Report, , Washington DC, s. 207.

World Bank, Erişim Tarihi: 20.03.2014
<http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:EL6ozeBTRPgJ:web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/TOPICS/EXTCY/0,,contentMDK:20261632~menuPK:565270~pagePK:148956~piPK:216618~theSitePK:396445,00.html+&cd=1&hl=tr&ct=clnk&gl=tr>.

Yentürk, N., Başlevent, C., (2007). **Türkiye’de Genç İşsizliği**, Araştırma Raporu, İstanbul Bilgi Üniversitesi, İstanbul, s.3, 20.

Yıldırım, K., Karaman, D., Taşdemir, M., (2012). **Makro Ekonomi**, Ankara: Seçkin Kitapevi, s.60.

Yüceol, H. M., (2005). “Bir Politika Değişkeni Olarak İşsizliğin Ölçülmesi Sorunu Ve Türkiye’ De Gerçek İşsizlik Oranı”, **Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi**, 3(12): 118-133.

Yüksel, İ., (2003). “İşsizliğin Psiko-Sosyal Sonuçlarının İncelenmesi (Ankara Örneği)”, **C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, 4(2):21-38.

Zaim, S., (1997). **Çalışma Ekonomisi**, İstanbul: Filiz Kitapevi, s. 193.

4857 Sayılı İş Kanunu (2003) Resmi Gazete:10.06.2003 Erişim Tarihi 10.05.2014.

ÖZGEÇMİŞ

Ad-Soyad: Berna YAZAR ASLAN

Doğum Yeri ve Tarihi: Turhal, 19.05.1987

Medeni Durum: Evli

Adres: Yunus Emre Mah. Kübra Sok. No:1 Pursaklar/Ankara

Telefon: 0 312 527 51 27/1428

e-mail: berna.yazar@csgb.gov.tr

Eğitim

Lise; 2000-2004 Sami Baklacı Anadolu Lisesi (Matematik- Fen Bölümü)

Lisans; 2005-2009 Gazi Üniversitesi, Fen Fakültesi, İstatistik Bölümü

Yüksek Lisans; 2009-2012 Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstatistik ABD

Doktora; 2013-.... Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ekonometri ABD

Kurslar, Projeler

Katılımcı Sertifikası, Institut für Arbeit und Gesundheit der Deutschen Gesetzlichen Unfallversicherung, Investigation of Risk Assesment Practise in SMEs with HSE Aspects, Training Workshop, Eğitim Semineri

Yabancı Dil

İngilizce (iyi seviyede-okuma, yazma, konuşma)

Almanca (temel seviyede-okuma, yazma, konuşma)

İş Deneyimi

ÇSGB, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim ve Araştırma Merkezi (2011-)

ÖZET

YAZAR ASLAN, Berna (2014) Türkiye’de Genç İşsizliğe Yönelik Bir Alan Araştırması: Üniversite Öğrencileri Arasında Kaygı ve Umutsuzluk Düzeylerinin Belirlenmesi, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim ve Araştırma Merkezi, Uzmanlık Tezi, Ankara.

İşsizlik ekonomik, sosyal ve psikolojik yönden toplumların en dinamik, en hassas ve en önemli demografik grubu sayılan gençleri daha derinden etkilemekte ve taşıdığı önemi bir kat daha artırmaktadır. Uluslararası birçok kuruluş tarafından 15-24 yaş arası olarak kabul edilen genç işsizliği oranlarının yüksekliği işsizlik sorunu karşısında gençlerin en riskli grup olduğunu grup olduğunu göstermektedir.

İşgücü piyasasına ilk defa giriş yapılması, tecrübelerinin bulunmaması gibi genç işsizliğin doğasında bulunan faktörler genç bireylerin işsizliğin getirdiği ekonomik, sosyal ve psikolojik sorunlarla karşı karşıya kalmalarına neden olmaktadır. İşsizlik nedeniyle gençler ekonomik özgürlüklerini elde edememekte ve sosyal ilişkileri olumsuz yönde etkilenmekte gelecek kaygısı, endişe, umutsuzluk vb psikolojik sorunlar yaşamaktadırlar. Bu çalışmada gençlerdeki kaygı ve umutsuzluk düzeylerinin belirlenmesi için üniversite 8. ve 10. dönemde öğrenim gören 751 kişiye Beck Umutsuzluk ve Spielberger Durumluk-Sürekli Kaygı Anketi uygulanmıştır. Elde edilen veriler SPSS programında değerlendirilmiştir. Yapılan analizler sonucunda öğrencilerin durumluk ve kaygı düzeyi ortalamaları sırasıyla $40,51 \pm 10,94$ ve $43,16 \pm 8,86$; umutsuzluk düzeyleri ise $5,05 \pm 4,17$ olarak bulunmuştur. Elde edilen bulgulara göre öğrencilerin cinsiyet açısından kaygı düzeyleri, akademik başarı

düzeyleri açısından umutsuzluk düzeyleri, fakülte düzeyleri açısından sürekli kaygı düzeyleri, iş deneyimi açısından kaygı ve umutsuzluk düzeyleri, alınan eğitime uygun bir iş bulabilmek için geçmesi beklenen süre açısından umutsuzluk ve sürekli kaygı düzeyleri, alınan eğitimin iş yaşamına başlangıç için yeterliliği açısından kaygı ve umutsuzluk düzeyleri açısından anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: İşsizlik, Genç İşsizlik, Beck Umutsuzluk Ölçeği, Spielberger Durumluk – Sürekli Kaygı Envanteri

ABSTARCT

YAZAR ASLAN, Berna (2014) A Survey For Youth Unemployment in Turkey: Determination the Level of Anxiety and Hopelessness Among College Student, Ministry of Labour and Social Security, Centre For Labour and Social Training and Research, Ankara.

Unemployment influences more profoundly young people who is the most dynamic, sensitive and important demographic group of the society in terms of economic, social and psychological aspect, and this is increasing the importance of the unemployment more. The highness of the youth unemployment rates which is accepted by many of the internatioal organization age between 15-24 show that the young people are the highest risky group in face of unemployment.

The factorcs like entering to the labour market first time, the lack of experience has inherent in youth unemployment make young people face with economic, social and psychological problems. Young people's social relations are negatively effected and they feel psychologically disturbed as they couldn't get their economical freedom due to unemployment. In this study, Beck Hopelessness and Spielberger Statte-Trait Anxiety was administered to 751 young people. The obtained data were evaluated with SPSS 21.0.

Avegarge state and anxiety level of young people found respectively $40,51 \pm 10,94$ and $43,16 \pm 8,86$; average hopelessness found $5,05 \pm 4,17$ as a result of the analysis.

Significant differences were detected according to the findings of the students' anxiety levels in terms of gender, hopelessness level in terms of academic achievement, state anxiety levels in terms of faculty level, anxiety and hopelessness level in terms of work experience, hopelessness and state anxiety levels in terms of expected duration of employment which is appropriated to received training, hopelessness and anxiety levels in terms of qualification of the received education or the beginning to the working life.

Key Words: Unemployment, Youth Unemployment, Beck Hopelessnes Scale, Spielberger State-Trait Anxiety Inventory.

EK-1: DEĞERLENDİRME ANKETİ

Değerli öğrenciler,

Bu anket Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim Uzmanlığı tez çalışmasında değerlendirmek amacıyla hazırlanmıştır. Anketin sonuçları kişisel olarak değil, grup olarak değerlendirilecektir. Bu nedenle ankete isim, numara ve tanıtıcı bilgiler yazılmasına gerek yoktur.

Lütfen, anketin her sorusunu dikkatle okuyarak, size en uygun olan cevabı veriniz. **Cevapsız soru bırakmayınız araştırma sonuçlarının güvenilirliği sizin anketi objektif ve samimi olarak cevaplandırmanız bağlıdır.**

Anketi cevaplandırarak araştırmamıza yaptığınız katkınıza ve ilginize teşekkür ederim.

Berna YAZAR ASLAN

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim

Uzman Yardımcısı

1. Fakülte / Bölümünüz:
2. Cinsiyetiniz: Bayan () Bay ()
3. Yaş:
4. Size göre akademik başarı düzeyiniz nedir?
() Çok iyi () İyi () Orta () Kötü () Çok Kötü
5. Almakta olduğunuz üniversite eğitimi iş yaşamınıza iyi bir başlangıç yapmanız için sizce yeterli mi?
() Evet () Kararsım () Hayır
6. Bugüne kadar hiç iş deneyiminiz oldu mu?
() Evet () Hayır
7. Aldığım eğitime uygun bir işte çalışacağımı düşünüyorum.
() 1 yıl içinde () 3 yıl içinde () 5 yıl içinde () Düşünmüyorum
8. 1 yıl içinde iş bulamazsanız aşağıdakilerden hangisi size daha uygundur?
a) Askere gitmek b) Yüksek lisans yapmak c) Sınavlara hazırlanmak
d) Kurslara katılmak e) Kendi işimi kurmak f) Diğer
9. Üniversite eğitiminiz dışında sahip olduğunuz avantajlarınız neler?
a) Yabancı dil biliyorum. b) Yurtdışı deneyimim var.
c) Staj yaptım. d) Mesleğimle ilgili kurslara katıldım. e) Diğer

Aşağıda geleceğe ait düşünceleri ifade eden bazı cümleler verilmiştir. Lütfen her bir ifadeyi okuyarak, bunların size ne kadar uygun olduğuna karar veriniz. Size uygun olanlar için “**Evet**”, Uygun olmayanlar için ise “**Hayır**” sütununa **X** işareti koyunuz.

		EVET	HAYIR
1.	Geleceğe umut ve coşku ile bakıyorum.		
2.	Kendim ile ilgili şeyleri düzeltemediğime göre çabalamayı bırakırsam iyi olur.		
3.	İşler kötüye giderken bile her şeyin hep böyle kalmayacağını bilmek beni rahatlatıyor.		
4.	Gelecek on yıl içinde hayatımın nasıl olacağını hayal bile edemiyorum.		
5.	Yapmayı en çok istediğim şeyleri gerçekleştirmek için yeterli zamanım var.		
6.	Benim için çok önemli konularda ileride başarılı olacağımı umuyorum.		
7.	Geleceğimi karanlık görüyorum.		
8.	Dünya nimetlerinden sıradan bir insandan daha çok yararlanacağımı umuyorum.		
9.	İyi fırsatlar yakalayamıyorum. Gelecekte yakalayacağıma inanmam için de hiçbir neden yok.		
10.	Geçmiş deneyimlerim beni geleceğe iyi hazırladı.		
11.	Gelecek, benim için hoş şeylerden çok tatsızlıklarla dolu görünüyor.		
12.	Gerçekten özlediğim şeylere kavuşabileceğimi ummuyorum.		
13.	Geleceğe baktığımda şimdikine oranla daha mutlu olacağımı umuyorum.		
14.	İşler bir türlü benim istediğim gibi gitmiyor.		
15.	Geleceğe büyük inancım var.		
16.	Arzu ettiğim şeyleri elde edemediğime göre bir şeyler istemek aptallık olur.		
17.	Gelecekte gerçek doyuma ulaşmam olanaksız gibi...		
18.	Gelecek bana bulanık ve belirsiz görünüyor...		
19.	Kötü günlerden çok, iyi günler bekliyorum...		
20.	İstediğim her şeyi elde etmek için çaba göstermenin gerçekten yararı yok, nasıl olsa onu elde edemeyeceğim...		

Aşağıda kişilerin kendilerine ait duygularını anlatmada kullandıkları bir takım ifadeler verilmiştir. Her ifadeyi okuyun, sonrada **o anda** nasıl hissettiğinizi ifadelerin sağ tarafındaki parantezlerden uygun olanını işaretlemek suretiyle belirtin. Doğru ya da yanlış cevap yoktur. Herhangi bir ifadenin üzerinde fazla zaman sarf etmeksizin anında nasıl hissettiğinizi gösteren cevabı işaretleyiniz.

		HİÇ	BİRAZ	ÇOK	TAMAMIYLA
1.	Şu anda sakinim	(1)	(2)	(3)	(4)
2.	Kendimi emniyette hissediyorum	(1)	(2)	(3)	(4)
3.	Şu anda sinirlerim gergin	(1)	(2)	(3)	(4)
4.	Pişmanlık duygusu içindeyim	(1)	(2)	(3)	(4)
5.	Şu anda huzur içindeyim	(1)	(2)	(3)	(4)
6.	Şu anda hiç keyfim yok	(1)	(2)	(3)	(4)
7.	Başıma geleceklerden endişe ediyorum	(1)	(2)	(3)	(4)
8.	Kendimi dinlenmiş hissediyorum	(1)	(2)	(3)	(4)
9.	Şu anda kaygılıyım	(1)	(2)	(3)	(4)
10.	Kendimi rahat hissediyorum	(1)	(2)	(3)	(4)
11.	Kendime güvenim var	(1)	(2)	(3)	(4)
12.	Şu anda asabım bozuk	(1)	(2)	(3)	(4)
13.	Çok sinirliyim	(1)	(2)	(3)	(4)
14.	Sinirlerimin çok gergin olduğunu hissediyorum	(1)	(2)	(3)	(4)
15.	Kendimi rahatlamış hissediyorum	(1)	(2)	(3)	(4)
16.	Şu anda halimden memnunum	(1)	(2)	(3)	(4)
17.	Şu anda endişeliyim	(1)	(2)	(3)	(4)
18.	Heyecandan kendimi şaşkına dönmüş hissediyorum	(1)	(2)	(3)	(4)
19.	Şu anda sevinçliyim	(1)	(2)	(3)	(4)
20.	Şu anda keyfim yerinde	(1)	(2)	(3)	(4)

Aşağıda kişilerin kendilerine ait duygularını anlatmada kullandıkları bir takım ifadeler verilmiştir. Her ifadeyi okuyun, sonrada **genel olarak** nasıl hissettiğinizi ifadelerin sağ tarafındaki parantezlerden uygun olanını işaretlemek suretiyle belirtin. Doğru ya da yanlış cevap yoktur. Herhangi bir ifadenin üzerinde fazla zaman sarf etmeksizin anında nasıl hissettiğinizi gösteren cevabı işaretleyiniz.

		HİÇ	BİRAZ	ÇOK	TAMAMIYLA
1.	Genellikle keyfim yerindedir.	(1)	(2)	(3)	(4)
2.	Genellikle çabuk yorulurum	(1)	(2)	(3)	(4)
3.	Genellikle kolay ağlarım	(1)	(2)	(3)	(4)
4.	Başkaları kadar mutlu olmak isterim	(1)	(2)	(3)	(4)
5.	Çabuk karar veremediğim için fırsatları kaçıırım	(1)	(2)	(3)	(4)
6.	Kendimi dinlemiş hissediyorum	(1)	(2)	(3)	(4)
7.	Genellikle sakin, kendime hakim ve soğukkanlıyım	(1)	(2)	(3)	(4)
8.	Güçlüklerin yenemeyeceğim kadar biriktiğini hissedirim	(1)	(2)	(3)	(4)
9.	Önemsiz şeyler hakkında endişelenirim	(1)	(2)	(3)	(4)
10.	Genellikle mutluyum	(1)	(2)	(3)	(4)
11.	Her şeyi ciddiye alır ve endişelenirim	(1)	(2)	(3)	(4)
12.	Genellikle kendime güvenim yoktur	(1)	(2)	(3)	(4)
13.	Genellikle kendimi emniyette hissedirim	(1)	(2)	(3)	(4)
14.	Sıkıntılı ve güç durumlarla karşılaşmaktan kaçınırım	(1)	(2)	(3)	(4)
15.	Genellikle kendimi hüznü hissedirim	(1)	(2)	(3)	(4)
16.	Genellikle hayatımdan memnunum	(1)	(2)	(3)	(4)
17.	Olur olmaz düşünceler beni rahatsız eder	(1)	(2)	(3)	(4)
18.	Hayal kırıklıklarımı öylesine ciddiye alırım ki hiç unutamam	(1)	(2)	(3)	(4)
19.	Aklı başında ve kararlı bir insanım	(1)	(2)	(3)	(4)
20.	Son zamanlarda kafama takılan konular beni tedirgin ediyor.	(1)	(2)	(3)	(4)